

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: (01) 369 5342

F: (01) 369 5783

E: gp.mp@gov.si

www.mp.gov.si

Številka: 007-190/2020
Ljubljana, dne 4. 6. 2020
EVA 2019-2030-0039

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE
Gp.gs@gov.si

**ZADEVA: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku
(EVA 2019-2030-0039) – redni postopek**

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) je Vlada Republike Slovenije naseji dne.....sprejela naslednji:

SKLEP

»Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (EVA 2019-2030-0039) in ga predloži Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo po rednem postopku.«

dr. Božo PREDALIČ
GENERALNI SEKRETAR

Prejmejo:

- Državni zbor Republike Slovenije,
- Ministrstvo za pravosodje,
- Služba Vlade RS za zakonodajo.

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

/

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

- mag. Lilijana Kozlovič, ministrica za pravosodje,
- Matic Zupan, državni sekretar, Ministrstvo za pravosodje,
- mag. Nina Koželj, generalna direktorica Direktorata za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje,
- mag. Robert Golobinek, vodja Sektorja za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje.

3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:

Pri pripravi dela rešitev predloga novele ZKP-O je sodelovala delovna skupina, v kateri so bili predstavniki Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, Okrožnega sodišča v Ljubljani, Vrhovnega državnega tožilstva Republike Slovenije, Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, Evropske pravne fakultete, Ministrstva za notranje zadeve in Policije.

V delu glede rešitev na področju kazensko procesnega položaja mladoletnih storilcev kaznivih dejanj je pri pripravi rešitev sodelovala neformalna delovna skupina, v kateri so bili predstavniki Okrožnega sodišča v Ljubljani, Vrhovnega državnega tožilstva, Pravne fakultete Univerze v Ljubljani in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

Člani delovnih skupin za sodelovanje v delovni skupini niso prejeli denarnih sredstev.

4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:

- mag. Lilijana Kozlovič, ministrica za pravosodje,
- Matic Zupan, državni sekretar, Ministrstvo za pravosodje,
- mag. Nina Koželj, generalna direktorica Direktorata za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje,
- mag. Robert Golobinek, vodja Sektorja za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje.

5. Kratek povzetek gradiva:

Osnovni cilj predloga zakona je pravočasna prilagoditev procesnih določb, potrebnih za začetek delovanja Evropskega javnega tožilstva (EJT) in Evropskega delegiranega tožilca (EDT) na podlagi Uredbe (EU) 2017/1939. S predlogom zakona se določajo procesna pravila za delovanje navedenih subjektov v okviru slovenskega pravosodnega sistema. Že sama Uredba (EU) 2017/1939, ki se uporablja neposredno, določa podrejeno uporabo nacionalnega prava. Organizacijske vidike EJT in EDT je uredila novela ZDT-1C leta 2019, procesne vidike pa v pretežni meri ureja že veljavni ZKP. Vendarle pa je glede na specifično ureditev kazenskega postopka v Republiki Sloveniji, ki vključuje tudi sodno preiskavo, treba nasloviti nekatere posebnosti, tako da bo nacionalna ureditev skladna z ureditvijo po Uredbi (EU) 2017/1939, ki predvideva t.i. tožilsko preiskavo. V predlogu novele je posledično izbran minimalistični pristop, s katerim se EJT in EDT omogoča delovanje v okviru našega sistema. Tako v zadevah, ki jih bo vodil EDT, ne bo sodne preiskave, temveč le posamezna preiskovalna dejanja in neposredna obtožnica. Kljub temu se bo še vedno tudi v teh zadevah ohranila vloga preiskovalnega sodnika, ki bo odločal o in vodil posamezna preiskovalna dejanja, a bo bolj poudarjena garantna vloga. Položaj osumljenca se v specifičnem postopku po Uredbi ne poslabšuje. Predvideno je obveščanje osumljenca s strani EDT o začetku delovanja po Uredbi (EU) 2017/1939. Osumljenec ima od obvestila dalje možnost vpogleda v dokazno gradivo in posledično predlaganje obrambnih preiskovalnih dejanj.

S predlogom zakona se implementira tudi Direktiva (EU) 2016/800 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. maja 2016 o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku (v nadaljevanju: Direktiva (EU) 2016/800), ki določa minimalna procesna jamstva. Ta so v veljavni zakonodaji v veliki meri že zagotovljena, potrebne pa so še določene prilagoditve. Rok za prenos Direktive v notranji pravni red se je iztekel dne 11. 6. 2019.

S predlogom zakona se uveljavljajo tudi drugi sklopi pomembnih rešitev. Zagotavlja se nemoten tek (pred)kazenskih postopkov, saj se omogoča združevanje zadev že na tožilski ravni v predkazenskem postopku, bolj jasno bo določen zahtevan standard označb dokaznega gradiva pri vložitvi obtožnega akta (smiselno enako pa velja tudi pri vložitvi zahteve za preiskavo). Podaljšuje se rok, po preteku katerega je treba glavno obravnavo začeti znova. Rešujejo se

težave z zaslišanjem prič tujcev, ki so nezakonito prešli državno mejo, ureja se dolžnost predhodnega posvetovanja s t.i. kvalificiranimi ovaditelji pred zavrženjem ovadbe, predvidena je povrnitev stroškov osumljencev, ki so bili zaslišani pred policijo v predkazenskem postopku, ki se je končal z zavrženjem ovadbe. Zaradi zagotavljanja oškodovančeve integritete se dopušča možnost prikritja podatkov o njegovem naslovu ali prebivališču, širi se nabor prič, ki pred zaslišanjem niso dolžne navesti svojega domačega naslova (tudi na druge uradne osebe). Predvideno je obveščanje obdolžencev o pravici do brezplačne pravne pomoči (in sicer pred zaslišanjem). Ureja se možnost videokonferenčnega opravljanja narokov. Ustavno skladno se ureja obveščanje strank o poimenski sestavi pritožbenega senata, bolj strogo je urejena dolžnost pritožbenega sodišča, da opravi glavno obravnavo, tudi sicer se racionalizira postopek na drugi stopnji. Po zgledu civilnega pravnega postopka se ureja možnost podajanja ločenih mnenj vrhovnih sodnikov. Ne nazadnje se redakcijsko prilagaja pravna podlaga, potrebna za elektronsko poslovanje v kazenskih zadevah.

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	DA
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	NE

7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:

V okviru priprave novele ZDT-1C so bila ovrednotena finančna sredstva, ki jih zahtevajo organizacijske spremembe oziroma nove zaposlitve zaradi uveljavitve in začetka uporabe Uredbe 2017/1939/EU. Prilagoditev procesnih določb ne prinaša posebnih finančnih posledic.

S predlogom zakona se zaradi implementacije Direktive (EU) 2016/800 na novo ureja usposabljanje za sodnike, državne tožilce, odvetnike, poravnalce in policiste, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku. Čeprav so se določena usposabljanja na tem področju v preteklosti že izvajala, pa je pripravljena ocena stroškov. Ti bodo večji zlasti v prvih treh letih po sprejemu zakona, ko je načrtovanih več izvedb osnovnih usposabljanj z namenom usposobitve večjega števila udeležencev, nato pa se bo število osnovnih usposabljanj ustalilo na potrebe, povezane z novimi zaposlitvami oziroma prerazporeditvami, redna (nadaljevalna) usposabljanja pa bodo potekala predvidoma enkrat letno.

Število udeležencev se bo prilagajalo dejanskim potrebam po usposabljanju (število predstavnikov, ki sodelujejo v postopkih proti mladoletnikom) in učinkoviti izvedbi usposabljanja. Izbiro predstavnikov za posamezno izvedbo usposabljanja opravi delodajalec na poziv izvajalca usposabljanja. Stroški, povezani s potnimi stroški in morebitno nastanitvijo udeležencev pa se krijejo iz rednih sredstev organov.

Stroški so torej povezani z izvedbo usposabljanj, zlasti s honorarji za predavatelje, po potrebi z najemi prostorov itd. in po oceni znašajo 9.000 evrov za izvedbo posameznega osnovnega usposabljanja v trajanju treh dni in 3.600 evrov za izvedbo posameznega rednega usposabljanja v trajanju enega dne.

Predvidena ocena stroškov Centra za izobraževanje v pravosodju za usposabljanje sodnikov, strokovnih sodelavcev, državnih tožilcev in poravnalcev (Opomba: nekaj mest bo glede na razpoložljivost na usposabljanjih na voljo tudi predstavnikom centrov za socialno delo, policistom in odvetnikom, kar bo prispevalo k dinamiki usposabljanja):

	T (leto 2020)	t+1 (leto 2021)	T+2 (leto 2022)	SKUPAJ
Osnovno usposabljanje – 18 ur	18.000 € (2 usposabljanji)	45.000 € (5 usposabljanj)	27.000 € (3 usposabljanja)	90.000 € (10 usposabljanj)
Redno usposabljanje – 6 ur	0	0	3.600 € (1 usposabljanje)	3.600 € (1 usposabljanje)
SKUPAJ	18.000 €	45.000 €	30.600 €	93.600 €

Predvidena ocena stroškov Odvetniške zbornice Slovenija za usposabljanje odvetnikov:

	T (leto 2020)	t+1 (leto 2021)	T+2 (leto 2022)	SKUPAJ
Osnovno usposabljanje – 18 ur	18.000 € (2 usposabljanji)	45.000 € (5 usposabljanj)	27.000 € (3 usposabljanja)	90.000 € (10 usposabljanj)
Redno usposabljanje – 6 ur	0	0	3.600 € (1 usposabljanje)	3.600 € (1 usposabljanje)
SKUPAJ	18.000 €	45.000 €	30.600 €	93.600 €

SKUPAJ	36.000 €	90.000 €	61.200 €	187.200 €
---------------	-----------------	-----------------	-----------------	------------------

Sredstva za izvedbo usposabljanj Odvetniške zbornice v treh letih po sprejemu zakona (T, T+1 in T+2) se zagotovijo iz sredstev Ministrstva za pravosodje. V nadaljevanju se sredstva ne zagotavljajo iz državnega proračuna.

Ministrstvo za notranje zadeve zagotavlja sredstva za usposabljanje policistov iz rednih sredstev.

Predlog zakona nima drugih posledic za druga javna finančna sredstva.

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
Dodatno potrebna sredstva bodo zagotovljena s prerazporeditvami v okviru sredstev Ministrstva				

za pravosodje. II. Finančne posledice za državni proračun / II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene: / II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo: Dodatno potrebna sredstva bodo zagotovljena s prerazporeditvami v okviru sredstev Ministrstva za pravosodje. II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna: /	
7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR: /	
8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:	
Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na: - pristojnosti občin, - delovanje občin, - financiranje občin.	NE
Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje: – Skupnosti občin Slovenije SOS: NE – Združenju občin Slovenije ZOS: NE – Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani: / Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani: /	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	DA
Del določb predloga zakona, ki se nanaša na ureditev kazensko procesnega položaja mladoletnih storilcev kaznivih dejanj, je prevzet iz osnutka predloga Zakona o obravnavanju mladoletnih storilcev kaznivih dejanj (ZOMSKD), ki je bil že predhodno strokovno usklajevan, in sicer dne 19. 4. 2019 (prvi krog) ter dne 13. 11. 2019 (drugi krog). Predlog ZOMSKD je bil v medresorsko usklajevanje poslan 24.12.2019.	
10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA
mag. Lilijana KOZLOVIČ ministrica	

Priloge:

- predlog sklepa Vlade RS
- predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku,
- priloga 2,
- MSP test
- korelacijska tabela
- osnutek Pravilnika o programu in načinu izvedbe usposabljanj za sodnike, državne tožilce, policiste, zagovornike in poravnalce v kazenskih zadevah, ki sodelujejo v postopkih proti mladoletniku.

Datum:
Številka:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) je Vlada Republike Slovenije naseji dne.....sprejela naslednji

SKLEP

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (EVA 2019-2030-0039) in ga predloži Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo po rednem postopku.

dr. Božo PREDALIČ
GENERALNI SEKRETAR

Prejmejo:

- Državni zbor Republike Slovenije,
- Ministrstvo za pravosodje,
- Ministrstvo za finance,
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo.

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

1.1 Evropsko javno tožilstvo (t.i EPPO uredba)

Uredba Sveta (EU) 2017/1939 z dne 12. oktobra 2017 o izvajanju okrepljenega sodelovanja v zvezi z ustanovitvijo Evropskega javnega tožilstva (EJT – v angleškem besedilu *European Public Prosecutor's Office*, tako imenovani EPPO) je začela veljati 20. novembra 2017 (v nadaljnjem besedilu: Uredba 2017/1939/EU). Glavni razlog za sprejetje Uredbe 2017/1939/EU je stanje, v katerem organi Evropske unije OLAF (Evropski urad za boj proti goljufijam), Eurojust (Urad za evropsko pravosodno sodelovanje) in Europol (Evropski policijski urad) nimajo pristojnosti za opravljanje procesnih dejanj upravičenega tožilca in vlaganje procesnih aktov v primerih oškodovanja finančnih interesov Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU). Tudi prizadevanja nacionalnih organov pregona, ki so lahko razdrobljena po več državah članicah, niso vedno dovolj uspešna. Po statističnih podatkih Komisije se samo ena od petih zadev, ki jih OLAF pošlje nacionalnim organom pregona, konča s kazensko obsodbo, zato Komisija meni, da se države članice ne spopadajo učinkovito z goljufijami, ker njihova pooblastila sežejo le do državnih meja. Poleg tega so kazniva dejanja zoper finančne interese EU pogosto zapletena. Vključujejo več dejavnikov, zapletene in izpopolnjene sisteme goljufij, več držav in več nacionalnih pristojnosti. Učinkovito sodelovanje med državami članicami otežujejo tudi različni sistemi kazenskega prava, nejasne pristojnosti, zapleteni in zamudni postopki pravne pomoči, jezikovne težave, pomanjkanje virov in različnost določanja prednostnih nalog. Posledično je lahko za države članice preiskovanje goljufij v škodo proračuna EU zamudno in kadrovsko potratno. Po oceni Komisije so v zadnjih treh letih domnevne goljufije v državah članicah letno povzročile izgubo za približno 500 milijonov evrov proračunskih sredstev EU.

Pravno podlago za ustanovitev EJT določa 86. člen Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), ki se glasi: »Zaradi boja proti kršitvam, ki vplivajo na finančne interese Unije, lahko Svet z uredbami, sprejetimi po posebnem zakonodajnem postopku, iz Eurojusta ustanovi Evropsko javno tožilstvo. Svet odloča s soglasjem po odobritvi Evropskega parlamenta.«

Upošteva načelo subsidiarnosti iz 5. člena Pogodbe o Evropski uniji (PEU), po katerem je lahko boj proti kaznivim dejanjem, ki škodijo finančnim interesom Unije zaradi njihovega obsega in učinkov, učinkovitejši na ravni Unije, je pristojnost EJT omejena na preiskovanje in pregon storilcev tistih kaznivih dejanj, ki jih opredeljuje Direktiva (EU) št. 2017/1371 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2017 o boju proti goljufijam, ki škodijo finančnim interesom Unije, z uporabo kazenskega prava (v nadaljnjem besedilu PIF direktiva),¹ ter kaznivih dejanj, ki

¹ UL L št. 198 z dne 28. 7. 2017, str. 29.

so z njimi neločljivo povezana. Ta direktiva v 3. členu definira kaznivo dejanje goljufije proti finančnim interesom Unije v povezavi s subvencijami in pomočmi (predložitev nepopolne ali napačne dokumentacije ali izjav, prikrivanje informacij o zlorabi, uporaba sredstev v drugačne namene, kot so bila dana), v povezavi z izdatki (predložitev napačne ali nepopolne dokumentacije, prikrivanje informacij o zlorabi) in v povezavi s prihodki (predložitev nepopolne ali napačne dokumentacije, prikrivanje itd.). Poleg navedenih dejanj direktiva kot povezana dejanja z goljufijo proti finančnim interesom EU navaja še: pranje denarja (prvi odstavek 4. člena), pasivno korupcijo (a. točka drugega odstavka 4. člena), aktivno korupcijo (b. točka drugega odstavka 4. člena) in poneverbo (tretji odstavek 4. člena). Direktiva predpisuje učinkovite in sorazmerne kazenske sankcije ter minimalni prag štirih let zaporne kazni za našteta kazniva dejanja.

EJT je organizacijsko strukturiran tako, da omogoča hitro in učinkovito odločanje pri izvajanju kazenskih preiskav in pregona, ne glede na to, ali je vanje vključena ena ali več držav članic. Zato mora biti njegov urad sistemsko organiziran tako, da so v njem zastopani vsi nacionalni pravni sistemi in vse nacionalne pravne tradicije držav članic, poleg tega pa mora biti neposredno povezan z državnimi oziroma javnimi tožilci, ki so po nacionalnem pravu pristojni za odkrivanje storilcev kaznivih dejanj ter opravljajo druga procesna dejanja upravičenega tožilca v predkazenskem in kazenskem postopku na celotnem ozemlju države članice.

Uredba 2017/1939/EU je začela veljati 20. novembra 2017. Vzpostavitev urada EJT je po določbi 120. člena Uredbe 2017/1939/EU vezana na triletno prehodno obdobje po začetku njene veljavnosti. EJT bo prevzel naloge preiskave in pregona, ki so mu dodeljene z Uredbo 2017/1939/EU, z dnem, ki ga bo s posebnim sklepom določila Evropska komisija. Navedeni prevzem nalog EJT ne sme biti prej kot tri leta po dnevu začetka veljavnosti Uredbe 2017/1939/EU (20. novembra 2017), torej ne pred 20. novembrom 2020.

Z Uredbo 2017/1939/EU se na novo določa sistem deljene pristojnosti med EJT in nacionalnimi organi na področju boja proti kaznivim dejanjem, ki škodijo finančnim interesom Unije, pri čemer ima EJT pravico do prevzema zadeve, usmerjanja in nadzora preiskav in pregona, ki jih izvajajo evropski delegirani tožilci.

EJT je krajevno in stvarno pristojno za kazniva dejanja, ki škodijo finančnim interesom Unije, v skladu z Direktivo (EU) št. 2017/1371, če:

- a) so bila ta kazniva dejanja v celoti ali deloma storjena na ozemlju ene ali več držav članic;
- b) jih je storil državljan države članice, pod pogojem, da ima država članica pristojnost za takšna kazniva dejanja, kadar so storjena zunaj njenega ozemlja.

Po 22. členu Uredbe 2017/1939/EU je EJT pristojno za kazniva dejanja, ki škodijo finančnim interesom Unije, določena v Direktivi (EU) 2017/1371, kakor se izvaja z nacionalnim pravom, ne glede na to, ali se enako kaznivo ravnanje lahko klasificira kot druga vrsta kaznivega dejanja na podlagi nacionalnega prava. Glede kaznivega dejanja goljufije glede prihodkov od lastnih sredstev iz naslova DDV, opredeljenega v točki d drugega odstavka 3. člena Direktive (EU) 2017/1371, je EJT pristojno le, kadar naklepna dejanja ali opustitve dejanj, opredeljene v navedeni določbi, zadevajo ozemlje dveh ali več držav članic in skupna škoda znaša vsaj 10 milijonov EUR.

EJT je pristojno tudi za kazniva dejanja, povezana s sodelovanjem v hudodelski združbi, kot so opredeljena v Okvirnem Sklepu 2008/841/PNZ, kakor se izvaja z nacionalnim pravom, če je namen kriminalne dejavnosti takšne hudodelske združbe storitev katerega koli izmed kaznivih dejanj, ki škodijo finančnim interesom Unije.

Uredba 2017/1939/EU nima običajne oblike: gre za uredbo sprejeto na podlagi okrepljenega sodelovanja, in zavezuje tiste članice, ki so se odločile za njen pristop. Poleg Slovenije so k Uredbi 2017/1939/EU pristopile še Avstrija, Italija, Hrvaška, Nemčija, Francija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Estonija, Romunija, Slovaška, Grčija, Finska, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Španija in Portugalska. Vseh je torej trenutno 22. To pomeni, da poleg Danske in Irske (obe imata opt-out), v Uradu EJT ne bodo sodelovale še Poljska, Madžarska in Švedska. Države članice, ki niso vključene v EJT imajo naknadno možnost vključitve.

Čeprav je EJT organ Evropske unije, ki deluje kot enoten urad s sedežem v Luksemburgu, bo deloval na dveh ravneh, in sicer na ravni EU in na ravni držav članic. Na osrednji ravni, na ravni EU, ga sestavljajo evropski glavni tožilec, ki je vodja urada in neposredni vodja kolegija evropskih tožilcev, njegov namestnik, stalni senati, evropski tožilci, kolegij evropskih tožilcev ter upravni direktor. Na decentralizirani ravni, na ravni držav članic, pa ga sestavljajo evropski delegirani tožilci, pristojni za odkrivanje storilcev kaznivih dejanj in druga procesna dejanja upravičenega tožilca v predkazenskem in kazenskem postopku v državah članicah. Z namenom, da se zagotovijo neodvisna preiskava, učinkovita koordinacija in poenoten način delovanja v vseh državah članicah EU, bo znotraj hierarhično organizirane strukture EJT glavni urad nadziral preiskavo in pregon storilcev kaznivih dejanj v vsaki državi članici. Preiskavo in pregon storilcev kaznivih dejanj iz pristojnosti Uredbe 2017/1939/EU pa bodo opravljali evropski delegirani tožilci v državah članicah po Uredbi 2017/1939/EU in po nacionalnem procesnem pravu.

Temeljno načelo Uredbe 2017/1939/EU je, da se za vprašanja, ki jih ne ureja, uporablja nacionalno pravo. Razen če v Uredbi 2017/1939/EU ni določeno drugače, se uporablja nacionalno pravo države članice, katere evropski delegirani tožilec obravnava zadevo. Če neko vprašanje urejata tako nacionalno pravo kot Uredba 2017/1939/EU, se uporablja Uredba 2017/1939/EU.

Pomembno je načelo institucionalne neodvisnosti EJT, po katerem evropski glavni tožilec, namestniki evropskega glavnega tožilca, evropski tožilci, evropski delegirani tožilci, upravni direktor in osebje EJT delujejo v interesu Unije kot celote ter pri izvajanju dolžnosti na podlagi Uredbe 2017/1939/EU ne smejo zahtevati ali sprejemati navodil od posameznikov, ki niso del EJT.

Organizacijska shema EJT:

Evropski glavni tožilec je vodja urada EJT. Organizira delo EJT, usmerja njegove dejavnosti ter sprejema odločitve v skladu z Uredbo 2017/1939/EU in poslovnikom EJT. Ima dva namestnika, ki sta evropska tožilca. Evropskega glavnega tožilca na podlagi javnega razpisa v medsebojnem soglasju imenujeta Evropski parlament in Svet EU za največ sedem let, brez možnosti podaljšanja.

Evropski tožilci v imenu stalnega senata in v skladu z morebitnimi navodili nadzorujejo preiskavo in pregon, za katera so pristojni evropski delegirani tožilci, ki obravnavajo zadevo v svoji državi članici izvora. Vsaka država članica pošlje imena najmanj treh kandidatov, od katerih bo eden imenovan za evropskega tožilca. Kandidati morajo imeti ustrezne praktične izkušnje z nacionalnimi pravnimi sistemi, finančnimi preiskavami in mednarodnim pravnim sodelovanjem v kazenskih zadevah, opravljati morajo visoko tožilsko funkcijo, njihova neodvisnost mora biti nedvomna.

Evropski delegirani tožilci delujejo v imenu EJT v svojih državah članicah ter imajo poleg in ob upoštevanju posebnih pooblastil in statusa, ki jim je podeljen na podlagi Uredbe 2017/1939/EU, enaka pooblastila kot nacionalni tožilci v zvezi z vlaganjem in zastopanjem kazenske obtožbe, opravljanjem vseh procesnih dejanj upravičenega tožilca, usmerjanjem policije in drugih pristojnih organov, uporabo alternativnih oblik kazenskega preгона in drugih poenostavitev kazenskega postopka, vlaganjem razpoložljivih pravnih sredstev ter morajo opravljati druge naloge v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek v posamezni državi članici. Vsaka od držav članic ima po dva ali več evropskih delegiranih tožilcev. Evropski glavni tožilec po posvetovanju s pristojnimi organi držav članic in v dogovoru z njimi odobri število evropskih delegiranih tožilcev ter pri tem določi funkcionalno in ozemeljsko delitev pristojnosti med evropskimi delegiranimi tožilci v vsaki državi članici.

Evropski delegirani tožilci so pristojni za tiste preiskave in pregon, ki so jih začeli, ki so jim bile dodeljene ali ki so jih prevzeli na podlagi pravice do prevzema zadeve. Sledijo usmeritvam in navodilom stalnega senata, pristojnega za zadevo, ter navodilom pristojnega nadzorjujočega evropskega tožilca.

Z imenovanjem za evropskega delegiranega tožilca lahko državni tožilec v skladu z Uredbo 2017/1939/EU še naprej opravlja državnotožilsko službo v Republiki Sloveniji, kolikor mu to ne preprečuje izpolnjevanja obveznosti, ki jih ima po Uredbi 2017/1939/EU. O dvojnem položaju evropski delegirani tožilec obvesti pristojnega nadzorjučega evropskega tožilca. Tako bo evropski delegirani tožilec pri opravljanju svojih nalog vezan na ustavo in zakon ter na procesne in statusne določbe Uredbe 2017/1939/EU.

Kolegij EJT sestavljajo evropski glavni tožilec in po en evropski tožilec iz vsake države članice. Evropski glavni tožilec predseduje sestankom kolegija in je odgovoren za njihovo pripravo. Kolegij se sestaja na rednih sejah in je pristojen za splošni nadzor nad dejavnostjo EJT. Sprejema odločitve o strateških vprašanjih in vprašanjih splošnega pomena, ki izhajajo iz posameznih zadev, da se zagotovijo usklajenost, učinkovitost in doslednost politike pregona EJT v vseh državah članicah, pa tudi o drugih vprašanjih, določenih v Uredbi 2017/1939/EU. Kolegij ne sprejema operativnih odločitev v posameznih zadevah.

Na predlog evropskega glavnega tožilca in v skladu s poslovnikom EJT kolegij ustanovi stalne senate. **Stalni senati** spremljajo in usmerjajo preiskave in pregon, ki jih izvajajo evropski delegirani tožilci. Usklajujejo preiskave in pregon v čezmejnih primerih ter izvajajo odločitve, ki jih sprejme kolegij EJT.

Stalnim senatom predseduje evropski glavni tožilec ali eden od namestnikov evropskega glavnega tožilca ali evropski tožilec, ki je imenovan za predsednika v skladu s poslovnikom EJT. Stalni senati imajo poleg predsednika še dva stalna člana, ki sta evropska tožilca. Pri številu stalnih senatov in njihovi sestavi ter delitvi pristojnosti med senati se ustrezno upoštevajo funkcionalne potrebe EJT. Evropski tožilci nadzorujejo preiskave in pregon, za katere so pristojni evropski delegirani tožilci, ki obravnavajo zadevo v svoji državi članici izvora.

Stalni senati so pristojni za odločanje o:

- vložitvi obtožnice (po določbi prvega, tretjega in četrtega odstavka 36. člena Uredbe 2017/1939/EU);
- opustitvi pregona (po določbi prvega odstavka 39. člena Uredbe 2017/1939/EU);
- uporabi alternativnih oblik kazenskega pregona in drugih poenostavitev kazenskega postopka skupaj z navodilom o dokončnem zaključku zadeve (po določbi 40. člena Uredbe 2017/1939/EU);
- ponovni uvedbi preiskave (po določbi drugega odstavka 39. člena Uredbe 2017/1939/EU) in
- odstopu zadeve nacionalnim organom (po določbi prvega, drugega, tretjega in šestega odstavka 34. člena Uredbe 2017/1939/EU).

Stalni senati v skladu s pogoji in postopki iz Uredbe 2017/1939/EU evropskemu delegiranemu tožilcu z navodilom naložijo uvedbo preiskave, če še ni bila začeta (prvi do četrty odstavek 26. člena Uredbe 2017/1939/EU), ali prevzem pregona, če pregon ni bil prevzet (šesti odstavek 27. člena Uredbe 2017/1939/EU), odločajo o predložitvi strateških vprašanj ali vprašanj splošnega pomena, ki izhajajo iz posameznih zadev, v presojo kolegiju (drugi odstavek 9. člena Uredbe 2017/1939/EU) in presojujejo odločitev evropskega tožilca, da bo sam izvedel preiskavo (četrty odstavek 28. člena Uredbe 2017/1939/EU).

V vseh drugih primerih lahko pristojni stalni senat v posamezni zadevi v skladu z veljavnim nacionalnim pravom evropskemu delegiranemu tožilcu, ki obravnava zadevo, daje navodila, če je to potrebno za učinkovito izvajanje preiskave ali pregona ali v interesu pravičnosti ali za zagotavljanje usklajenega delovanja EJT.

Stalni senat odloča z navadno večino. Če to zahteva eden od njegovih članov, se izvede glasovanje. Vsak član ima en glas. V primeru neodločenega izida glasovanja ima predsedujoči odločilni glas.

Uredba 2017/1939/EU v pretežni meri naslavlja organizacijska vprašanja in vprašanja varovanja osebnih podatkov. Za kazensko procesno področje so ključna zlasti poglavja od IV. do VI. (torej Pristojnost EJT in njihovo izvajanje, Postopkovna pravila o preiskavah, preiskovalnih ukrepih, pregonu in alternativnih ukrepih namesto preгона in Procesna jamstva) ter seveda glede na naravo določb tudi II. poglavje (Ustanovitev, naloge in temeljna načela EJT). Uredba 2017/1939/EU se (glede na naravo uredb kot sekundarnih pravnih aktov EU) uporablja neposredno. Poleg tega tudi izrecno določa, da se za vprašanja, ki jih uredba ne ureja, uporablja nacionalno pravo in če neko vprašanje urejata tako nacionalno pravo kot ta uredba, prevlada uredba (tretji odstavek 5. člena Uredbe). S tem pa je začrtan tudi okvir, v katerem lahko nacionalni predpis dopolni ureditev, ki jo je razmeroma natančno predvidela navedena uredba. Uredba sicer izhaja iz t.i. tožilske preiskave, zaradi česar je potrebna ureditev postopka, ki ne bo vključeval sodne preiskave. Poleg Slovenije poznajo sodno preiskavo, ki jo vodi preiskovalni sodnik, v različnih izpeljavah še v Franciji, Španiji, Belgiji, Luksemburgu in Grčiji.

1.1.1 Veljavna ureditev

Organizacijske spremembe, ki jih zahteva uporaba Uredbe 2017/1939/EU, je prinesla novela ZDT-1C.² Novela ima 12 členov, od tega se je s 4. členom novele v ZDT-1 vnesel nov oddelek z novimi 71.a do 71.f členi. S procesnega vidika je pomembnih kar nekaj določb, ki so na kratko povzete v nadaljevanju.

Državnemu tožilcu z imenovanjem za evropskega tožilca mirujejo pravice in dolžnosti iz državnotožilske službe, razen državnotožilska funkcija (drugi odstavek novega 71.b člena ZDT-1). Z imenovanjem za EDT je državni tožilec za čas mandata dodeljen na Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SDT) in opravlja delo v zadevah iz pristojnosti EJT. Državnotožilsko službo iz pristojnosti SDT lahko opravlja, če in kolikor to ne preprečuje izpolnjevanja njegovih obveznosti, ki jih ima na podlagi Uredbe 2017/1939/EU (tretji odstavek 71.b člena ZDT-1). Evropski tožilec in EDT nastopata pred vsemi sodišči v Republiki Sloveniji (nov sedmi odstavek 21. člena ZDT-1).

V skladu z novim 71.a členom ZDT-1 se za evropskega tožilca in EDT, če z Uredbo 2017/1939/EU in določbami novega oddelka ni določeno drugače, smiselno uporablja ZDT-1. Nadalje je novela ZDT-1C določila, da evropski tožilec in EDT opravljata funkcijo preгона v skladu z ZKP in Uredbo 2017/1939/EU (prvi odstavek 71.b člena ZDT-1). Glede odločanja v sporih med pristojnostmi med državnim tožilstvom in EJT je novela predvidela pristojnost generalnega državnega tožilca (71.e člen ZDT-1), prav tako je določila, da pristojni disciplinski organ o uvedbi disciplinskega postopka zoper državnega tožilca, ki je bil imenovan za EDT, obvesti EJT (šesti odstavek 92. člena ZDT-1).

SDT (torej EDT) je po noveli ZDT-1C pristojno tudi za pregon storilcev kaznivih dejanj:

- iz 22. in 25. člena Uredbe 2017/1939/EU, in sicer do prevzema pristojnosti EJT v skladu s 27. členom Uredbe 2017/1939/EU in
- iz 22. in 25. člena Uredbe 2017/1939/EU, in sicer po odstopu zadeve in prenosu pristojnosti z EJT na pristojne nacionalne organe v skladu s 34. členom Uredbe 2017/1939/EU (peti odstavek 192. člena ZDT-1). Navedena določba o pristojnosti se uporablja od dneva začetka delovanja EJT, ki ga s sklepom določi Evropska komisija, razen za kazniva dejanja, za katera je do tega

² Uradni list RS, št. 36/19.

dne že vložen obtožni akt. Minister za pravosodje, v Uradnem listu Republike Slovenije objavi naznanilo o dnevu začetka delovanja EJT takoj, ko prejme obvestilo s strani Evropske komisije (10. člen novele ZDT-1C).

Kot je razvidno iz uvodne obrazložitve in citiranih sprememb ZDT-1, je stvarna pristojnost EJT določena na podlagi PIF direktive, Uredbe 2017/1939/EU in nacionalne zakonodaje (torej Kazenskega zakonika³).

V skladu s pogoji iz 22. člena Uredbe 2017/1939 so t.i. PIF kazniva dejanja:

- 1) kazniva dejanja, ki škodijo finančnim interesom EU, med katera PIF direktiva šteje:
 - a) goljufijo, ki škodi finančnim interesom EU (3. člen), in sicer v zvezi z
 - odhodki, ki niso povezani z javnim naročanjem,
 - odhodki, povezani z javnim naročanjem,
 - prihodki, ki niso prihodki iz lastnih sredstev iz naslova DDV ter
 - b) DDV goljufijo, če znaša dejanska ali potencialna škoda finančnim interesom Unije več kot 10 milijonov EUR in dejanja, ki zadevajo ozemlje dveh ali več držav članic (d. točka drugega odstavka 3. člena PIF direktive);
 - c) pranje denarja, ki zadeva premoženje, pridobljeno s kaznivimi dejanji na škodo Unije (prvi odstavek 4. člena PIF direktive);
 - d) pasivno in aktivno korupcijo, če dejanje škoduje ali bi lahko škodovalo finančnim interesom Unije (drugi odstavek 4. člena PIF direktive);
 - e) poneverbo, če dejanje škodi finančnim interesom Unije (tretji odstavek 4. člena PIF direktive);
- 2) kazniva dejanja povezana s sodelovanjem v hudodelski združbi, če je namen te združbe izvršitev kaznivega dejanja, ki škodi finančnim interesom EU.

V našem KZ-1 torej pridejo v poštev:

- 209 KZ-1 (Poneverba in neupravičena uporaba tujega premoženja)
- 229 KZ-1 (Goljufija na škodo Evropske unije)
- 245 KZ-1 (Pranje denarja)
- 249 KZ-1 (Davčna zatajitev)
- 250 KZ-1 (Tihotapstvo)
- 257.a KZ-1 (Oškodovanje javnih sredstev)
- 261 KZ-1 (Jemanje podkupnine)
- 262 KZ-1 (Dajanje podkupnine)
- 294 KZ-1 (Hudodelsko združevanje) in
- t.i. povezana kazniva dejanja.

Uredba 2017/1939/EU sicer predpisuje tudi, katere »preiskovalne ukrepe« mora imeti na voljo EDT, in sicer vsaj v primerih, ko se kaznivo dejanje, ki je predmet preiskave, kaznuje z najvišjo predpisano sankcijo najmanj štirih let zapor (30. člen). Vse v uredbi navedene »preiskovalne ukrepe« v zadostni meri zagotavlja že veljavni ZKP. Za nekatere izmed njih je možno z nacionalnim pravom predpisati tudi dodatne pogoje, ali jih omejiti na huda kazniva dejanja. Za vsa zgoraj naštet »PIF« kazniva dejanja so v okviru veljavnega ZKP že zagotovljeni (prikriti) preiskovalni ukrepi, kot to predvideva Uredba 2017/1939/EU (torej tudi nadzor elektronskih komunikacij ter pridobitev prometnih podatkov).

1.1.2 Statistika

³ Uradni list RS, št. 50/12 – UPB, 6/16 – popr., 54/15, 38/16 in 27/17 (v nadaljnjem besedilu: KZ-1).

Po podatkih VDT je število obravnav kaznivih dejanj, ki bi lahko prišla v poštev z vidika pristojnosti EJT in za katera bi pregon potekal po Uredbi 2017/1939/EU relativno nizko. Glede na razpoložljive možnosti iskanja po informacijskem sistemu VDT, statistika vsebuje zgolj kazniva dejanja po 229. členu KZ-1, torej Goljufije na škodo Evropske unije. Glede na navedeno je predstavljena statistika zgolj okvirna.

Leto	Zbiranje obvestil	Prejeta ovadba	Vrnjena zadeva po preiskavi	Zahteva za posamezna preiskovalna dejanja
2015	7	5	3	2
2016	19	5	1	5
2017	15	5	2	4
2018	23	1	1	
2019	14	3		

1.1. 3 Potrebna prilagoditev

Upoštevajoč, da ima veljavni ZKP kot fazo »rednega« kazenskega postopka predpisano tudi sodno preiskavo, bo treba ob upoštevanju predpostavk, iz katerih izhaja Uredba 2017/1939/EU, v ZKP vnesti spremembe, ki bodo omogočale učinkovito vodenje preiskave s strani EDT (oziroma EJT), torej skladnost z zahtevami uredbe, v zadevah, ki bodo spadale v pristojnost EJT.

1.2 Implementacija Direktive (EU) 2016/800

1.2.1. Veljavna ureditev

Zakon o kazenskem postopku v XXVII. poglavju ureja posebnosti postopka proti mladoletnikom in že vsebuje določbe o nekaterih procesnih posebnostih in pravicah mladoletnika, kot jih ureja Direktiva (EU) 2016/800 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. maja 2016 o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku (v nadaljevanju: Direktiva (EU) 2016/800). V določenih delih pa je veljavno ureditev potrebno še dopolniti. Rok za implementacijo Direktive (EU) 2016/800) je bil 11. 6. 2019.

1. 2.2. Potrebna prilagoditev

S predlogom zakona se zaradi implementacije Direktive (EU) 2016/800 dopolnjuje XXVII. poglavje ZKP. Določajo se novi 452.a do 452.d člen ter spreminjajo že veljavni 453., 454., 469., 470., 473., 478. in 484. člen ZKP, kot je opisano v poglavju 2.3.

Namen Direktive (EU) 2016/800 je določiti skupna minimalna pravila o varstvu procesnih pravic, s katerimi se zagotovi, da bodo otroci, torej osebe, ki niso dopolnile 18 let, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku (v slovenskem kazenskem pravu to kategorijo oseb opredeljuje izraz mladoletnik), lahko razumeli in spremljali tak postopek ter uveljavljali svojo pravico do poštenega sojenja, ter preprečiti, da bi otroci ponovno storili kaznivo dejanje, in spodbuditi njihovo socialno vključevanje. V ta namen določa za mladoletnike posebna procesna jamstva v kazenskem postopku, upošteva tudi Smernice Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje.

V 4. členu tako ureja pravico mladoletnika do obveščenosti, in v 5. členu njegovo pravico, da iste informacije čimprej prejme tudi nosilec starševske odgovornosti ter v 15. členu, da ga nosilec starševske odgovornosti spremlja v postopku. Mladoletniku bi morala biti v vsakem primeru zagotovljena obramba z zagovornikom, kot to določa 6. člen, ki hkrati ureja tudi dopustne izjeme. Mladoletniku naj se nadalje zagotovi pravica do individualne ocene (7. člen), v okviru katere se opredelijo posebne potrebe glede varstva, izobraževanja, usposabljanja in socialnega vključevanja, da se določi, ali in v kolikšni meri bi bili zanj potrebni posebni ukrepi v času kazenskega postopka, obseg njegove kazenske odgovornosti in ustreznost določene kazni ali vzgojnega ukrepa. V 10., 11. in 12. členu je urejena omejitev odvzema prostosti, in posebna obravnava mladoletnikov v primeru odvzema prostosti z upoštevanjem tveganj v zvezi s telesnim, duševnim in socialnim razvojem mladoletnikov ter težav pri njihovem ponovnem vključevanju v družbo. Brez nepotrebnega odlašanja po odvzemu prostosti pa mora biti mladoletniku v skladu z 8. členom zagotovljena tudi pravica do zdravniškega pregleda. Zaradi varstva koristi mladoletnikov Direktiva (EU) 2016/800 nadalje v 9. členu določa, da se zaslišanje mladoletnika pred policijo ali drugimi organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj posname z avdiovizualnimi sredstvi in opredeljuje okoliščine, v katerih takšno snemanje ni obvezno. V 13. členu je določena zahteva po prednostni obravnavi postopkov proti mladoletnikom in skrbnost pri njihovi obravnavi, da se zagotovi varstvo njihovega osebnega dostojanstva, in da se jih obravnava na način, ki ustreza njihovi starosti, zrelosti in ravni razumevanja, pri čemer se upoštevajo njihove posebne potrebe, vključno z morebitnimi težavami pri sporazumevanju. Posebej so poudarjene pravice do varstva zasebnosti mladoletnikov med kazenskim postopkom (14. člen), do osebne navzočnosti in sodelovanja na sojenju (16. člen) ter do brezplačne pravne pomoči (18. člen). Določene pravice iz te direktive se morajo zagotavljati tudi v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje (17. člen). V okviru nacionalnega prava pa mora biti zagotovljeno učinkovito varstvo pravic po tej direktivi (19. člen). Da bi se v postopku proti mladoletniku vedno upoštevale njegove posebne potrebe in da bi se zagotovilo, da se mu postopek prilagodi, je v skladu z 20. členom treba strokovne delavce, ki sodelujejo v takem postopku posebej usposobiti na področju ravnanja z otroki. Stroške, povezane z uresničevanjem pravice do individualne ocene, pravice do zdravniškega pregleda in s snemanjem zaslišanja mladoletnika, v skladu z 22. členom nosi država članica.

1.3 Druge pomembne rešitve

Novela Zakona o kazenskem postopku ZKP-N,⁴ ki se je začela uporabljati v letu 2019, predstavlja najbolj obsežno spremembo ZKP od njegove uveljavitve dalje. S sprejemom že tako obsežne novele se je mudilo zaradi implementacije Direktive 2012/29/EU z dne 25. oktobra 2012 (t.i. Direktive o žrtvah).⁵ Glede na navedeno v navedeni noveli niso bili naslovljeni vsi predlogi iz prakse (nekateri pa so iz prvotnega predloga tudi izpadli), v vmesnem času se je prav tako spremenila ustavno-sodna praksa glede vprašanj, ki zadevajo kazenski postopek, hkrati se je zavzeto pristopilo k urejanju podzakonske podlage za elektronsko poslovanje v kazenskem postopku, pojavili so se tudi dodatni predlogi za racionalizacijo teka kazenskega postopka oziroma dodatni problemi v praksi, za rešitev katerih je potrebna sprememba zakonske ureditve (pred)kazenskega postopka.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

⁴ Uradni list RS, št.

⁵ Direktiva 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. 10. 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ, UL L 315 z dne 14. 11. 2012.

2.1.1 Evropsko javno tožilstvo (t.i EPPO uredba)

Cilj predloga novele ZKP-O je doseči skladnost slovenske procesne ureditve z Uredbo 2017/1939/EU.

Glede na to, da se Uredba 2017/1939/EU uporablja neposredno in postulira EJT oziroma EDT kot vodjo (tožilske) preiskave, v slovenskem pravnem redu pa je predvidena sodna preiskava, so bili pri zagotavljanju skladnosti omenjene uredbe in našega pravnega reda na voljo različni pristopi:

- sistemska ureditev tožilske preiskave namesto sodne preiskave bi terjala sprejem novega Zakona o kazenskem postopku, česar pa v roku za uveljavitev EJT ne bi bilo mogoče,
- celovita ureditev tožilske preiskave le za zadeve, ki se preiskujejo po Uredbi 2017/1939/EU, za kar je bila sprejeta ocena, da bi v veljavnem konceptu kazenskega postopka s sodno preiskavo predstavljalo prevelik sistemski odmik in bi terjalo prevelike posege v veljavno ureditev kazenskega postopka ter
- sprejet pristop, torej prilagoditev veljavne ureditve, tako da lahko EJT (EDT) deluje v okviru našega pravnega sistema, brez izvedbe sodne preiskave ter z uporabo posameznih preiskovalnih ukrepov, ki jih še vedno odreja in vodi preiskovalni sodnik. Pri tem je bilo izhodišče, da se procesni položaj in pravice osumljenca ne znižujejo.

2.1.2 Implementacija Direktive (EU) 2016/800:

Z novelo se implementira tudi Direktiva (EU) 2016/800 in se dopolnjuje XXVII. poglavje ZKP, ki ureja posebnosti postopka proti mladoletnikom.

2.1.3 Druge pomembne rešitve

Cilj preostalih pomembnih rešitev je zlasti doseči bolj racionalno ureditev (pred)kazenskega postopka (npr. urejenost zahteve za preiskavo in obtožnega akta ter priloženega dokaznega gradiva, podaljšanje roka po poteku katerega je treba ponovno začeti glavno obravnavo), odpraviti težave v praksi, ki so se pojavile v zvezi z uporabo določenih institutov (npr. pri zaslišanju prič tujcev, ki so nezakonito prešli državno mejo), rešiti težave v praksi z uvedbo novih institutov (npr. povrnitev stroškov osumljencu, ki je bil zaslišan pred policijo v predkazenskem postopku, ovadba pa je bila kasneje zavržena), smiselno poenotiti ureditev kazenskega postopka s civilnim pravnim postopkom (ločena mnenja vrhovnih sodnikov, pravna podlaga za elektronsko poslovanje) in z drugimi manjšimi ali redakcijskimi spremembami izboljšati veljavno ureditev,

2.2 Načela

Pri predlaganih rešitvah glede EJT so posebej izpostavljena naslednja načela, ki so povezana s pravom EU (glede na specifičnost novele, ki prilagaja kazensko procesno ureditev uredbi EU), v zvezi s preostalimi rešitvami pa so izpostavljena tudi druga načela.

Predlog zakona temelji tudi na splošno in mednarodno uveljavljenih načelih za obravnavanje mladoletnih storilcev kaznivih dejanj.

V predlogu novele ZKP-O se torej izpostavljajo naslednja načela:

- načelo neposredne uporabnosti oziroma učinkovitosti uredbe EU,
- načelo subsidiarnosti (nacionalnega prava)
- načelo institucionalne neodvisnosti EJT
- načelo pravne države
- načelo sorazmernosti
- načelo ekonomičnosti
- načelo neposrednosti

- načelo otrokove koristi (3. člen Konvencije o otrokovih pravicah) in
- pravica biti slišan (12. člen Konvencije o otrokovih pravicah)
- pravica do dostojanstva (prvi odstavek 40. člena Konvencije o otrokovih pravicah).

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev

2.3.1 Evropsko javno tožilstvo (t.i EPPO uredba)

Predlog zakona vsebuje šest členov, ki so povezani z začetkom delovanja EJΤ oziroma EDT (a,165.a, 165.a, 170., 204.a, 276. člen in prehodna določba). Gre torej za prilagoditve ureditve kazenskega postopka, ki jih posredno zahteva Uredba 2017/1939/EU. Glede na to, da je pri »rednem kazenskem postopku« (torej nekoliko poenostavljeno pri kaznivih dejanjih, pri katerih je zagrožena kazen treh ali več let zapora – 2. točka prvega odstavka 25. člena ZKP) predvidena faza sodne preiskave, je treba poiskati rešitev, ki bo v primerih, ki bodo tekli po Uredbi 2017/1939/EU, zagotovila vlogo EJΤ oziroma EDT kot *dominus litis* preiskave, brez da bi pri tem (v vseh drugih primerih) sistemsko spremenili veljavno ureditev. Predlog izhaja torej iz minimalističnega pristopa, saj sistemskih sprememb v smislu sprememb na področju sodne preiskave v predvidenem roku ne bi bilo možno pripraviti. Izhodišče predlagane ureditve je, da se ohrani položaj in pravice osumljenca/obdolženca kot jih ima v veljavni ureditvi, sodna preiskava pa se ne opravi. Preiskovalni sodnik ne bo več odločal o uvedbi (sodne) preiskave in njenem zaključku, ohranja pa se njegova garantna funkcija (sodne odredbe), prav tako bo še naprej vodil posamezna preiskovalna dejanja, kjer pa se predvideva aktivnejša vloga EDT.

Za delovanje EDT se bodo sicer uporabljale določbe ZKP, ki urejajo preiskovalna dejanja, kolikor predlagane rešitve ne določajo drugače. Urejen je tudi trenutek obveščanja osumljenca o preiskavi EDT in sicer takoj, ko je to mogoče, brez škode za izvedbo preiskovalnih dejanj in npr. za izvedbo prikritih preiskovalnih ukrepov.

Preiskovalni sodnik bo praviloma moral izvesti posamezno preiskovalno dejanje, ki ga bo predlagal EDT, izjema bodo le predlogi, pri katerih bo šlo za nepopolne vloge in okoliščine, ki sicer upravičujejo prekinitve sodne preiskave (daljša bolezen osumljenca ipd.). EDT bo imel aktivno preiskovalno vlogo pri vsakem posameznem preiskovalnem dejanju, vloga preiskovalnega sodnika, ki bo sicer vodil preiskovalno dejanje, bo omejena na garantno. EDT bo lahko sam opravil zaslišanje osumljenca in prič ob smiselni uporabi določb ZKP, ki urejajo sodno zaslišanje.

Predvidena je tudi možnost predlaganja posameznih preiskovalnih dejanj tudi za osumljenca (zaradi zagotavljanja enakosti orožij in spoštovanja 41. člena Uredbe 2017/1939/EU). Primarno je za odločitev o takšnem predlogu pristojen državni tožilec, kot *dominus litis* preiskovanja po Uredbi, ohrani pa se vloga preiskovalnega sodnika pri izvedbi posameznega preiskovalnega dejanja.

V zadevah, ki jih bo EDT vodil na podlagi Uredbe, ne bo sodne preiskave. Zato bo imel EDT glede na razvoj posamezne zadeve v predkazenskem postopku na voljo bodisi zavrženje ovadbe bodisi vložitev neposredne obtožnice (torej ne bo potrebno soglasje preiskovalnega sodnika, da se preiskava ne opravi).

Predlagana je tudi rešitev, v skladu s katero bi se črtala pristojnost zunajobravnavnega senata, da presoja stanje stvari in zahteva izvedbo ali dopolnitev preiskave, torej pristojnost, s katero izvenobravnavni senat posega v funkcijo nosilca preiskave (ker gre po oceni predlagatelja za

pristojnost, ki bi jo bilo treba črtati tudi v zadevah, ki potekajo po nacionalnem pravu, je predvideno črtanje pristojnosti v vseh zadevah, torej tako nacionalnih kot tudi tistih, ki potekajo na podlagi Uredbe).

Predvidena je tudi izenačitev časovnega obdobja za začasno zavarovanje odvzema protipravno pridobljene premoženjske koristi pred vložitvijo obtožnice v postopkih, ki tečejo na podlagi Uredbe, z zadevami, v katerih je opravljena sodna preiskava. Prav tako se dopolnjuje ureditev pripora v postopkih, ki tečejo na podlagi Uredbe, in sicer na način, da se smiselno izenačuje z zadevami, v katerih je opravljena sodna preiskava.

Vzpostavitev urada EJT je po določbi 120. člena Uredbe 2017/1939/EU vezana na triletno prehodno obdobje po začetku njene veljavnosti. EJT bo prevzelo naloge preiskave in pregona, ki so mu dodeljene z Uredbo 2017/1939/EU, z dnem, ki ga bo s posebnim sklepom določila Evropska komisija, a ne pred 20. novembrom 2020.

2.3.2 Implementacija Direktive (EU) 2016/800:

Zaradi implementacije Direktive (EU) 2016/800 se dopolnjuje XXVII. poglavje ZKP. Določajo se novi 452.a do 452.d člen ter spreminjajo že veljavni 453., 454., 469., 470., 473., 478. in 484. člen ZKP.

S predlogom je urejena domneva iz drugega odstavka 3. člena Direktive (EU) 2016/800 glede starosti mladoletnika (452.a člen).

S predlogom se implementira 4. člen Direktive (EU) 2016/800, ki določa nabor pravic in trenutek v postopku, v katerem morajo biti mladoletniki s temi pravicami seznanjeni. Predlog zakona ureja pravico do obveščenosti mladoletnika, ob njegovi seznanitvi, da je osumljena oseba, vsaj z naborom pravic iz točke a) prvega odstavka 4. člena Direktive (EU) 2016/800 ter določa splošno pravilo, da morajo pristojni organi mladoletnika o njegovih pravicah, ki mu gredo po tem zakonu, obveščati tako, da mu omogočijo njihovo učinkovito uresničevanje. O posameznih pravicah pa je mladoletnik obveščen posebej še ob odvzemu prostosti.

V skladu z zahtevami 5. člena Direktive (EU) 2016/800 ureja predlog tudi pravico mladoletnika, da se o njegovih pravicah obvesti nosilec starševske odgovornosti, oziroma, da se imenuje in obvesti drugo odraslo osebo, ko bi bilo obveščanje in navzočnost staršev ali skrbnika, kot nosilcev starševske skrbi v nasprotju s koristjo mladoletnika, ko z njimi kljub razumnim prizadevanjem organa ni bilo mogoče priti v stik ali, ko bi bilo to v nasprotju z interesi uspešne izvedbe predkazenskega ali kazenskega postopka (452.c člen, 452.č in 452.d člen).

Ureditev obvezne obrambe z zagovornikom (6. člen Direktive (EU) 2016/800) je v primerjavi z veljavno ureditvijo dopolnjena tako, da ima mladoletnik pravico do zagovornika ves čas postopka (ne le od začetka pripravljalnega postopka). Obramba z zagovornikom je že v skladu z veljavnim zakonom obvezna od začetka pripravljenega postopka, kadar teče postopek zaradi kaznivega dejanja, za katero je predpisana kazen nad tri leta zapora. Dodana pa so merila za presojo v skladu s 6. členom Direktive (EU) 2016/800, ali mladoletnik potrebuje zagovornika tudi v primerih, ko teče proti njemu postopek zaradi kaznivih dejanj, za katera je predpisana nižja kazen zapora. Prav tako je izrecno navedeno, da mora imeti mladoletnik zagovornika, če mu je odvzeta prostost (pridržanje ali pripor) in da mora imeti, kadar gre za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen več kot tri leta zapora, zagovornika pri posameznih procesnih dejanjih, pri katerih je mladoletnik (lahko) navzoč, kadar se le ta opravljajo, še preden je tožilec podal predlog za začetek pripravljalnega postopka. ZKP v 178. členu opredeljuje procesna dejanja, pri katerih je

lahko obdolženec navzoč (454. člen). Pri tem se uporabljajo tudi določbe ZKP glede odloga izvedbe hišne preiskave do prihoda odvetnika, vendar najdlje za dve uri.

Direktiva (EU) 2016/800 v 7. členu zahteva izdelavo individualne ocene. Predlog zakona v primerjavi z veljavno zakonodajo dopolnjuje določbo o pripravljalnem postopku na ta način, da določeneje opredeljuje in razširja nabor podatkov, ki jih mora sodišče pridobiti v pripravljalnem postopku (469. člen) ter da mora sodišče s pravico do individualne ocene seznaniti mladoletnika.

V 8. členu Direktiva (EU) 2016/800 ureja pravico do zdravniškega pregleda. V predlogu zakona je določena pravica mladoletnika, ki mu je odvzeta prostost, da ga brez nepotrebnega odlašanja pregleda zdravnik, če potrebuje medicinsko pomoč ali če to zahtevajo mladoletnik, njegovi starši oziroma skrbnik ali njegov zagovornik (452.d člen).

Glede zahteve za snemanje zaslišanja mladoletnika iz 9. člena Direktive (EU) 2016/800 predlog zakona določa, da se zaslišanje mladoletnega osumljenca po predhodnem obvestilu posname, kadar je to sorazmerno glede na okoliščine zadeve, upošteva pri tem zlasti težo kaznivega dejanja, ali je pri zaslišanju navzoč odvetnik in ali je mladoletniku odvzeta prostost. Kadar se zaslišanje ne snema, morajo biti razlogi za to navedeni v zapisniku o zaslišanju. Predlog zakona določa tudi zahtevo, da vsi organi pri obravnavi mladoletnika, torej tudi policija, vedno upoštevajo mladoletnikovo korist, ki mora biti vodilo pri odločanju o tem, ali je mladoletnikovo zaslišanje pred policijo, na katerem pa mora biti vedno navzoč odvetnik, treba snemati (452.č člen).

Posebna obravnava v primeru odvzema prostosti (12. člen Direktive (EU) 2016/800) je v predlogu zagotovljena z določbami, da mora biti mladoletnik v pridržanju nameščen ločeno od odraslih. Izjemoma pa je lahko nameščen skupaj s polnoletnim, če je taka namestitev glede na mladoletnikovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru v njegovo korist. Takšna odločitev mora biti posebej obrazložena. Policija mora mladoletniku, ki mu je odvzeta prostost, omogočiti stik s starši, skrbnikom ali z drugo odraslo osebo, ki jo v ta namen določi pristojni organ (452.d člen). Primerljivo se ureja tudi izvrševanje pripora (473. člen). Mladoletniku, ki je v priporu je treba zagotoviti nego, varstvo in potrebno individualno pomoč in ga v skladu z zmožnostmi in upošteva omejitve, ki izhajajo iz narave in razlogov ukrepa pripora, vključiti v ustrezne programe vzgoje in izobraževanja.

13. člen Direktive (EU) 2016/800 določa pravočasno in skrbno obravnavo zadev, kar je deloma že bilo urejeno, deloma pa se dodatno ureja. Udeleženci morajo ves čas postopka ravnati tako, da v prvi vrsti spoštujejo mladoletnikovo dostojanstvo in v postopku vedno ravnati še posebej skrbno in obzirno ter upoštevati individualne lastnosti mladoletnika (453. člen in veljavni 461. člen).

Pravica otroka, da ga v postopku spremlja nosilec starševske odgovornosti (15. člen Direktive (EU) 2016/800), je določena na več mestih. Če so podane okoliščine, zaradi katerih bi bila navzočnost staršev ali skrbnika v škodo mladoletnika ali postopka, pa ima pravico, da pristojni organ imenuje drugo odraslo osebo, ki ga lahko spremlja v postopku (452.c člen).

Zaradi implementacije 20. člena Direktive 2016/800 in za uresničevanje ciljev predloga zakona je določeno usposabljanje sodnikov, državnih tožilcev, policistov, odvetnikov in poravnalcev. Predlog zakona določa, da minister za pravosodje predpiše program in način izvedbe izobraževanja, pri čemer je predvideno, da bo za izvedbo izobraževanja skrbelo Ministrstvo za pravosodje oziroma za policiste Ministrstvo za notranje zadeve in za odvetnike Odvetniška zbornica Slovenije. Navedeni organi bodo izvajali osnovno in redno usposabljanje (452.b člen).

Določene stroške postopka v skladu z 22. členom Direktive (EU) 2016/800 nosijo države članice ne glede na izid postopka. Predlog zakona v skladu z zahtevo direktive posebej določa, da

stroškov, izdelave nastalih zaradi zagotavljanja pravice do zdravniškega pregleda in zaradi izdelave individualne ocene nikoli ne plača mladoletnik (484. člen).

2.3.3 Druge pomembne rešitve

S predlogom zakona se uveljavljajo tudi drugi sklopi pomembnih rešitev.

Zagotavlja se nemoten tek (pred)kazenskih postopkov, saj se omogoča združevanje zadev že na tožilski ravni v predkazenskem postopku (novi 31.a člen ter povezana redakcijska sprememba četrtega odstavka 269. člena ZKP in še prehodna določba), kar bo posledično vodilo tudi do bolj racionalnega vodenja zadev v sodni fazi postopka.

Glede na to, da se v praksi, predvsem pri bolj obsežnih zadevah, pojavlja težava s preglednostjo navedenih dejstev iz obtožnice (oziroma obtožnega predloga), je iz razloga učinkovitosti dela sodišča in ekonomičnosti postopka bolj jasno določen zahtevan standard označb dokaznega gradiva (smiselno enako pa tudi pri zahtevi za preiskavo).

Rok po preteku katerega je treba glavno obravnavo začeti znova, se podaljšuje iz treh mesecev na šest mesecev (predlog je oblikovan ob tehtanju neposrednosti sojenja in ekonomičnosti postopka; sprememba 311. člena ZKP).

Rešujejo se težave z zaslišanjem prič tujcev, ki so nezakonito prešli državno mejo, tako da se upošteva tudi tek vzporednega prekrškovnega postopka (v katerem jim je odvzeta prostost) in da se posledično zagotavlja, da bodo te osebe dejansko zaslišane pred preiskovalnim sodnikom kot priče v predkazenskem postopku (149. člen ZKP).

Ureja se dolžnost predhodnega posvetovanja s t.i. kvalificiranimi ovaditelji pred zavrženjem ovadbe (161. člen ZKP), gre za organe, ki opravljajo nadzorno funkcijo na posameznem področju (ter za Varuha človekovih pravic, ki opravlja neformalni nadzor) in ki bodo posledično s svojim mnenjem lahko prispevali k večji kakovosti tožilskega odločanja.

Predvidena je povrnitev stroškov osumljencev, ki so bili v prisotnosti zagovornika zaslišani pred policijo v predkazenskem postopku, ki se je končal z zavrženjem ovadbe; osumljenec bo v tem primeru upravičen do povrnitve voznih stroškov osumljenca ter nagrade in potrebnih izdatkov zagovornika, ki so nastali zaradi zaslišanja (161. člen ZKP).

Zaradi zagotavljanja oškodovančeve integritete se dopušča možnost prikritja podatkov o njegovem naslovu ali prebivališču, in sicer tako pri pregledu spisa (in v listinah) kot tudi med samim zaslišanjem, če je to opravičeno zaradi razmerja med oškodovancem in osumljencem oziroma obdolžencem ali zaradi narave ali teže kaznivega dejanja. Od oseb, ki se s podatki seznanijo pri opravljanju svoje funkcije, pa se zahteva, da jih varujejo kot postopkovno tajnost (66., 128. in 240. člen ZKP).

Prav tako se širi nabor prič, ki pred zaslišanjem niso dolžne navesti svojega domačega naslova (tudi na druge uradne osebe poleg policistov in vojaških policistov; 240. člen ZKP).

Ureja se možnost videokonferenčnega opravljanja narokov (torej ne zgolj možnost zasliševanja strank in prič prek videokonference, ampak tudi oprave celotnega naroka, kjer stranke in drugi udeleženci sodelujejo prek videokonference (novi 84.a člen, dopolnitev 244.a člena in novi 297.a člen ZKP).

Obdolženca bo treba pred prvim zaslišanjem poučiti tudi o tem, da ima pravico do brezplačne pravne pomoči (67. člen ZKP).

Upoštevajoč novejšo sodno prakso se pri predlogu o izvršitvi denarne kazni s plačilom v obrokih ohranja le rok iz KZ-1, pri čemer procesna ureditev glede odločanja o predlogu ostaja nespremenjena (129.a člen ZKP).

Sledeč odločbi Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. Up-96/15, U-I-208/18 z dne 12. 3. 2020 (Uradni list RS, št. 55/2020) se ureja obveščanje strank o poimenski sestavi pritožbenega senata (378. in 403. člen ZKP). Ob tem se črtajo posebnosti glede obveščanja oziroma vabljenja na sejo senata pritožbenega sodišča, kadar slednji odloča o pritožbi zoper sodbo, ki jo je izdalo sodišče prve stopnje v skrajšanem postopku (445. člen ZKP).

Ukinja se *ex offo* pristojnost pritožbenega sodišča pri pritožbah glede sodbe, ki jih vložijo oškodovanci (383. člen ZKP).

V skladu s predlogom, ki je bil prvotno vključen v osnutek novele ZKP-N, se bolj strogo ureja dolžnost pritožbenega sodišča, da opravi glavno obravnavo (380. člen ZKP).

Po zgledu civilnega pravnega postopka se ureja možnost podajanja ločenih mnenj vrhovnih sodnikov, kadar odločajo o zahtevi za varstvo zakonitosti, ne gre pa za odločanje o priporu, kar naj bi pripomoglo tako k boljši obrazloženosti sodnih odločb, dolgoročno pa naj bi tudi pozitivno vplivalo na oblikovanje sodne prakse (86., 114.a in 115. člen ZKP).

Z namenom poenotenja zakonske podlage za elektronsko poslovanje s pravnim postopkom, se redakcijsko spreminjajo zadevne določbe (76., 86., 87., 117., 117.a, 143.a, 315. in 363. člen ZKP).

b) Normativna usklajenost predloga zakona

Predlog zakona je usklajen z veljavnim pravnim redom, s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in mednarodnimi pogodbami, ki zavezujejo Republiko Slovenijo.

c) Usklajenost predloga zakona

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Sredstva za nemoteno delovanje EJT zagotavlja proračun Evropske unije.

V okviru priprave novele ZDT-1C so bila ovrednotena finančna sredstva, ki jih zahtevajo organizacijske spremembe oziroma nove zaposlitve zaradi uveljavitve in začetka uporabe Uredbe 2017/1939/EU. Prilagoditev procesnih določb ne prinaša posebnih finančnih posledic.

Predlog zakona na novo ureja obvezno usposabljanje za sodnike, državne tožilce, odvetnike in poravnalce ter policiste. Čeprav so se določena usposabljanja na tem področju v preteklosti že izvajala pa je pripravljena ocena stroškov, ki bodo večji zlasti v prvih treh letih po sprejemu zakona, ko je načrtovanih več izvedb usposabljanj z namenom usposobitve večjega števila udeležencev, nato pa se bo število osnovnih usposabljanj ustalilo na potrebe, povezane z novimi zaposlitvami oziroma prerazporeditvami, redna (nadaljevalna) usposabljanja pa bodo potekala predvidoma enkrat letno.

Število udeležencev se bo prilagajalo dejanskim potrebam po usposabljanju (število predstavnikov, ki sodelujejo v postopkih proti mladoletnikom) in učinkoviti izvedbi usposabljanja. Izbiro predstavnikov za posamezno izvedbo usposabljanja opravi delodajalec na poziv izvajalca usposabljanja. Stroški, povezani s potnimi stroški in morebitno nastanitvijo udeležencev pa se krijejo iz rednih sredstev organov.

Stroški so torej povezani z izvedbo usposabljanj, zlasti s honorarji za predavatelje, po potrebi najemi prostorov itd. in po oceni znašajo 9.000 evrov za izvedbo posameznega osnovnega usposabljanja v trajanju treh dni in 3600 evrov za izvedbo posameznega rednega usposabljanja v trajanju enega dne.

Predvidena ocena stroškov Centra za izobraževanje v pravosodju za usposabljanje sodnikov, strokovnih sodelavcev, državnih tožilcev in poravnalcev (Opomba: nekaj mest bo glede na razpoložljivost na usposabljanjih na voljo tudi predstavnikom centrov za socialno delo, policistom in odvetnikom, kar bo prispevalo k dinamiki usposabljanja):

	T (leto 2020)	t+1 (leto 2021)	T+2 (leto 2022)	SKUPAJ
Osnovno usposabljanje – 18 ur	18.000 € (2 usposabljanji)	45.000 € (5 usposabljanj)	27.000 € (3 usposabljanja)	90.000 € (10 usposabljanj)
Redno usposabljanje – 6 ur	0	0	3.600 € (1 usposabljanje)	3.600 € (1 usposabljanje)
SKUPAJ	18.000 €	45.000 €	30.600 €	93.600 €

Predvidena ocena stroškov Odvetniške zbornice Slovenija za usposabljanje odvetnikov:

	T (leto 2020)	t+1 (leto 2021)	T+2 (leto 2022)	SKUPAJ
Osnovno usposabljanje – 18 ur	18.000 € (2 usposabljanji)	45.000 € (5 usposabljanj)	27.000 € (3 usposabljanja)	90.000 € (10 usposabljanj)
Redno usposabljanje – 6 ur	0	0	3.600 € (1 usposabljanje)	3.600 € (1 usposabljanje)
SKUPAJ	18.000 €	45.000 €	30.600 €	93.600 €

SKUPAJ	36.000 €	90.000 €	61.200 €	187.200 €
---------------	-----------------	-----------------	-----------------	------------------

Sredstva za izvedbo usposabljanj Odvetniške zbornice v treh letih po sprejemu zakona se zagotovijo iz sredstev Ministrstva za pravosodje. V nadaljevanju se sredstva ne zagotavljajo iz državnega proračuna.

Ministrstvo za notranje zadeve zagotavlja sredstva za usposabljanje policistov iz rednih sredstev.

Predlog zakona nima drugih posledic za druga javna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH

SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva za izvajanje zakona in sicer za usposabljanje sodnikov, strokovnih sodelavcev, državnih tožilcev in poravnalcev ter odvetnikov (za obdobje treh let) se zagotovijo v okviru sredstev Ministrstva za pravosodje. Ministrstvo za notranje zadeve zagotavlja sredstva za usposabljanje policistov.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Prikaz ureditve v državah članicah EU

5.1.1 Evropsko javno tožilstvo (t.i EPPO uredba)

Republika Slovenija je v postopku priprave predloga novele ZKP-O izmenjala izkušnje z državami, ki imajo v svoji ureditvi kazenskega postopka prav tako sodno preiskavo, hkrati pa sodelujejo v okrepljenem sodelovanju v okviru Uredbe 2017/1939/EU. Glede na navedeno je v nadaljevanju predstavljena ureditev Francije in Belgije. Primerjavi je dodana tudi Nemčija, kjer sicer poznajo tožilsko preiskavo.

FRANCIJA

V Franciji obstaja sistem *magistrats*. To so tako imenovani visoki pravosodni uradniki, ki se delijo na sodnike (*magistrats du siège*) in tožilce (*magistrats du parquet*) ter svojo dejavnost opravljajo poklicno. Pravila o sodniškem in tožilskem poklicu so navedena v odloku (*Ordonnance*) št. 58-1270 z dne 22. decembra 1958 o sistemskem zakonu (*loi organique*) o statusu sodnikov in tožilcev. Na različnih stopnjah kariere je lahko visoki pravosodni uradnik imenovan na mesto sodnika ali tožilca. To je načelo enotnosti sodstva (1. člen), ki ga je znova potrdil Ustavni svet, zlasti z odločbo z dne 11. avgusta 1993. Vsi pravosodni uradniki so del pravosodja, ki mora po 66. členu Ustave ščititi posamezne svoboščine. Obstajajo pa določene razlike med pravili za posamezne skupine pravosodnih uradnikov, saj sodniki niso podrejeni višjim organom in jim je zagotovljena neodstavljivost, torej ne morejo biti imenovani na drugo delovno mesto brez svojega soglasja.

Predlog sprememb francoske ureditve predvideva, da EDT ne bo dobival usmeritev v okviru obstoječe tožilske hierarhije. V zadevah, v katerih bo EDT prevzel pristojnost, nacionalni organi ne bodo več izvrševali svoje. EDT bo imel možnost voditi svojo lastno preiskavo. Vrsta preiskave (v okviru francoske ureditve), ki jo bo vodil EDT, bo odvisna tudi od tega, ali bo prevzel preiskavo od državnega tožilca ali od preiskovalnega sodnika. EDT bo lahko izvedel oziroma predlagal ključna preiskovalna dejanja, vključno z zaslišanjem in soočenjem prič, izvedenstvom ipd. EDT bo imel na voljo tudi (prikrite) preiskovalne ukrepe, ki jih zahteva Uredba 2017/1939/EU. Najtežje posege v sfero posameznika, kot so hišne preiskave, prikriti preiskovalni ukrepi, kakršno je prisluškovanje, zasegi predmetov, bo še vedno odobril sodnik. Urejen je tudi spor o pristojnosti med nacionalnim državnim tožilcem in EDT. V zadevah, ki jih bo obravnaval EDT, je predvidena izključna pristojnost sodišča v Parizu.

BELGIJA

Belgijski državni tožilci so umeščeni nekje med sodno in izvršno vejo oblasti. Minister za pravosodje jim ne more dajati »negativnih navodil« (torej, da nečesa ne smejo preiskovati), lahko pa od njih (izjemoma) zahteva, da začnejo preiskavo, vložijo obtožnico ali pritožbo. Gre za rešitve, ki jih je treba razumeti v kontekstu široke diskrecije belgijskih državnih tožilcev, da ne preganjajo (v okviru t.i. oportunitetnega načela). Belgijsko državno tožilstvo ima 14 lokalnih državnih tožilstev,

vodi ga glavni zvezni tožilec (*federale procureur or procureur fédéral*, cf. a *Bundesstaatsanwalt*), ki posluje dvojezično (deluje tako v francoščini kot tudi v nizozemščini); ni pa zveznega generalnega državnega tožilca. Pristojnosti zveznega državnega tožilstva so se v preteklosti že večkrat širile (koordinacija kazenskih postopkov, olajševanje mednarodnega sodelovanja, pristojnost pregona za kazniva dejanja s področja terorizma, nezakonite trgovine z orožjem in hudodelskih združb). V urada glavnega zveznega tožilstva deluje tudi 32 drugih federalnih tožilcev.

V Belgiji ocenjujejo, da bi EDT vključili v svojo zvezno državno tožilstvo, pri čemer bi bil glavni zvezni tožilec vedno eden izmed EDT-jev. Tako bi bil po eni strani del belgijske tožilske hierarhije, po drugi strani pa v zadevah, ki bodo tekale po Uredbi 2017/1939/EU, podvržen hierarhiji EJT.

Belgija predloga sprememb kazenskega postopka še ni pripravila. Preliminarno ocenjuje, da jim zaradi prilagoditve Uredbi 2017/1939/EU ni potrebno ukiniti sodne preiskave. EDT bo usmerjal policijo, za izvedbo preiskovalnih dejanj pa bo zaprosil preiskovalnega sodnika, katerega vloga ostaja nespremenjena. Belgijsko Ustavno sodišče je v zadnjih letih večkrat razsodilo, da je zmanjševanje vloge preiskovalnega sodnika neustavno, prav tako je bilo kritično do razlik med varovalkami, ki jih na eni strani zagotavlja sodna preiskava, na drugi pa oblika tožilske preiskave (*opsporingsonderzoek*), ki poteka v večini primerov. Kadar se zahtevajo najbolj invazivna preiskovalna dejanja (hišne preiskave, nadzor elektronskih komunikacij), belgijska zakonodaja zahteva začetek sodne preiskave. Državni tožilec lahko predlaga ukrepe, lahko si vpogleda tudi spis, vendar pa je končna odločitev vedno v rokah preiskovalnega sodnika. Pri manj invazivnih ukrepih (npr. pridobitvi prometnih podatkov) preiskovalni sodnik intervenira zgolj občasno, na zahtevo državnega tožilca in neodvisno odloči, ali bo odobril poseg. Belgija načrtuje minimalistične spremembe zakonodaje.

NEMČIJA

Nemčija ne pozna sodne preiskave, ampak preiskavo opravlja tožilec. V Nemčiji bodo nacionalni (zvezni) državni tožilci hkrati tudi EDT-ji po Uredbi 2017/1939/EU in bodo v tej vlogi nastopali pred zveznimi sodišči. V primeru spora o pristojnosti med EDT in nacionalnimi državnimi tožilci bo odločal generalni državni tožilec, zoper njegovo odločitev pa bo možna pritožba na zvezno sodišče. Obdolženec bo lahko pred sodiščem ugovarjal, da nemški EDT v konkretnem primeru ni pristojen glede na tretji odstavek 36. člena Uredbe 2017/1939/EU.

Predvidene so spremembe sodne ureditve, v skladu s katerimi bo jasno zapisano, da se tako kazenska procesna ureditev kot tudi organizacijska sodna ureditev, ki sicer veljata v Nemčiji, uporabljata tudi v zadevah, ki bodo potekale na podlagi Uredbe 2017/1939/EU. Hkrati so predvidene tudi spremembe nacionalne ureditve, v delu, v katerem se ta zaradi neskladja s prej navedeno uredbo, ne uporablja. Tako bo delovanje EDT urejal poseben zakon, ki bo zavaljo večje jasnosti in določnosti zlasti predvidel posebnosti, ki bodo veljale za EDT, ne pa tudi za nacionalne državne tožilce. Predvidene so zlasti posebnosti pri čezmejnih primerih. Kadar bo v skladu z nemško ureditvijo npr. potrebna sodna odredba za določen ukrep, bo to treba upoštevati tako v zadevah, ki jih bodo na zahtevo nemškega EDT izvedli organi druge države članice EU, kot tudi v zadevah, ki jih bo na zahtevo organov druge države članice EU izvedla Nemčija. Urejajo se tudi posebnosti pri krajevni pristojnosti, saj so nekateri sodni ukrepi (krajevno) vezani na sedež državnega tožilca, pri čemer seveda EDT ne bo imel teritorialnih izpostav po celotni državi. Urejene so tudi posebnosti glede položaja oškodovanca in razmerje med EDT in nacionalno tožilsko hierarhijo (ob upoštevanju dejstva, da bo EDT usmerjal stalni senat).

5.1.2 Implementacija Direktive (EU) 2016/800

NEMČIJA

V okviru mladoletniškega kazenskega zakona »JGG – Jugendgerichtsgesetz« in mladoletniškega socialnega zakona »JWG – Jugendwohlfahrtsgesetz«, ki se je kasneje moderniziral in preimenoval v »Kinder und Jugendhilfegesetz« ima Nemčija dualističen pristop k obravnavanju mladoletnikov. Gre za prepleten, koherenten sistem formalnih in neformalnih ukrepov. V skladu z zaščitniškim modelom delujejo v mladoletniškem kazenskem sistemu specializiran sodniki za mladoletnike in specializirani tožilci za mladoletnike, ki s svojo strokovnostjo in posebno usposobljenostjo skrbijo za učinkovito obravnavanje mladoletnikov. Postopki obravnavanja so za javnost zaprti, saj je zaščita mladoletnikovih pravic in izogibanje stigmatizaciji bistvo zaščitniškega sistema.

V primeru storitve kaznivih dejanj se uporablja kazenski zakonik za mladoletnike (JGG), katerega uporaba temelji na načelu sorazmernosti in »minimalni intervenciji«, kar pomeni, da se najtežji ukrepi (pripor, zapor, itd.) uporabljajo samo v najhujših primerih in po načelu sorazmernosti. Kazen zopora se uporablja kot zadnje sredstvo (»ultima ratio«). Poudarek je dan ukrepom odvrčanja in drugim alternativam, institucionaliziranje v zavodih pa naj bi bilo enako kot kazni zadnje sredstvo za doseganje ciljev resocializacije.

Zaradi implementacije Direktive (EU) 2016/800 je bil decembra 2019 sprejet Zakon o krepitvi procesnih pravic obdolženih oseb v mladoletniških kazenskih postopkih (*Gesetz zur Stärkung der Verfahrensrechte von Beschuldigten im Jugendstrafverfahren*), ki med drugim dodatno ureja domnevo glede starosti, pravico do individualne ocene, pravico mladoletnika, da ga spremlja nosilec starševske skrbi, pravico mladoletnika, da se o njegovih pravicah pouči tudi nosilca starševske skrbi in obvezno obrambo z zagovornikom.

HRVAŠKA

Na Hrvaškem so pomembne spremembe v procesnem in materialnem kazenskem pravu po sprejetju »Zakona o sudovima za mladež«, ki je bil v veljavi od Januarja 1998 in spremenjen leta 2002, terjale obsežnejše spremembe tudi na področju obravnavanja mladoletnih storilcev kaznivih dejanj. Zato je bil leta 2011 sprejet nov »Zakon o sudovima za mladež« (v nadaljevanju ZSM). Ta zakon vsebuje določbe, ki veljajo za mladoletnike (v starosti 14 do 18 let) in za mlajše polnoletnike (v starosti od 18 do 21 let), o kazenskem materialnem pravu, o sodiščih, o kazenskem postopku, o izvrševanju kazenskih sankcij in o kazenskopravnem varstvu otrok. Izvrševanje kazenskih sankcij, izrečenih mladoletnikom je sicer urejeno tudi v posebnem zakonu, ki ureja izvrševanje sankcij, izrečenih mladoletnikom za kazniva dejanja in prekrške (Zakon o izvrševanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje).

ZSM določa, da je postopek proti mladoletnikom nujen. Predhodni postopek proti mladoletniku v skladu z ZSM vodi državni odvetnik, kar se odraža v razširitvi obvezne obrambe z zagovornikom, neodvisno od teže kaznivega dejanja. Poleg obvezne obrambe od prvega zaslišanja do pravnomočnega zaključka kazenskega postopka, mora imeti mladoletnik zagovornika tudi pri odločanju o spremembi vzgojnega ukrepa v zavodski vzgojni ukrep, prav tako je bilo z ZSM okrepljeno načelo specializacije formalne obrambe.

Od uveljavitve zakona o spremembah in dopolnitvah ZSM iz leta 2019 (v nadaljevanju ZSDZSM 2019), s katerim je hrvaška implementirala Direktivo (EU) 2016/800, pa je obramba z zagovornikom glede na določbo 6. člena Direktive predstavljena v najzgodnejšo fazo postopka. Tako mora imeti mladoletnik zagovornika od prvega dejanja, izvedenega zaradi suma (osnova sumnje), da je storil kaznivo dejanje.

Za uresničevanje pravice mladoletnika do obveščenosti iz 4. člena Direktive je z ZSDZSM 2019

dopolnjena vsebina pravnega pouka iz posameznih določb Zakona o kaznem postopku. Prav tako je dodatno urejena pravica mladoletnika iz 5. člena Direktive, da se obvesti nosilec starševske odgovornosti in postopek določitve osebe, ki se jo obvešča v primerih, ko obstajajo razlogi, zaradi katerih obveščanje staršev ali skrbnika ne pride v poštev. ZSDZSM 2019 nadalje v skladu s 15. členom Direktive določa pravico, da mladoletnika spremljajo starši ali skrbnik med zaslišanjem pred sodiščem in med sodnim postopkom. Če je to v največjo korist mladoletnika in če to ne ogroža kazenskega postopka, so lahko navzoči tudi pri drugih procesnih dejanjih, pri katerih je mladoletnik navzoč. Organ, ki vodi procesno dejanje, mora mladoletniku brez odlašanja zagotoviti zdravniški pregled.

Proti mladoletniku postopajo državni odvetniki za mladostnike in preiskovalci za mladostnike, izjemoma pa drugi državni odvetnik ali preiskovalec, če zaradi okoliščin ne more postopati državni odvetniki za mladostnike ali preiskovalec za mladostnike, dokaze pa izvajajo posebej usposobljeni policijski uslužbenci.

Za razliko od ureditve po Zakonu o kazenskem postopku, mora biti vsako zaslišanje mladoletnika avdiovizualno snemano, kar je pogoj za zakonitost procesnega dejanja oziroma dokaza. V skladu z zahtevo iz 7. člena Direktive mora državni odvetnik v pripravljalnem postopku poleg dejstev in dokazov, ki se nanašajo na kaznivo dejanje, pridobiti tudi podatke, potrebne za oceno njegove psihofizične razvitosti in podatke o osebnih družinskih okoliščinah.

FINSKA

Na Finskem kazenski postopek za mladostnike temelji na sodelovanju šestih akterjev: policije, tožilstva, mediatorjev, probacijske službe, organov socialnega varstva in sodišč. Policija ima že v začetni fazi obravnavanja mladoletnikov pomembno vlogo, saj je v tesni povezavi z organi socialnega varstva. Njihova pglavitna vloga je predvsem obveščanje in seznanjanje centrov za socialno delo o vseh postopkih, v katere so vpleteni mladoletni prestopniki. Poleg splošnih pooblastil ima policija tudi možnost aktivnega sodelovanja pri napotitvi na mediacijo.

Tožilstvo ima glede odločanja o uvedbi sodnega postopka diskrecijsko pravico. Posebej je poudarjeno načelo hitrosti postopka. Tožilec mora pred uvedbo obtožnega akta predhodno razmisliti o možnosti uporabe alternativnih ukrepov odvrčanja (odstop od pregona in napotitev na mediacijo).

Finska nima posebnih določb glede seznanitve mladoletnika z njegovimi pravicami in torej veljajo splošne določbe tudi za mladostnike. Med kazenskim postopkom mora biti navzoč organ socialnega skrbstva.

5.1.3 Ločena mnenja sodnikov

ANGLIJA IN WALES

V večini primerov odloča sodnik posameznik, kadar pa odloča senat sodnikov, je možnost podajanja sodnikovega mnenja omejena bodisi z zakonom ali s precedensom.

Kadar sodišča odločajo v senatih, so ti največkrat sestavljeni iz »poklicnega« sodnika (funkcionarja) in dveh sodnikov porotnikov (laikov); t.i. tribunals. Vprašanje možnosti vplivanja sodnikov laikov na sestavljanje sodbe je bilo obravnavano v zadevi Anglian Home Improvements Ltd v. Kelly ([2005] ICR 242). Iz omenjenega primera sledi, da mora v primeru neenotnega senata »poklicni« sodnik oblikovati sodbo tako, da vzame v obzir tudi argumente, ki izražajo nestrinjanje z

odločitvijo in da poskrbi, da so takšni argumenti korektno povzeti v sodbi. »Poklicni« sodnik mora oblikovati sodbo tudi takrat, kadar je sam v manjšini (Smith v. Safeway, [2004 IRLR 456]). Zakonodaja pri tribunalah ne predvideva ločenih manjšinskih in večinskih mnenj, kadar odločitev ni soglasna.

Pritožbeno sodišče (The Court of Appeals) je razdeljeno na civilni in kazenski oddelek. Na civilnem oddelku sodniki lahko podajo ločeno odklonilno ali pritrdilno mnenje. Na kazenskem oddelku so ločena mnenja možna le glede pravnih vprašanj in le z dovoljenjem predsednika senata (podlaga za ločena mnenja je določena v zakonu). The Divisional Court, ki je sodišče prve stopnje, dovoljuje le izdajo enotne sodbe. Če sodniki niso soglasni, se zadeva preda senatu treh sodnikov, ki opravi narok. The Privy Council prav tako dopušča, da kateri koli član senata, ki je prisoten na zaslišanju lahko izda odklonilno ločeno mnenje (podlaga za ločena mnenja je določena v zakonu). Na Vrhovnem sodišču (The Supreme Court) so senati vselej sestavljeni iz lihega števila sodnikov in posamezni sodnik lahko poda ločeno mnenje.

Večinske odločbe so se uveljavile v 16. stoletju. Parlamentarna tradicija svobodnega izražanja mnenj je pomenila, da je pravosodni odbor Lordske zbornice (House of Lords) v praksi dopuščal odklonilna ločena mnenja, vendar pa sodbe niso bile javno objavljene vse do leta 1850. Vrhovno sodišče zdaj nadaljuje to tradicijo možnosti podajanja ločenih mnenj.

V kazenskih sodbah naj bi prevladala enotnost jezika, tako da sodbe odražajo jasnost, gotovost in preprostost (Lord Griffiths v zadevi R v. Howe, [1987] 2WLR 568). Spodbujajo naj se enotne sodbe, kjer pa soglasje ni možno, naj imajo člani možnost, da podajo ločeno mnenje (takšno stališče zastopa npr. Baronesa Hale). Tako je pravo bolj fleksibilno, prav tako pa se sodniki lažje poistovetijo z odločitvami, ali lahko podajo svoje argumente. Na ta način se tudi omogoča razvoj prava. Občasno se zgodi, da ločeno mnenje s težo argumenta na dolgi rok prevlada (npr. odklonilno ločeno mnenje Lorda Atkina v zadevi Liveridge v. Anderson, [1941] UKHL1, je danes splošno sprejeto kot pravilna razlaga zakona).

LITVA

Pravica sodnika, ki se ne strinja s stališčem večine sodnikov glede odločitve v zadevi, da razglasi odklonilno ločeno mnenje, je odraz njegove notranje neodvisnosti pri izvrševanju pravičnosti. V litvanskem pravnem redu imajo to pravico sodniki splošne pristojnosti in sodniki upravnih sodišč, torej sodniki, ki sodijo v kazenskih, pravnih in upravnih zadevah, in sicer na vseh ravneh sodnega odločanja, vključno z Ustavnim sodiščem. Ločeno mnenje se priloži v spis. V obdobju 2009 – 2013 so na primer sodniki podali 45 odklonilnih ločenih mnenj (28 ločenih mnenj so podali ustavni sodniki, osem ločenih mnenj so podali civilni sodniki, šest ločenih mnenj so podali kazenski sodniki, tri ločena mnenja pa so podali upravni sodniki).

HRVAŠKA

V Republiki Hrvaški so pritrdilna ločena mnenja objavljena skupaj z drugimi sodnimi odločitvami v bazi sodnih odločb, ki jo vzdržuje Vrhovno sodišče Republike Hrvaške. Odklonilna ločena mnenja pa se zaprejo v posebno ovojnico in se hranijo v spisu, kar je utemeljeno z imuniteto sodnikov, dejstvom, da sodnikov ni mogoče preganjati zaradi stališč, ki so jih izrazili pri sojenju ali zaradi glasovanja pri sojenju in z zunanjo neodvisnostjo sodnikov. Načelna pravna mnenja, ki jih poda Vrhovno sodišče Republike Hrvaške, se objavijo v zbirki sodnih odločb.

POLJSKA

Dovoljena so tako pritrdilna kot tudi odklonilna ločena mnenja v kazenskih in upravnih sodnih

postopkih, in sicer na vseh ravneh sodnega odločanja. Pritrdilna ločena mnenja se nanašajo na obrazložitev sodbe. Obrazložitev sodbe se oblikuje le na zahtevo stranke ali po uradni dolžnosti, torej kadar je izdano ločeno mnenje.

5.2 Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

Bistveni del ureditve predloga zakona ni predmet urejanja v drugih pravnih sistemih, saj Uredba 2017/1939/EU in Direktiva (EU) 2016/800 zavezuje le države članice EU.

5.3 Prikaz prilagojenosti predlagane ureditve pravu Evropske unije

5.3.1 Evropsko javno tožilstvo (t.i EPPO uredba)

Uredba je pravni akt, sprejet v okviru EU, ki se po 3.a členu Ustave v Sloveniji uporablja neposredno in v skladu s pravno ureditvijo EU. Evropski delegirani tožilci bodo pri preiskovanju in pregonu kaznivih dejanj iz pristojnosti EJT delovali izključno v imenu in za račun EJT, zato jim Uredba 2017/1939/EU podeljuje funkcionalno in pravno neodvisen status.

Glede na to, da ima veljavni ZKP kot fazo postopka predpisano tudi sodno preiskavo, bo treba ob upoštevanju predpostavk, iz katerih izhaja Uredba 2017/1939/EU, v ZKP vnesti spremembe, ki bodo omogočale učinkovito vodenje preiskave s strani EDT (oziroma EJT), torej skladnost z zahtevami uredbe, v zadevah, ki bodo spadale v pristojnost EJT.

5.3.2 Implementacija Direktive (EU) 2016/800

S predlogom zakona se prenašajo tudi določbe Direktive (EU) 2016/800, ki vzpostavlja procesna jamstva za otroke osumljene ali obdolžene kaznivega dejanja, kot dopolnitev jamstev, zagotovljenih osumljenim ali obdolženim odraslim. Rok za implementacijo direktive je potekel dne 11. 6. 2019. Za podrobnejši prikaz implementacije te direktive glejte obrazložitev v poglavju 2.3.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Določbe predloga zakona ne prinašajo bistvenih administrativnih posledic v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov. EDT bo moral v postopkih, ki jih bo vodil na podlagi Uredbe 2017/1939/EU, delovati na podlagi sprememb, ki jih prinaša predlog novele ZKP-O, vendar gre le za deloma drugačen način delovanja (posamezna preiskovalna dejanja, vedno brez sodne preiskave, neposredna obtožnica), ki pa ne predstavlja povečanih obremenitev (ob upoštevanju kadrovskih okrepitev SDT ter siceršnjem številu zadev, ki naj bi jih obravnaval EDT).

Predlog zakona določa nekatere spremembe v poslovanju pristojnih organov v predkazenskih in kazenskih postopkih (npr. videokonferenčne naroke) ter določa pravne podlage za njihovo učinkovitejše delovanje

Predlog zakona ne ukinja ali odpravlja administrativnih bremen.

Predlog zakona ne uvaja novih obveznosti za državljane oziroma druge osebe.

Predlog zakona ne predvideva ustanovitve novih organov, reorganizacije ali ukinitve obstoječih organov.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Določbe predloga zakona ne prinašajo administrativnih posledic za obveznosti strank.

Predlog zakona ne predvideva povečanja stroškov strank.

Predlog zakona ne vpliva na čas urejanja zadev strank.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za socialno področje.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

a) Predstavitev sprejetega zakona:

Sprejeti zakon bo v skladu z ustaljeno prakso predstavljen državnim tožilcem in sodnikom na usposabljanjih, ki jih organizira Center za izobraževanje v pravosodju.

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa:

Ministrstvo za pravosodje bo v skladu s svojimi pristojnostmi spremljalo izvajanje Uredbe 2017/1939/EU in implementacijo Direktive (EU) 2016/800 v praksi ter v sodelovanju s pristojnimi organi na podlagi njihovih ugotovitev pri izvajanju določb zakona in Uredbe 2017/1939/EU in implementacije Direktive (EU) 2016/800 v praksi predlagalo morebitne dodatne spremembe zakonodaje.

Glede na vsebino predloga zakona ne bo potrebna priprava poročil. Če bodo v praksi ugotovljene pomanjkljivosti predlaganih določb, bo Ministrstvo za pravosodje to ugotovilo v sodelovanju s pristojnimi organi.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

/

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Del določb predloga zakona, ki se nanaša na ureditev kazensko procesnega položaja mladoletnih storilcev kaznivih dejanj, je prevzet iz osnutka predloga Zakona o obravnavanju mladoletnih storilcev kaznivih dejanj (ZOMSKD), ki je bil že predhodno strokovno usklajevan, in sicer dne 19. 4. 2019 (prvi krog) ter dne 13. 11. 2019 (drugi krog). Predlog ZOMSKD je bil v medresorsko usklajevanje poslan 24.12.2019.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi dela predloga novele ZKP-O je sodelovala delovna skupina, v kateri so bili predstavniki Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, Okrožnega sodišča v Ljubljani, Vrhovnega državnega tožilstva Republike Slovenije, Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, Evropske pravne fakultete, Ministrstva za notranje zadeve in Policije.

V delu glede rešitev na področju kazensko procesnega položaja mladoletnih storilcev kaznivih dejanj je pri pripravi rešitev sodelovala neformalna delovna skupina, v kateri so bili predstavniki Okrožnega sodišča v Ljubljani, Vrhovnega državnega tožilstva, Pravne fakultete Univerze v Ljubljani in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

Člani delovnih skupin za sodelovanje v delovni skupini niso prejeli denarnih sredstev.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- mag. Lilijana Kozlovič, ministrica za pravosodje,
- Matic Zupan, državni sekretar, Ministrstvo za pravosodje,
- mag. Nina Koželj, generalna direktorica Direktorata za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje,
- mag. Robert Golobinek, vodja Sektorja za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US, 65/16 – odl. US, 66/17 – ORZKP153,154 in 22/19 – skl. US) se za 31. členom in naslovom »3. Združitev in izločitev postopka« doda nov 31.a člen, ki se glasi:

»31.a člen

(1) Določbe prvega do četrtega odstavka 32. člena tega zakona se smiselno uporabljajo tudi v predkazenskem postopku za osumljenca kaznivih dejanj, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti in obtožni akt še ni bil vložen na pristojno sodišče ali ni bila zahtevana uvedba sodne preiskave, če so dejanja medsebojno povezana oziroma istovrstna.

(2) Če so v primeru iz prvega odstavka tega člena za usmerjanje predkazenskega postopka in pregon osumljenca pristojna različna okrožna državna tožilstva, je praviloma pristojno okrožno državno tožilstvo, ki je prvo prejelo kazensko ovadbo. Če so za usmerjanje predkazenskega postopka in pregon osumljenca pristojni različni državni tožilci istega okrožnega državnega tožilstva, je praviloma pristojen državni tožilec, ki je prvi prejel kazensko ovadbo. Nadaljnje kazenske ovadbe, za katere je smotno izvesti enotni predkazenski postopek in vložiti enoten obtožni akt, se posredujejo pristojnemu državnemu tožilcu, ki z njimi ravna po tretjem odstavku tega člena.

(3) V primerih iz prvega odstavka tega člena se izvede enoten predkazenski postopek in vloži enoten obtožni akt, razen če bi bilo to nesmotno oziroma bi oteževalo uspešno izvedbo predkazenskega in kazenskega postopka.

(4) Določbe tega člena se ne uporabljajo za zadeve iz pristojnosti Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije.

(5) Podrobnejša pravila o načinu združevanja določa Državnotožilski red.«.

2. člen

V prvem odstavku 65.a člena se za sedmo alinejo doda nova osma alineja, ki se glasi:

»- možnosti prikritja podatka o naslovu ali prebivališču;«.

Dosedanji osma in deveta alineja postaneta deveta in deseta alineja.

3. člen

Dosedanje besedilo 66. člena postane prvi odstavek, za katerim se dodajo novi drugi, tretji in četrti odstavek, ki se glasijo:

»(2) Oškodovanec, njegov zakoniti zastopnik in pooblaščenec lahko pisno zahtevajo, da se podatek o naslovu ali prebivališču oškodovanca ne razkrije obdolžencu ali drugim neupravičenim osebam oziroma da pooblaščenec osebe to ohrani v tajnosti, če je to opravičeno zaradi razmerja

med oškodovancem in osumljencem oziroma obdolžencem ali zaradi narave ali teže kaznivega dejanja.

(3) Sodišče lahko na podlagi pisne zahteve iz prejšnjega odstavka s sklepom odloči, da se osumljencu oziroma obdolžencu in drugim neupravičenim osebam ne dovoli pregled in prepis podatka o naslovu ali prebivališču oškodovanca v spisu (128. člen), da se ta podatek v listinah zakrije; da se podatek o njegovem naslovu, če ta še ni pridobljen, pridobi izven njegovega zaslišanja (240. člen) ter opozori osebe, ki se morajo s podatkom o naslovu oškodovanca seznaniti v okviru svojega dela, da so ga dolžne ohraniti v tajnosti. Zoper sklep iz prejšnjega stavka ni posebne pritožbe.

(4) Drugi in tretji odstavek tega člena se smiselno uporabljata tudi pred drugimi organi v predkazenskem in kazenskem postopku, ki razpolagajo s podatkom o naslovu oškodovanca.

4. člen

Drugi odstavek 67. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Obdolženca je treba pred prvim zaslišanjem poučiti, da ima pravico vzeti si zagovornika in da je zagovornik lahko navzoč pri njegovem zaslišanju **ter da ima pravico do brezplačne pravne pomoči v skladu z določbami zakona, ki ureja brezplačno pravno pomoč.**«.

5. člen

V prvem odstavku 76. člena se na koncu drugega stavka doda besedilo »(vloga v elektronski obliki)«.

Na koncu drugega odstavka se pika nadomesti z vejico in doda besedilo: »lahko pa se ji priložijo tudi v elektronsko obliko pretvorjene pisne listine in dokumenti, ki so izvirno nastali v elektronski obliki.

6. člen

Za 84. členom se doda nov 84.a člen, ki se glasi:

»84.a člen

(1) Naroki v preiskavi, predobravnavni naroki in naroki glavne obravnave ter seje senatov se lahko opravijo tudi z uporabo sodobnih tehničnih sredstev za prenos slike in glasu (videokonferenca).

(2) Preiskovalni sodnik, sodnik posameznik ali predsednik senata lahko ob tem odredi, da se celoten ali del naroka, opravljen z videokonferenco, posname z ustreznimi tehničnimi sredstvi za zvočno ali zvočno-slikovno snemanje. Pri tem se smiselno uporabljajo določbe 84. člena in 314. člena tega zakona.

7. člen

86. člen se spremeni tako, da se glasi:

»86. člen

(1) O posvetovanju in glasovanju se sestavi poseben zapisnik.

(2) Zapisnik o posvetovanju in glasovanju obsega potek glasovanja, sprejeto **odločbo in napoved ločenih mnenj vrhovnih sodnikov (prvi odstavek 114.a člena)**.

(3) Ta zapisnik podpišejo vsi člani senata in zapisnikar. Zraven se priložijo posebna mnenja, če niso vpisana v sam zapisnik, **in morebitni uradni zaznamek s pojasnilom, zakaj napovedana ločena mnenja vrhovnih sodnikov niso izdelana (šesti odstavek 114.a člena)**.

(4) Zapisnik o posvetovanju in glasovanju se zapre v poseben ovitek. Ta zapisnik sme pregledati samo višje sodišče, ko odloča o pravnem sredstvu. V tem primeru mora višje sodišče zapisnik spet zapreti v poseben ovitek in na ovitku naznačiti, da je zapisnik pregledalo.

(5) Prejšnji odstavek se ne uporablja, kadar vrhovno sodišče odloča o zahtevi za varstvo zakonitosti, pa ne gre za odločanje po četrtem odstavku 420. člena tega zakona.

(6) Zapisnik o posvetovanju in glasovanju, ki se izda v elektronski obliki, podpišejo vsi člani senata in zapisnikar s svojimi elektronskimi podpisi, ki so enakovredni lastnoročnim podpisom. Zapisnik o posvetovanju in glasovanju, ki se izda v elektronski obliki, se v informacijskem sistemu e-sodstvo vodi v posebni mapi tako, da je dostopen v povezavi z obravnavano zadevo. Ko višje sodišče pri odločanju o pravnem sredstvu pregleda tak zapisnik, ga mora spet shraniti v posebno mapo v informacijskem sistemu e-sodstvo in na njej označiti, da ga je pregledalo.«.

8. člen

V drugem odstavku 87. člena se beseda »izjava« spremeni v besedo »vloga«.

Tretji odstavek 87. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(3) Če se vloga pošlje po pošti priporočeno, velja dan oddaje na pošto za dan izročitve tistemu, kateremu je poslana.«.

Za tretjim odstavkom se dodata nova četrti in peti odstavek, ki se glasita:

»(4) Če se pošlje vloga v elektronski obliki po elektronski poti, se šteje čas, ko jo je sprejel informacijski sistem naslovnika, za trenutek izročitve tistemu, kateremu je poslana.

(5) Če se pošlje vloga v elektronski obliki po elektronski poti, se šteje čas, ko jo je prejel informacijski sistem e-sodstvo, za trenutek izročitve sodišču, na katerega je naslovljena. Če se vloži vloga v informacijski sistem e-sodstvo neposredno iz informacijskega sistema za varno elektronsko vlaganje, se šteje čas elektronskega časovnega žiga informacijskega sistema e-sodstvo za trenutek izročitve sodišču, na katerega je naslovljena. Če se pošlje vloga v elektronski obliki s posredovanjem izvajalca elektronskega vlaganja, ki vlogo podpiše z elektronskim časovnim žigom, se šteje čas elektronskega časovnega žiga za trenutek, ko jo je prejel informacijski sistem e-sodstvo.«.

Dosedanji četrti in peti odstavek postaneta šesti in sedmi odstavek.

9. člen

Za 114. členom se doda nov 114.a člen, ki se glasi:

»114.a člen

(1) Kadar vrhovno sodišče odloča o zahtevi za varstvo zakonitosti, pa ne gre za odločanje po četrtem odstavku 420. člena tega zakona, lahko vrhovni sodnik, ki ne soglaša z izrekom ali obrazložitvijo odločbe, napove ločeno mnenje, ne more pa dati posebnega mnenja (tretji odstavek 86. člena).

(2) Ločeno mnenje je namenjeno predstavitvi stališč, ki jih je vrhovni sodnik izrazil ob obravnavanju oziroma odločanju o zahtevi za varstvo zakonitosti in ki so narekovala njegovo odločitev.

(3) Ločeno mnenje lahko da več vrhovnih sodnikov skupaj, lahko pa se ločenemu mnenju vrhovnega sodnika pridruži drug vrhovni sodnik.

(4) Ločeno mnenje lahko da le vrhovni sodnik, ki je to napovedal ob odločanju. Pridružitve k ločenemu mnenju je možna tudi brez predhodne napovedi.

(5) Vrhovni sodnik izdelava ločeno mnenje v sedmih dneh od dneva, ko dobi besedilo odločbe o zahtevi za varstvo zakonitosti. Senat lahko določi rok za izdelavo ločenega mnenja, ki je krajši ali daljši od sedmih dni, če to narekujejo narava ali okoliščine konkretne zadeve. O podaljšanju ali skrajšanju roka odloči senat takoj po končanem glasovanju z večino glasov članov senata.

(6) Če ločeno mnenje ni izdelano v roku iz prejšnjega odstavka, se šteje, da se je vrhovni sodnik ločenemu mnenju odpovedal.

(7) Ločeno mnenje se priloži odločbi o zahtevi za varstvo zakonitosti in se pošilja oziroma vroča skupaj z njo.

(8) Vprašanja v zvezi z ločenimi mnenji, ki niso urejena v tem zakonu, uredi poslovnik, ki je sprejet, če zanj glasujeta najmanj dve tretjini sodnikov vrhovnega sodišča. Poslovnik se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

10. člen

V prvem odstavku 115. člena se na koncu besedila pika nadomesti z vejico in doda besedilo »če ta zakon ne določa drugače.«.

11. člen

V tretjem odstavku 117. člena se beseda »sodstva« nadomesti z besedo »e-sodstvo«.

V petem odstavku se črta besedilo »katera pisanja se pošiljajo in vročajo po varni elektronski poti,«.

12. člen

Četrty odstavek 117.a člena se spremeni tako, da se glasi:

»(4) Informacijski sistem e-sodstvo neposredno pošlje pisanje naslovniku na naslov za vročanje, ki je registriran v informacijskem sistemu e-sodstvo, ali v njegov varni elektronski predal s posredovanjem pravne ali fizične osebe iz prejšnjega odstavka. Naslovnik mora pisanje prevzeti v 15 dneh, sicer nastopijo posledice iz šestega odstavka tega člena. Informacijski sistem e-sodstvo naslovniku hkrati s pisanjem pošlje tudi informativno sporočilo, v katerem ga opozori, da mora

pisanje prevzeti v 15 dneh, sicer bo izbrisano, naslovniku pa se bo vročalo po določbah tega zakona, ki urejajo vročanje pisanj v fizični obliki.«

V šestem odstavku se na vseh mestih črta beseda »e-sodstvo«, besedilo »pošlje naslovniku in sodišču elektronsko sporočilo« pa se nadomesti z besedilom »naslovniku in sodišču pošlje elektronsko sporočilo«.

V sedmem odstavku se črta beseda »e-sodstvo«.

13. člen

V 128. členu se za tretjim odstavkom doda nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(4) Pregled in prepis podatka o naslovu ali prebivališču oškodovanca se lahko omeji tudi v skladu s 66. členom tega zakona.

Dosedanji četrti do deseti odstavek postanejo peti do enajsti odstavek.«.

14. člen

V drugem odstavku 129.a člena se za besedo »sodbe« dodata vejica in besedilo »če gre za predlog o izvršitvi denarne kazni s plačilom v obrokih pa vse do poteka roka za plačilo (peti odstavek 47. člena Kazenskega zakonika),«.

15. člen

V šestem odstavku 143.a člena se drugi stavek spremeni tako, da se glasi:

»Sodišče lahko potrdilo vroči na naslov za vročanje, ki je registriran v informacijskem sistemu e-sodstvo ali v varni elektronski predal, ki ga posameznik ali pravna oseba navede v svoji vlogi.«.

16. člen

Prvi odstavek 149. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Policisti imajo pravico napotiti osebe, ki jih najdejo na kraju storitve kaznivega dejanja ali osebe, ki imajo bivališče v tujini, k preiskovalnemu sodniku ali jih zadržati do njegovega prihoda, **ali jih privede k preiskovalnemu sodniku, če ta na predlog državnega tožilca tako odredi,** če bi mogle dati za kazenski postopek važne podatke in če je verjetno, da jih pozneje ne bi bilo mogoče zaslišati ali da bi bilo to zvezano s precejšnjim zavlačevanjem ali z drugimi težavami. **Če sta predlog in odredba ustni, jo policija zabeleži v uradnem zaznamku, preiskovalni sodnik pa v zapisniku o zaslišanju.** Zadržanje takih oseb na kraju storitve kaznivega dejanja in privedba ne smeta trajati več kot šest ur. **Če je taki osebi odvzeta prostost v skladu z drugim zakonom, se lahko čas zadržanja oziroma privedbe na zaslišanje podaljša, če je to nujno zaradi uskladitve s postopki po drugem zakonu, vendar ne dlje, kot je to dovoljeno za odvzem prostosti po drugem zakonu.**«.

17. člen

V drugem odstavku 151. člena se besedilo »prejšnjega člena« nadomesti z besedilom »150. člena tega zakona«.

18. člen

Četrty odstavek 161. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(4) Preden državni tožilec zavrže ovadbo, ki jo je za kaznivo dejanje iz svoje nadzorne pristojnosti podal pristojni državni organ ali institucija s področja davkov, carin, finančnega poslovanja, vrednostnih papirjev, varstva konkurence, preprečevanja pranja denarja, preprečevanja korupcije, inšpekcijskega nadzora ali varuh človekovih pravic, ali ovadbo, ki jo je za kaznivo dejanje, za katero je v zakonu predpisana kazen zapora več kot pet let, podal oškodovanec, ki je fizična oseba, mora ovaditelja pisno seznaniti o nameri, da bo zavrzel ovadbo, ter mu navesti bistvene razloge za to odločitev in mu omogočiti, da se v roku 15 dni do njih pisno opredeli ter da posreduje morebitne dodatne podatke in dokaze glede utemeljenosti suma, da je osumljenec storil kaznivo dejanje. Ovaditelj svoje mnenje, podatke in dokaze posreduje državnemu tožilcu in vodi pristojnega okrožnega državnega tožilstva. Če oškodovancu pisnega pojasnila ni bilo mogoče vročiti, ker njegov naslov ali prebivališče nista znana ali ker državnemu tožilstvu ni pravočasno posredoval spremembe naslova ali prebivališča (66. člen), lahko državni tožilec zavrže ovadbo brez njegove opredelitve. «.

V petem odstavku se beseda »oškodovanca« nadomesti z besedo »ovaditelja«.

Za petim odstavkom se doda nov šesti odstavek, ki se glasi:

»(6) Če državni tožilec zavrže ovadbo in ne gre za zavrženje po petem odstavku 161.a ali četrtem odstavku 162. člena tega zakona, s posebnim sklepom odloči tudi o povrnitvi voznih stroškov osumljenca ter nagrade in potrebnih izdatkov zagovornika, ki so nastali zaradi zaslišanja (148.a člen). Za odmero stroškov se smiselno uporablja predpis, ki ureja povrnitev stroškov kazenskega postopka (99. člen). Zoper ta sklep ni posebne pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Stroški bremenijo proračun.«.

19. člen

Za 165. členom se doda nov a165.a člen, ki se glasi:

»a165.a člen

(1) V postopku, ki teče na podlagi Uredbe Sveta (EU) 2017/1939 z dne 12. oktobra 2017 o izvajanju okrepljenega sodelovanja v zvezi z ustanovitvijo Evropskega javnega tožilstva (UL L št. 283 z dne 31. 10. 2017, str. 1; v nadaljnjem besedilu: Uredba 2017/1939/EU), se preiskava po XVI. poglavju tega zakona ne opravi. Določbe XVI. poglavja tega zakona se v takšnem postopku uporabljajo, kolikor niso v nasprotju s tem in 165.a členom tega zakona.

(2) Osumljenca državni tožilec, sam ali s pomočjo policije, takoj ko je to mogoče, obvesti o poteku postopka po Uredbi 2017/1939/EU. Če je to neizogibno zaradi izvedbe preiskovalnih dejanj ali ukrepov iz 149.a, 149.b, 149.c, 149.č, 149.e, 150., 150.a, 150.b, 151., 155., 155.a in 156. člena tega zakona, se osumljenca obvesti takoj, ko je to mogoče brez škode za njihovo izvršitev.

(3) Obvestilo osumljenca vsebuje opis dejanja, iz katerega izhajajo zakonski znaki kaznivega dejanja, zakonsko označbo kaznivega dejanja in dejstvo, da poteka postopek po Uredbi 2017/1939/EU ter pouk o pravicah iz naslednjega odstavka in petega odstavka 165.a člena tega zakona. Čas in način obveščanja se zaznamujejo v spisu.

(4) Od obveščanja dalje ima osumljenec pravico do vpogleda v spis (drugi in peti odstavek 128. člena tega zakona) in v dokazno gradivo pri državnem tožilcu ter je upravičen do brezplačne pravne pomoči v skladu z določbami zakona, ki ureja brezplačno pravno pomoč.

(5) Če v zadevi že poteka preiskava po XVI. poglavju tega zakona, državni tožilec o poteku postopka po Uredbi 2017/1939/EU obvesti tudi sodišče, ki se izreče za nepristojno, pri čemer se smiselno uporablja prvi odstavek 36. člena tega zakona.

(6) V postopku, ki teče na podlagi Uredbe 2017/1939/EU, mora državni tožilec vložiti pisno zahtevo za uvedbo kazenskega postopka zoper priprtega osumljenca (četrti odstavek 204.a člena tega zakona) najkasneje v šestih mesecih od odreditve pripora sicer preiskovalni sodnik pripor odpravi in priprtega izpusti. Preiskovalni sodnik, ki je pripor odredil, je v skladu z določbami tega zakona pristojen tudi za nadzor nad izvrševanjem pripora.

(7) V postopku, ki teče na podlagi Uredbe Sveta (EU) 2017/1939, skupno trajanje začasnega zavarovanja pred vložitvijo obtožnice (502.b člen tega zakona) ne sme biti daljše od štirih let.

(8) Državni tožilec lahko po obvestilu osumljenca o poteku postopka po Uredbi 2017/1939/EU sam opravi preiskovalno dejanje zaslišanje osumljenca in priče po določbah 227. do 244. člena ter ostalih določbah tega zakona, ki se nanašajo na zaslišanje pred preiskovalnim sodnikom. Če v redu povabljeni osumljenec ali priča ne pride, pa svojega izostanka ne opraviči (peti in šesti odstavek 193. člena) ali če mu ni bilo mogoče v redu vročiti vabila, iz okoliščin pa je očitno, da se osumljenec ali priča vročitvi izmika, po tem, ko vsi drugi načini vročanja niso bili uspešni, lahko državni tožilec odredi privedbo.«.

20. člen

V 165.a členu se za tretjim odstavkom dodata nova četrti in peti odstavek, ki se glasita:

»(4) Če državni tožilec v predlogu navede, da predlaga preiskovalno dejanje zaradi izvajanja pristojnosti na podlagi Uredbe 2017/1939/EU, preiskovalni sodnik opravi predlagano preiskovalno dejanje, razen če so podane okoliščine iz tretjega odstavka 76. člena ali 179. člena tega zakona. Državni tožilec v predlogu navede tudi podatke iz tretjega odstavka 165.a člena tega zakona. Na zahtevo preiskovalnega sodnika državni tožilec priloži tudi kazensko ovadbo ali drugo zbrano gradivo.

(5) Osumljenec, zoper katerega teče postopek na podlagi Uredbe 2017/1939/EU, sme zahtevati, da državni tožilec sam izvede preiskovalno dejanje (osmi odstavek 165.a člena tega zakona) ali da predlaga sodišču izvedbo preiskovalnega dejanja. Zahteva mora biti obrazložena. Če državni tožilec v 15 dneh ne predlaga preiskovalnega dejanja, sme osumljenec sam predlagati preiskovalno dejanje preiskovalnemu sodniku. Preiskovalni sodnik pred odločitvijo pozove državnega tožilca, da se o predlogu v določenem roku izjavi. Če se preiskovalni sodnik ne strinja s predlogom osumljenca za opravo preiskovalnega dejanja, ga obvesti o razlogih za svojo odločitev.«.

21. člen

Tretji in četrti odstavek 168. člena se spremenita tako, da se glasita:

»(3) V zahtevi za preiskavo je treba navesti: osebo, zoper katero se zahteva preiskava, opis dejanja, iz katerega izhajajo zakonski znaki kaznivega dejanja, zakonsko označbo kaznivega dejanja, okoliščine, iz katerih izhaja utemeljenost suma, ter pregledno navedene oziroma

označene in določno opredeljene dokaze, ki utemeljujejo sum, da je oseba, zoper katero se zahteva preiskava, storila določeno kaznivo dejanje. V zahtevi državni tožilec predlaga, katere posamezne okoliščine naj se v preiskavi raziščejo in katera posamezna preiskovalna dejanja naj se opravijo, lahko pa predlaga tudi pripor tistega, zoper katerega je zahtevana preiskava.

(4) Državni tožilec pošlje preiskovalnemu sodniku kazensko ovadbo s popisom vseh spisov in zapisnikov o opravljenih dejanjih. Temu priloži vse spise in zapisnike o opravljenih dejanjih, ki utegnejo biti dokaz, in preiskovalnemu sodniku hkrati pošlje tudi predmete, ki utegnejo biti dokaz, ali pa glede na njihove lastnosti navede, kje so.«.

22. člen

V šestem odstavku 170. člena se na koncu doda besedilo, ki se glasi: »Državni tožilec vloži obtožnico brez preiskave tudi, kadar postopek teče na podlagi Uredbe 2017/1939/EU.«.

23. člen

V prvem odstavku 204.a člena se na koncu besedila črta pika in doda besedilo »ali izkazati, da postopek teče na podlagi Uredbe 2017/1939/EU.«.

24. člen

V 208. členu se za besedo »družino« dodata vejica in besedilo »drugega bližnjega ali delodajalca«.

25. člen

V 237. členu se besedilo »bil v nasprotju« nadomesti z besedilom »bila v nasprotju«.

26. člen

Tretji odstavek 240. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(3) Pričo je treba nato vprašati za ime in priimek, poklic, prebivališče, rojstni kraj, dan, mesec in leto rojstva, EMŠO in njeno razmerje do obdolženca in oškodovanca. Opozoriti jo je treba, da mora sporočiti sodišču spremembo naslova in prebivališča oziroma naslova zaposlitve **ter jo poučiti, kadar v primeru iz tega in 66. člena tega zakona ni dolžna navesti naslova in prebivališča.** Policist oziroma pooblaščen oseba drugega državnega organa, ki ima pooblastila policije, ki nastopa kot priča, lahko namesto prebivališča **navede** naslov in naziv enote, ki ji pripada, **druga uradna oseba in** osebe, navedene v 5. in 6. točki prvega odstavka 236. člena tega zakona pa naslov in naziv zaposlitve, če so vabljeni kot priče zaradi svojega dela. Od neposrednega izvajalca ukrepov po 149.a, 150., 151., 155. in 155.a členu tega zakona se praviloma ne zahteva osebnih podatkov, ampak zadostuje, če se identificira s službenim delovnim imenom in uradnim dokumentom, ki potrjuje njegovo svojstvo.«.

27. člen

V 244.a členu se četrta točka drugega odstavka spremeni tako, da se glasi:

»4. po presoji sodnika zaradi ekonomičnosti postopka ali zaradi drugih upravičenih razlogov ni zaželeno ali možno, da bi oseba prišla k organu, ki opravlja zaslišanje.«.

Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(5) Ob obdolžencu, priči ali izvedencu, ki se v času zaslišanja preko videokonference nahaja na ozemlju Republike Slovenije, mora biti prisotna pristojna oseba organa, ki opravlja zaslišanje ali druga oseba, ki jo ta organ pooblasti, in zagotoviti ustrezno identifikacijo zaslišane osebe, razen če sodnik odredi da se zaslišanje hkrati zvočno in slikovno posname oziroma da se identiteta preveri na drug ustrezen način, ki je zvočno in slikovno zabeležen. Udeležence se z vabilom hkrati obvesti o načinu preverjanja identitete skupaj s podatki in navodili za uporabo videokonferenčnega sistema. Če se videokonferenca po odredbi sodnika posname, podpisi udeležencev na zapisniku, ki se vodi o procesnem dejanju niso potrebni. Pri takem zaslišanju so lahko navzoči zagovornik in osebe, ki skrbijo za varnost.«.

28. člen

V prvem odstavku 269. člena se 6. točka spremeni tako, da se glasi:

»6) obrazložitev, v kateri so s sklicevanjem na identifikacijske oznake dokumentov pregledno navedena dejstva, ki se bodo dokazovala z izvedbo predlaganih in pregledno navedenih oziroma označenih dokazov, ter stališča tožilca o navedbah obrambe.«.

Četrty odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(4) Z isto obtožnico se praviloma obseže več kaznivih dejanj ali več obdolžencev, če se je po 31.a členu tega zakona izvedel enoten predkazenski postopek in če se po 32. členu tega zakona lahko izvede enoten postopek in izda ena sama sodba.«.

29. člen

V 276. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(2) Če senat ob ugovoru spozna, da so napake ali pomanjkljivosti v obtožnici (269. člen), vrne obtožnico, da se opažene pomanjkljivosti odpravijo. Tožilec mora v treh dneh, odkar mu je bila sporočena odločba senata, predložiti popravljeno obtožnico. Iz opravičenih razlogov sme senat na zahtevo tožilca ta rok podaljšati. Če oškodovanec kot tožilec ali zasebni tožilec zamudi omenjeni rok, se šteje, da je odstopil od pregona, postopek pa se ustavi. Če državni tožilec zamudi rok, mora o razlogih obvestiti Vrhovno državno tožilstvo.«.

30. člen

Za 297. členom se doda nov 297.a člen, ki se glasi:

»297.a člen

(1) O opravi predobravnavnega naroka ali narokov glavne obravnave z uporabo tehničnih sredstev za prenos slike in glasu (videokonferenca) odloči predsednik senata oziroma senat s sklepom, ki mora biti obrazložen in v primeru izključitve javnosti javno razglašen oziroma objavljen na spletnih straneh sodstva. Sklep se vroči strankam in drugim udeležencem skupaj z vabilom na narok v katerem predsednik senata odredi način preverjanja identitete skupaj s podatki in navodili za uporabo videokonferenčnega sistema.

(2) Sklep o opravi predobravnavnega naroka ali narokov glavne obravnave z uporabo tehničnih

sredstev za prenos slike in glasu (videokonferenca) se sme izpodbijati samo v pritožbi zoper sodbo.«.

31. člen

V tretjem odstavku 311. člena se besedi »tri mesece« nadomesti z besedama »šest mesecev«.

32. člen

Šesti odstavek 315. člena se črta.

33. člen

Drugi in tretji odstavek 363. člena se spremenita tako, da se glasita:

»(2) Sodbo, ki se izdela v fizični obliki, lastnoročno podpiše predsednik senata. Sodbo, ki se izdela v elektronski obliki, podpiše predsednik senata s svojim elektronskim podpisom.

(3) Sodba, ki je bila izdana v fizični ali elektronski obliki, se strankam vroči v overjenem prepisu, elektronskem (skeniranem) prepisu ali v elektronski obliki.«.

34. člen

V prvem odstavku 378. člena se za besedilom »Sodišče o seji« doda besedilo »in sestavi senata«, za besedilom »da je o seji« pa se doda besedilo »ali sestavi«.

35. člen

Prvi odstavek 380. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Če je treba zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja ponoviti že prej izvedene dokaze ali izvesti nove dokaze, se pred sodiščem druge stopnje opravi obravnava. Sodišče druge stopnje sme zadevo vrniti v novo glavno obravnavo sodišču prve stopnje le, če o zadevi ne more odločiti samo, ker za to obstajajo upravičeni pravni ali dejanski razlogi, ki jih mora sodišče druge stopnje posebej obrazložiti.«.

36. člen

V prvem odstavku 383. člena se za besedo »vselej« dodata vejica in besedilo »razen, če je pritožil zgolj oškodovanec (četrti odstavek 367. člena),«.

37. člen

V drugem odstavku 403. člena se za besedo »seji« doda besedilo »in sestavi«.

38. člen

Prvi odstavek 434. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Obtožni predlog oziroma zasebna tožba mora obsegati: ime in priimek obdolženca, z osebnimi podatki, če so znani, opis kaznivenga dejanja in njegovo zakonsko označbo, sodišče, pred katerim naj se opravi glavna obravnava, predlog, kateri dokazi naj se izvedejo na glavni

obravnavi, predlog, da se obdolženec spozna za krivega in obsodi po zakonu ter obrazložitev. V obrazložitvi se s sklicevanjem na identifikacijske oznake dokumentov navede, katera dejstva in kateri pregledno navedeni oziroma označeni dokazi utemeljujejo sum, da je obdolženec storil kaznivo dejanje, ki je predmet obtožbe oziroma zasebne tožbe.«.

39. člen

445. člen se črta.

40. člen

Za 452. členom se dodajo novi členi od 452.a do 452.d, ki se glasijo:

»452.a člen

Kadar starosti storilca ni mogoče ugotoviti, velja v dvomu, ali je že dopolnil štirinajst, šestnajst, osemnajst ali enaindvajset let, domneva, da starosti, glede katere obstaja dvom, še ni dopolnil.

452.b člen

(1) Sodniki, državni tožilci, policisti, zagovorniki in poravnalci, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku, pridobivajo dodatna znanja s področja mladoletniškega prestopništva.

(2) Osnovno in redno usposabljanje za sodnike, državne tožilce in poravnalce zagotavlja ministrstvo, pristojno za pravosodje, za policiste ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, za odvetnike pa Odvetniška zbornica Slovenije.

(3) Odvetniška zbornica Slovenije vodi in objavi seznam odvetnikov, strokovno usposobljenih za zastopanje mladoletnikov. Nanj uvrsti odvetnike, ki so opravili osnovno usposabljanje iz prejšnjega odstavka.

(4) Program in način izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja iz drugega odstavka določi minister, pristojen za pravosodje.

452.c člen

(1) Mladoletnik ima pravico, da ga v postopku spremljajo starši ali skrbnik. Če bi bila navzočnost teh oseb v nasprotju s koristjo mladoletnika, če z njimi kljub razumnim prizadevanjem organa ni bilo mogoče priti v stik, če je njihova identiteta neznana ali če bi bilo to v nasprotju z interesi uspešne izvedbe predkazenskega ali kazenskega postopka, lahko mladoletnik izbere drugo odraslo osebo, ki ji zaupa. Če mladoletnik druge odrasle osebe ne izbere ali če so podani razlogi, navedeni v prejšnjem stavku, tudi glede osebe, ki jo sam izbere, ob upoštevanju mladoletnikove največje koristi drugo odraslo osebo imenuje organ, pred katerim teče postopek, ali obvesti pristojni center za socialno delo, da jo nemudoma imenuje.

(2) Pristojni organ mladoletnika ob seznanitvi ali ob prvem stiku po seznanitvi, da je osumljen ali obdolžen storitve kaznivega dejanja in katerega, v maternem jeziku ali v jeziku, ki ga razume, nemudoma pouči vsaj o naslednjem:

- 1) da mora organ o pravicah mladoletnika čimprej obvestiti tudi njegove starše ali skrbnika;
- 2) da ima pravico do pomoči zagovornika v skladu s 454. členom tega zakona;
- 3) da ima pravico do varstva zasebnosti v skladu s 460. in 480. členom tega zakona;
- 4) da ima pravico, da ga v postopku spremljajo starši ali skrbnik;

5) da ima pravico do brezplačne pravne pomoči.

(3) O pravicah iz prejšnjega odstavka mora biti mladoletnik poučen ustno, na njemu razumljiv način, ter pisno, kar potrdi s podpisom.

(4) O pravicah mladoletnika iz prvega in drugega odstavka tega člena mora pristojni organ čim prej obvestiti tudi mladoletnikove starše ali skrbnika.

(5) Pristojni organ mladoletnika in njegove starše ali skrbnika seznanjajo s pravicami, ki gredo mladoletniku v skladu s tem zakonom tako, da mu omogočijo njihovo učinkovito uresničevanje.

(6) Določbe tega zakona, ki se nanašajo na spremljanje in obveščanje mladoletnikovih staršev ali skrbnika, veljajo smiselno tudi za drugo odraslo osebo iz prvega odstavka tega člena, kadar in dokler so glede staršev ali skrbnika podane okoliščine iz prvega odstavka tega člena. Ko okoliščine iz prvega odstavka tega člena, zaradi katerih je bila imenovana druga odrasla oseba, prenehajo, organ seznanjati starše ali skrbnika z dotedanjim potekom postopka.

452.č člen

(1) Zaslišanje mladoletnega osumljenca (148.a člen) se po predhodnem obvestilu posname z napravo za zvočno in slikovno snemanje, kadar je to sorazmerno glede na okoliščine zadeve, upošteva pri tem zlasti težo kaznivega dejanja, ali je pri zaslišanju navzoč zagovornik in ali je mladoletniku odvzeta prostost. Kadar se zaslišanje ne snema, morajo biti razlogi za to navedeni v zapisniku o zaslišanju.

(2) Zaslišanje mladoletnega osumljenca (148.a člen) se lahko opravi s pomočjo pedagoga ali druge strokovne osebe.

(3) Za vabljenje mladoletnega osumljenca se poleg 148. člena uporablja tudi prvi odstavek 459. člena tega zakona.

452.d člen

(1) Mladoletnik, ki mu je odvzeta prostost, mora biti takoj poučen po tretjem odstavku 157. člena tega zakona ter o pravicah iz drugega do šestega odstavka tega člena.

(2) Mladoletnik ima od odvzema prostosti dalje pravico do zagovornika, ki si ga svobodno izbere. Če si zagovornika ne vzame sam ali mu ga ne vzamejo njegov zakoniti zastopnik ali sorodniki, mu ga na stroške države postavi pristojni organ po uradni dolžnosti.

(3) Mladoletnik mora biti pridržan ločeno od polnoletnih oseb. Ne glede na prejšnji stavek sme policist izjemoma odločiti, naj bo mladoletnik pridržan skupaj s polnoletnim, kadar je to glede na mladoletnikovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru v njegovo korist, ali kadar v izjemnih okoliščinah tega ni mogoče zagotoviti v praksi, pod pogojem, da je mladoletnik pridržan skupaj s polnoletnim na način, ki je skladen z njegovo koristjo. Odločba o pridržanju vsebuje razloge za takšno namestitev.

(4) Mladoletnik, ki je v času pridržanja že polnoleten, ni pa še dopolnil triindvajset let, sme biti pridržan skupaj z mladoletnim, če je to glede na njegovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru v njegovo korist in v korist mladoletnika, ki je pridržan skupaj z njim.

(5) O odvzemu prostosti mladoletniku mora pristojni organ čimprej obvestiti njegove starše ali skrbnika in mu omogočiti stik z njimi.

(6) Mladoletnika brez nepotrebnega odlašanja po odvzemu prostosti pregleda zdravnik, če mladoletnik potrebuje medicinsko pomoč ali če to zahtevajo mladoletnik, njegovi starši, skrbnik ali njegov zagovornik.«.

41. člen

V 453. členu se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Organi, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku, v vseh postopkih, v katerih je mladoletnik obravnavan, upoštevajo njegovo korist.«.

Drugi odstavek, ki postane tretji odstavek, se spremeni tako, da se glasi:

»(3) Organi, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku, odvetniki, strokovnjaki, izvedenci, tolmači ter poravnalci med postopkom proti mladoletniku spoštujejo njegovo dostojanstvo in ravnajo še posebej skrbno in obzirno ter upoštevajo mladoletnikovo starost, zrelost, duševno razvitost, stopnjo razumevanja, občutljivost, osebne in psihične lastnosti ter morebitne posebne potrebe, da postopek ne bi škodljivo vplival na njegov razvoj.«.

Dosedanji tretji odstavek postane četrti odstavek.

42. člen

454. člen se spremeni tako, da se glasi:

»454. člen

(1) Mladoletnik sme imeti zagovornika ves čas postopka proti njemu.

(2) Poleg ostalih primerov, določenih v tem zakonu, mora mladoletnik imeti zagovornika od začetka pripravljalnega postopka, če teče proti njemu postopek zaradi kaznivega dejanja, za katero je predpisana kazen zapora nad tri leta. Za druga kazniva dejanja, za katera je predpisana milejša kazen, pa mora imeti zagovornika, če sodnik za mladoletnike spozna, da mu je potreben, upošteva pri tem zlasti duševno razvitost, sposobnost razumevanja in osebne lastnosti mladoletnika, zapletenost zadeve in težo sankcije ali drugih ukrepov, ki jih lahko v konkretnem postopku uporabi proti mladoletniku.

(3) V primerih iz prejšnjega odstavka mora imeti mladoletnik zagovornika že med izvedbo preiskovalnega dejanja, pri katerem ima mladoletnik pravico biti navzoč, razen če gre za preiskovalno dejanje, ki ga opravi policija brez odredbe sodišča.

(4) V vsakem primeru mora imeti mladoletnik zagovornika, če mu je odvzeta prostost.

(5) Če si v primerih iz prejšnjih odstavkov ne vzame zagovornika mladoletnik sam ali mu ga ne vzamejo njegov zakoniti zastopnik ali sorodniki, mu ga po uradni dolžnosti postavi organ, pred katerim teče postopek, s seznama odvetnikov iz tretjega odstavka 452.b člena tega zakona. Če je to za zagotovitev učinkovite obrambe nujno, lahko pristojni organ mladoletniku določi za zagovornika tudi odvetnika, ki ni uvrščen na tak seznam. Mladoletniku, ki že ima postavljenega

zagovornika v drugem postopku proti njemu, pristojni organ praviloma postavi istega zagovornika.«.

43. člen

Prvi odstavek 469. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) V pripravljalnem postopku proti mladoletniku je treba poleg dejstev, ki se nanašajo na kaznivo dejanje, zlasti ugotoviti mladoletnikovo starost, okoliščine, ki so potrebne za presojo njegove duševne razvitosti, posebne ranljivosti, posebnih potreb na področju vzgoje, izobraževanja in zdravljenja, ter ugotoviti in proučiti vse druge okoliščine, ki se tičejo njegove osebnosti in razmer, v katerih živi (individualna ocena mladoletnika). Sodišče s pravico do individualne ocene seznani mladoletnika.«.

44. člen

V 470. členu se v drugem odstavku za prvim stavkom doda besedilo »Mladoletnika zasliši sodnik za mladoletnike.«.

45. člen

473. člen se spremeni tako, da se glasi:

»473. člen

(1) Mladoletnik mora biti priprt ločeno od polnoletnih.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek sme sodnik za mladoletnike po predhodno pridobljenem mnenju direktorja zavoda, izjemoma odrediti, naj bo mladoletnik priprt skupaj s polnoletnimi, kadar je to glede na mladoletnikovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru v njegovem interesu in v njegovo korist, zlasti pa, kadar bi ločena namestitev lahko povzročila osamitev mladoletnika. Sodnik za mladoletnike mora v sklepu posebej obrazložiti, zakaj je takšna namestitev v mladoletnikovo korist.

(3) Mladoletnik, ki je pred odreditvijo pripora ali med trajanjem pripora dopolnil osemnajst, ni pa še dopolnil triindvajset let, sme biti priprt skupaj z mladoletnimi, če je to glede na njegovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru v njegovo korist in v korist mladoletnikov, ki so pripti skupaj z njim.

(4) Mladoletniku, ki mu je odvzeta prostost, je treba zagotoviti nego, varstvo in vso potrebno individualno pomoč, ki jo utegne potrebovati glede na svojo starost, spol in osebnost. Zavod nemudoma po začetku izvrševanja pripora v sodelovanju s pristojnim centrom za socialno delo pridobi podatke o morebitni predhodni obravnavi mladoletnika in prouči možnosti za mladoletnikovo nadaljnje vključevanje v vzgojne, izobraževalne in druge programe, v katere je bil že vključen pred začetkom izvrševanja pripora in za vključitev v druge ustrezne programe glede na potrebe, želje in sposobnosti mladoletnika, v skladu z omejitvami, potrebnimi za zagotavljanje varnosti in ohranitve reda v zavodu v katerem se prestaja pripor, ter v skladu z omejitvami, ki izhajajo iz razlogov za odreditev pripora.

(5) Mladoletniku je treba zagotoviti vsak dan najmanj tri ure gibanja na prostem.

(6) Sodnik za mladoletnike ima glede priprtih mladoletnikov enake pristojnosti, kot jih ima po tem zakonu preiskovalni sodnik glede pripornikov.«.

46. člen

V 478. členu se za četrtem odstavkom dodajo novi peti, šesti in sedmi odstavek, ki se glasijo:

»(5) Na sejo senata za mladoletnike se vabijo mladoletnik in njegov zagovornik ter državni tožilec. Seja senata se lahko izjemoma opravi brez navzočnosti mladoletnika, ki se kljub vabilu seje ni udeležil in izostanka ni opravičil, če ga je sodnik za mladoletnike že zaslišal in, če senat oceni, da lahko na podlagi zbranih dokazov o kaznivem dejanju in o osebnosti mladoletnika, izbere ustrezen vzgojni ukrep, kar mora v sklepu posebej obrazložiti.

(6) O seji senata za mladoletnike se obvestijo mladoletnikovi starši ali skrbnik in predstavnik pristojnega centra za socialno delo, ki so lahko na njej navzoči.

(7) Sodnik za mladoletnike seznanj navzočega mladoletnika z izrečenim vzgojnim ukrepom.«.

Dosedanja peti in šesti odstavek se črtata.

47. člen

V 484. členu se v prvem odstavku za besedilom »izreklo kazen« doda vejica in besedilo »razen stroškov, nastalih zaradi izdelave individualne ocene in zaradi zagotavljanja pravice do zdravniškega pregleda«.

PREHODNE DOLOČBE IN KONČNA DOLOČBA

48. člen

(1) Spremenjene in nove določbe 31.a člena in četrtega odstavka 269. člena zakona se ne uporabljajo za kazniva dejanja, za katera so bile kazenske ovadbe vložene pred začetkom uporabe tega zakona. Postopki, ki so bili začeti na podlagi teh kazenskih ovadb, se dokončajo po dosedanjih predpisih.

(2) V postopkih proti mladoletnikom, začelih pred začetkom uporabe tega zakona, se mladoletnika ob prvem naslednjem stiku pouči po 452.c členu zakona in se mu omogoči uveljavljanje pravic po 452.c členu zakona.

49. člen

(1) Minister, pristojen za pravosodje, ob izpolnitvi tehničnih pogojev z odredbo določi datum, od katerega je mogoče vloge v elektronski obliki vlagati po elektronski poti v skladu s 76. členom zakona.

(2) Minister, pristojen za pravosodje, ob izpolnitvi tehničnih pogojev z odredbo določi datum, od katerega je mogoče vročanje po elektronski poti v skladu s 117.a členom zakona.

(3) Minister, pristojen za pravosodje, ob izpolnitvi tehničnih pogojev za vodenje spisa v elektronski obliki z odredbo določi datum, od katerega je mogoče pregledovati in prepisovati spis

tudi v elektronski obliki v informacijskem sistemu e-sodstvo ter v njem spremljati potek postopka v skladu s 128. členom zakona.

(4) Minister, pristojen za pravosodje, ob izpolnitvi tehničnih pogojev z odredbo določi datum, od katerega je mogoče vlaganje prošelj v elektronski obliki in vročanje potrdila v skladu s 143.a členom zakona.

50. člen

(1) Minister, pristojen za pravosodje izda podzakonski predpis iz 452.b člena zakona najpozneje v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona.

(2) Ministrstvo, pristojno za pravosodje, zagotavlja sredstva za izvedbo usposabljanja odvetnikov iz 452.b. člena tega zakona v prvih treh letih od uveljavitve zakona.

(3) Odvetniška zbornica Slovenije vzpostavi seznam odvetnikov iz tretjega odstavka 452.b člena zakona najpozneje v dvanajstih mesecih po uveljavitvi tega zakona. Do oblikovanja tega seznama lahko pristojni organ mladoletniku za zagovornika določi kateregakoli odvetnika.

51. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati se začne štiri mesece po njegovi uveljavitvi, razen spremenjenih in novih določb a165.a člena, 165.a člena, 170. člena in 204.a člena zakona, ki se začnejo uporabljati od dneva začetka delovanja Evropskega javnega tožilstva po Uredbi 2017/1939/EU, ki ga s sklepom določi Evropska komisija, do takrat pa se uporabljajo dosedANJI predpisi.

III. OBRAZLOŽITEV:

K 1. členu (novi 31.a člen)

Tako kot določbe 32. člena ZKP iz razlogov procesne ekonomičnosti in hitrosti postopka narekujejo, da se povezana kazniva dejanja obravnavajo v enotnem postopku pred sodiščem, je iz enakih razlogov predvidena podobna ureditev tudi za pristojnost okrožnih državnih tožilstev (oziroma tožilcev), ki vodijo oziroma usmerjajo predkazenski postopek. Čeprav se kot pravilo postavlja pristojnost tistega okrožnega tožilstva (tožilca), ki je prvo prejelo (prejel) ovadbo, predlagana določba ne posega v 188. člen Zakona o državnem tožilstvu (ZDT-1), ki še vedno omogoča prenos pristojnosti v posamezni zadevi na podlagi odločitve generalnega državnega tožilca.

Okrožno državno tožilstvo, ki je prvo prejelo kazensko ovadbo, bo usmerjalo predkazenski postopek in pregon osumljenca tudi pri drugih kaznivih dejanjih, pri katerih bodo ovadbe vložene kasneje, če ne bo okrožno državno tožilstvo, ki je prejelo katero od naslednjih ovadb proti istemu osumljencu, pred tem že vložilo obtožni akt ali zahtevalo uvedbo sodne preiskave (navedene procesne odločitve so taksativno navedene v predlagani določbi). Takšne situacije bodo sicer redke, saj je predvideno, da se nadaljnje kazenske ovadbe posredujejo tistemu državnemu tožilcu, ki je prejel prvo kazensko ovadbo (za istega storilca) in ki lahko zlasti ob upoštevanju smotrnosti odloči, da se zadeve ne združujejo. Morebitne spore o pristojnosti med državnimi tožilci že ureja 50. člen ZKP, razmejitev pristojnosti med Specializiranim državnim tožilstvom in okrožnim državnim tožilstvom pa ZDT-1. Združeno usmerjanje oziroma vodenje pregona bo veljalo tudi v primeru, če je oškodovanec obenem storil kaznivo dejanje proti osumljencu, praviloma pa tudi pri sotorilcih, udeležencih, prikrivalcih, tistih, ki so pomagali storilcu po kaznivem dejanju in tistih, ki niso

naznanili priprave kaznivega dejanja ali samega kaznivega dejanja in storilca; kot že omenjeno, pa tudi, kadar se bo istega osumljenca preiskovalo zaradi več kaznivih dejanj, ali več osumlencev zaradi istega kaznivega dejanja (smiselna uporaba prvega do četrtega odstavka 32. člena ZKP).

Tako združeno usmerjanje (oziroma pregon) kot tudi enoten predkazenski postopek pa ne prideta v poštev, če bi to oteževalo uspešno izvedbo predkazenskega oziroma kazenskega postopka ali če bi bilo nesmotrno ali v nasprotju z drugimi tehtnimi razlogi. Četudi gre v tem primeru za delovanje državnega tožilca v predkazenskem postopku, je pri razlogih, ki omejujejo združeno usmerjanje, predvideno tudi predvidevanje posledic za kasnejši kazenski postopek.

Ob tem velja omeniti, da ZKP v različnih določbah »spodbuja« takšno enotno obravnavo kaznivih dejanj istega storilca (npr. glasovanje o enotni kazni – tretji odstavek 114. člena, pridobitev drugih spisov s strani preiskovalnega sodnika, če prihaja v poštev izrek enotne kazni – drugi odstavek 182. člena ZKP itd.), ne nazadnje pa združitev postopkov omogoča pravilno uporabo določil o odmeri kazni za kazniva dejanja v steku.

Podrobnejša pravila o načinu združevanja zadev lahko določi Državnotožilski red, ki pa seveda kot podzakonski akt ne sme urejati pravic in obveznosti državljanov (87. člen Ustave). Zaradi posebnosti se nov 31.a člen ZKP ne uporablja za zadeve iz pristojnosti SDT.

Glede na predlagani nov 31.a člen ZKP se redakcijsko spreminja četrti odstavek 269. člena ZKP, predviden pa je tudi poseben režim v prehodnih določbah. Obveznost praviloma vložiti enotni obtožni predlog (v skrajšanem postopku) pa izhaja že iz predlagane določbe tretjega odstavka 31.a člena ZKP.

K 2. členu (65.a člen ZKP)

Gre za popravek, ki je potreben zaradi uvedbe nove rešitve, v skladu s katero se bo na zahtevo oškodovanca prikrito podatke o njegovem naslovu (s čemer se ga varuje pred ponovno in sekundarno viktimizacijo). O tej pravici pa ga je seveda treba pravočasno obvestiti (v primeru, da oškodovanec ni tudi ovaditelj – pri prvem stiku s pristojnim organom – npr. pri zbiranju obvestil pred policijo).

K 3. členu (66. člen ZKP)

V skladu z ugotovitvami delovne skupine za implementacijo določb novele ZKP-N, s katero se je sistemsko uredil položaj oškodovanca v (pred)kazenskem postopku oziroma na podlagi izkušenj služb za podporo oškodovancev, ki so bile ustanovljene pri nekaterih sodiščih, je predlagana rešitev, v skladu s katero se bo omogočilo, da se v postopku prikrije oškodovančev naslov. Na ta način se varuje njegova integriteta oziroma preprečujeta sekundarna in ponovna viktimizacija. Glede na to, da gre zgolj za podatek o naslovu, ne pa za sistemsko varovanje oškodovanca kot zaščitene priče, predlagana rešitev predstavlja *lex specialis* glede na 240.a člen ZKP. Varstvo je predvideno tako pri pregledu in prepisu spisa (pri čemer predlog ne specifikira načina prikritja), kot tudi v drugih listinah (ki jih npr. pošilja sodišče), prav tako je predvideno, da se naslov oškodovanca ne razkrije pri njegovem zaslišanju (kolikor je zaslišan kot priča), sodišče v tem primeru podatke o naslovu dobi izven zaslišanja. Upravičene osebe, ki se z naslovom seznanijo v okviru postopka (npr. izvedenci, tolmači, zapisnikar itd.), pa ga morajo varovati kot postopkovno tajnost.

K 4. členu (67. člen ZKP)

Predlagano je obveščanje obdolženca o pravici do brezplačne pravne pomoči pod pogoji, ki jih določa Zakon o brezplačni pravni pomoči. Takšno obveščanje ZKP že predvideva za oškodovanca v 65.a členu, zato je še toliko bolj smiselno, da se obvešča tudi osumljenca, proti

kateremu se vodi predkazenski oziroma kazenski postopek. Hkrati se s tem upošteva tudi zahteva Direktive 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku (b. točka prvega odstavka 3. člena).⁶ Osumljenca je treba obvestiti pred prvim zaslišanjem (ki je lahko tudi policijsko – 148.a člen ZKP). Trenutek obveščanja je izbran upoštevajoč pomen zaslišanja za samega osumljenca.

K 5. členu (76. člen ZKP)

Člen se redakcijsko popravlja, v prvem odstavku se po vzoru vloge v fizični obliki poimenuje tudi vloga v elektronski obliki. S spremembo drugega odstavka se izrecno dopušča, da se vlogi v elektronski obliki priložijo tako skenirane pisne listine (torej listine, ki so originarno nastale v pisni obliki), kot tudi dokumenti, katerih originali so nastali v elektronski obliki. Po vzoru ZPP se s tem dopušča, da se takšna skenirana listina obravnava kot dokazno sredstvo. Predlagana ureditev pa ne posega v možnosti uporabe skeniranih dokumentov (podobno kot sedaj glede fotokopij) in prosto dokazno presojo sodišča, kot jo urejajo splošna pravila (18. člen ZKP).

K 6. členu (nov 84.a člen ZKP)

V novem 84.a členu, dopolnitvi 244.a člena in novem 297.a členu ZKP je izrecno določena možnost in podana podlaga za uporabo sodobnih videokonferenčnih oblik opravljanja narokov ali narokov glavne obravnave ter predobravnavnih narokov (vključno z naroki za izrek kazenske sankcije) in sej senatov (vključno zunajobravnavnih senatov in drugih kolegijskih načinov odločanja v pritožbenih postopkih ter sicer), določen je način odločanja o uporabi te možnosti kot tudi preverjanje identitete udeležencev in način izvedbe, ki je upoštevajoč tehnične zmožnosti sodstva oziroma sodišča prepuščen v odločanje predsedniku senata oziroma senatu.

Načeloma bodo videokonferenčni sistemi sojenja ponudili celo možnost izboljšanja javnosti sojenja kolikor bodo tehnične možnosti to dopuščale in zato ne bo prišlo do omejevanja pravice do javnosti sojenja, ker bo ta z uporabo sodobnih komunikacijskih sredstev okrepljena. V primeru izključitve javnosti iz videokonferenčnega okolja, tudi zaradi tehničnih omejitev (zaradi pomanjkanja ustreznih sredstev za opremo posameznih sodišč), pa je predvidena enaka rešitev kot v primeru izključitve javnosti, odločitev o tem mora biti vsebovana v sklepu katerega je možno izpodbijati samo v pritožbi zoper sodbo.

ZKP že do sedaj, primeroma v 244.a členu dopušča možnost uporabe videokonferenčnega sistema v posameznih fazah postopka za določena opravila in razvoj sodobnih komunikacijskih sredstev ter dela sodišč terja, da se ta možnost razširi in stopi v korak s časom. Še posebej pa bo to razvidno tudi v situacijah, ko bi bilo sicer onemogočeno redno oziroma normalno delo sodišča v kazenskih zadevah.

Predlagane dopolnitve obstoječega 244.a člena ZKP glede postopka identifikacije ter podpisovanja zapisnikov pa bodo olajšale uporabo tega instituta, ker ni vedno ali celo praviloma ni potrebno ob sodobnih informacijskih sredstvih, da bi morala biti za preveritev identitete prisotna oseba organa, ki opravlja zaslišanje ali druga oseba, kar glede na razpoložljiva sredstva otežuje in po nepotrebnem ovira pogostejšo uporabo tega instituta v praksi - v kolikor je videokonferenca ali njen del, ko se ugotavlja identiteta zaslišane osebe posneta, je presoja sodnika, da je to dovolj povsem ustrezna, še posebej upošteva siceršnji način preverjanja identitete, ko sodnik tudi v rednih zaslišanjih zaslišano osebo vpraša, ta pa mu pove osebne podatke (v primeru posnetka pa lahko sodnik zaslišani osebi odredi tudi da pokaže svoj osebni dokument, kar je potem zabeleženo). Še vedno je dopuščena možnost, da sodišče zaradi zagotovitve tehničnih ali varnostnih pogojev odredi tudi način, ko je pri takem zaslišanju zaradi zagotovitve varnosti videokonferenčnega prenosa prisotna oseba, ki skrbi za varnost. Glede na to, da je v primeru

⁶ L 142/1 z dne 1. 6. 2012.

snemanja že sam posnetek odraz avtentičnosti izjave, je tudi izrecno določeno, da v primeru snemanja videokonference zapisnika zaslišani osebi oziroma osebam, ki niso fizično prisotne ni potrebno podpisati.

Izrecno velja omeniti, da širitev 4. točke 244.a člena ZKP pomeni tudi, da v primeru zaslišanj oseb v tujini, ko se zaslišanje opravlja brez zahteve po 3. točki, bistveno pohitri sam postopek, ko imamo na drugi strani v tujini osebo, ki se ne izogiba zaslišanju oziroma sodelovanju v postopku, saj v takem primeru sodelovanje preko tujih oblast za zagotovitev navzočnosti in izvedbo videokonference ni potrebno.

K 7. členu (86. člen ZKP)

Predlagana sprememba je posledica uvedbe ločenih mnenj, ki bodo dopustna takrat, kadar Vrhovno sodišče odloča o zahtevi za varstvo zakonitosti, ne gre pa za odločanje o priporu (nov 114.a člen ZKP). Predlog sledi že uveljavljeni spremembi Zakona o pravnem postopku (novela ZPP-E⁷) iz leta 2017. Glede na to, da bo vrhovnim sodnikom torej dopuščeno dati javna ločena mnenja, je treba poseči tudi v obstoječo ureditev. ZKP že zdaj dopušča »posebna mnenja«, ki pa so razmeroma podnormirana in niso javna dostopna, lahko pa se dajo na zapisnik o posvetovanju ali glasovanju, ali pa se zapisniku priložijo. Predlagana ureditev ne posega v obstoječa posebna mnenja, temveč poleg njih uvaja ločena mnenja vrhovnih sodnikov. Možno bi bilo sicer bolj natančno normirati tudi posebna mnenja oziroma jih preoblikovati v nekakšna ločena mnenja, za katera bi veljala postopkovna tajnost, vendar pa predlagatelj ocenjuje, da jih ni treba bolj podrobno urejati, ker so namenjena le instančnemu sodišču, ko odloča o pravnem sredstvu.

Vrhovni sodnik, ki bo želel dati ločeno mnenje, ga bo moral napovedati ob odločanju, njegova napoved pa se bo vpisala v zapisnik o posvetovanju in glasovanju. Ločeno mnenje se za razliko od posebnega mnenja ne bo prilagalo zapisniku o posvetovanju in glasovanju, saj bo javno in bo posledično priloženo odločbi o zahtevi za varstvo zakonitosti. Če vrhovni sodnik ne bo dal ločenega mnenja v predvidenem roku, bo obveljala domneva, da se mu je odpovedal. V tem primeru se bo zapisniku o posvetovanju in glasovanju priložil uradni zaznamek s pojasnilom, da je potekel rok za izdelavo ločenega mnenja.

Možnost dati ločeno mnenje predpostavlja tudi javnost rezultata glasovanja (z vidika transparentnosti delovanja Vrhovnega sodišča pa je pomembno, da je rezultat glasovanja javen tudi v primeru, ko ne bo nobenega napovedanega ločenega mnenja). Zapisnik o posvetovanju in glasovanju se torej v teh primerih ne bo zaprl v poseben ovitek in bo prosto dostopen v spisu.

Določba se redakcijsko posodablja (»informacijski sistem e-sodstvo«) ter hkrati usklajuje s terminologijo ZPP (»elektronski podpis, ki je enakovreden lastnoročnemu podpisu«). Hkrati se (sledeč ZPP) ne predvideva več, da je zapisnik treba podpisati še z elektronskim podpisom sodišča.

Glede na veljavno ureditev je predvideno črtanje določbe dosedanjega šestega odstavka, v skladu s katero minister za pravosodje predpiše način hrambe in sledljivost zapisnika o posvetovanju in glasovanju, ki se izda v elektronski obliki ter izločenih dokazov v elektronski obliki, saj zadostujejo veljavne določbe, ki urejajo hrambo oziroma sledljivost (šesti odstavek 83. in peti odstavek 86. člena ZKP).

K 8 členu (87. člen ZKP)

Urejata se dve obliki vlaganja vlog v elektronski obliki. Dopuščena je možnost neposrednega vlaganja prek t.i. odložišča e-sodstvo, v tem primeru uporabnik vloži vlogo neposredno iz svojega

⁷ Uradni list RS, št. 10/17.

informacijskega sistema za varno elektronsko vlaganje. Poleg tega je predvideno tudi t.i. priporočeno vlaganje s posredovanjem izvajalca elektronskega vlaganja, v tem primeru je vlagatelj varovan glede časa vložitve, saj se čas elektronskega časovnega žiga izvajalca šteje za čas vložitve informacijskemu sistemu e-sodstvu (gre za smiselno enako rešitev, kot jo vsebuje Zakon o pravnem postopku).

K 9. členu (novi 114.a člen ZKP)

Predlagana je nova rešitev, na podlagi katere bodo vrhovni sodniki pri odločanju o zahtevi za varstvo zakonitosti lahko podali ločena mnenja. Nova rešitev je oblikovana na podlagi vzora ureditve, ki sicer velja za ločena mnenja ustavnih sodnikov (ter smiselno enako kot to vprašanje ureja 381.a člen ZPP).

Glede na to, da gre za novo rešitev, je predlagana v omejenem obsegu. Niso predvidena ločena mnenja pri zahtevah za varstvo zakonitosti v pripornih zadevah, tako glede na naravo pripornih zadev kot tudi glede na dejstvo, da takrat kazenski postopek še ni pravnomočno končan (*mutatis mutandis* enaka logika velja za primere, kadar Vrhovno sodišče odloča o pritožbi zoper sodbo sodišča druge stopnje). Možno pa je ločeno mnenje tudi pri procesnih odločitvah, torej kadar Vrhovno sodišče odloči s sklepom (drugi odstavek 423. člena ZKP), saj predlagatelj ocenjuje, da tudi v teh primerih lahko ločeno mnenje pripomore k razvoju sodne prakse (npr. glede izpolnjevanja pogojev iz prvega odstavka 420. člena ZKP). Predlagana rešitev ne posega v obstoječo možnost, po kateri lahko sodnik ob odločanju poda posebno mnenje (ki je namenjeno le instančnemu odločanju in za katerega velja postopkovna tajnost), kar je bolj podrobno pojasnjeno v obrazložitvi spremembe 86. člena ZKP. Je pa predlagano, da vrhovni sodniki, kadar imajo možnost dati ločeno mnenje, ne morejo dati posebnega mnenja (*a contrario* to pomeni, da posebno mnenje lahko dajo v pripornih zadevah in kadar odločajo o pritožbi zoper sodbo sodišča druge stopnje). V nasprotnem primeru bi lahko prišlo do nepregledne situacije, ko bi nekateri vrhovni sodniki podali javno ločeno mnenje, drugi »tajno« posebno mnenje, postavilo pa bi se tudi vprašanje »tajnosti« zapisnika o posvetovanju in glasovanju itd.

Možnost dajanja ločenih mnenj s strani sodnikov najvišjega rednega sodišča v državi po oceni predlagatelja lahko pripomore k razvoju sodne prakse (saj bodo obrazložena ločena mnenja ob ustrezni prepričljivosti argumentacije pripomogla tako k temu, da bo večinska odločba bolj izbrušena, kakor tudi k temu, da bo lahko v prihodnjih odločbah večji poudarek dan vidikom, ki jih izpostavljajo posamezni sodniki). Tudi z vidika zagotavljanja enotnosti sodne prakse pa je pomembno, da so odločbe čim bolj prepričljivo obrazložene (k čemur posredno pripomorejo ločena mnenja). Upoštevati je treba tudi položaj Ustavnega sodišča, ki v postopkih ustavne pritožbe zagotavlja, da sodna praksa ni arbitrarna. Posledično se bo na podlagi ureditve ločenih mnenj povečalo zaupanje v pravno varnost kot del ustavnega načela pravne države (2. člen Ustave). Ne nazadnje možnost dajanja ločenih mnenj prispeva tudi k večji transparentnosti in javnosti sodnega odločanja. Ločena mnenja so tudi odraz neodvisnosti sodnikov (iz 125. člena Ustave), torej neodvisnosti, ki pripada vsakemu posameznemu sodniku (in se v tem delu razlikuje od »sistemske« neodvisnosti sodišč iz prvega odstavka 23. člena Ustave) ter, ki jo gre v kontekstu ločenih mnenj razumeti bolj kot vezanost sodnika na Ustavo in zakon (kar posledično pomeni, da sodnik ni »vezan« k strinjanju s stališčem senata, katerega del je, čeprav ga je seveda dolžan spoštovati).

Ločeno mnenje je namenjeno predstavitvi stališč, ki jih je vrhovni sodnik izrazil ob obravnavanju in odločanju o zahtevi za varstvo zakonitosti in ki so narekovali njegovo odločitev. Možno je skupno ločeno mnenje (ki ga da več vrhovnih sodnikov skupaj), vrhovni sodnik pa se lahko tudi pridruži ločenemu mnenju drugega vrhovnega sodnika. Ločeno mnenje je treba napovedati ob odločanju, pridružitve ločenemu mnenju pa ni treba napovedati. Sodnik lahko tudi odstopi od ločenega mnenja, in sicer že tako, da ga ne izdela v predvidenem roku (praviloma sedmih dni),

odkar je dobil besedilo odločbe o zahtevi za varstvo zakonitosti. Senat lahko določi rok za izdelavo ločenega mnenja, ki je krajši ali daljši od sedmih dni, če to narekujejo narava ali okoliščine konkretne zahteve za varstvo zakonitosti, in sicer takoj po končanem glasovanju z večino glasov članov senata.

Ločeno mnenje se ne prilaga zapisniku o posvetovanju in glasovanju, saj se nanaša na odločbo o zahtevi za varstvo zakonitosti in se posledično pošilja oziroma vroča skupaj z njo (tako strankam kot tudi organom, ki so pristojni za izvršitev sodne odločbe).

Vrhovno sodišče pa lahko vprašanja glede ločenih mnenj, ki niso urejena v ZKP, ureja tudi samo, in sicer s poslovnikom, ki ga sprejmeta najmanj dve tretjini sodnikov Vrhovnega sodišča in ki se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije (tako lahko npr. po vzoru Ustavnega sodišča Republike Slovenije v poslovniku določijo, da vrhovni sodnik da odklonilno ločeno mnenje, če se ne strinja z izrekom in pritrdilno ločeno mnenje, če se ne strinja z obrazložitvijo.).

K 10. členu (115. člen ZKP)

Prvi odstavek 115. člena ZKP določa tajnost posvetovanja in glasovanja. Glede na to, da se uvaja možnost dajanja ločenih mnenj vrhovnih sodnikov (ki predpostavlja tudi javnost rezultata glasovanja), je treba ustrezno prilagoditi navedeno določbo.⁸

K 11. členu (117. člen ZKP)

Zavoljo enotnosti terminologije se popravlja zastarelo poimenovanje.

Vprašanje, katera pisanja se bodo pošiljala in vročala po varni elektronski poti, za razliko od nekaterih civilnih postopkov, ki so v delno ali v celoti informatizirani, na področju elektronskega poslovanja v kazenskem postopku ne zahteva podrobnejšega podzakonskega urejanja, kar je deloma povezano tudi s spremembo 87. člena ZKP (vlaganje vlog neposredno ter preko posrednika). Možnost elektronskega vlaganja vlog bo predmet odredbe oziroma več odredb ministra za pravosodje (ob izpolnitvi tehničnih pogojev).

K 12. členu (117.a člen ZKP)

Formulacija člena se usklajuje s smiselno enako ureditvijo v ZPP, hkrati je zapis bolj jasen (tako s slovničnega, kot tudi terminološkega in vsebinskega vidika). Vročitev po tretjem odstavku tega člena velja za opravljeno z dnem, ko naslovnik prevzame pisanje. Če ga ne prevzame v 15 dneh, informacijski sistem za varno elektronsko vročanje pisanje izbriše ter naslovniku in informacijskemu sistemu e-sodstvo pošlje elektronsko sporočilo, da je pisanje izbrisano iz informacijskega sistema za varno elektronsko vročanje in da se bo naslovniku vročalo po določbah tega zakona, ki urejajo vročanje pisanj v fizični obliki.

K 13. členu (128. člen ZKP)

Glede na možnost prikritja podatka o naslovu ali prebivališču oškodovanca, v skladu s predlagano spremembo 66. člena, se v 128. členu ureja ustrezen sklic na predvideno spremembo.

K 14. členu (129.a člen ZKP)

⁸ V strokovni javnosti je sicer mogoče zaslediti tudi stališče, v skladu s katerim ta sprememba niti ne bi bila potrebna: »Tako kot bi morale veljati za izid glasovanja, bi morala biti dana tudi možnost, da se javno objavijo ločena mnenja sodnikov. V ZKP ni nobene določbe, ki bi to prepovedovala. [...] Z ustavnoskladno razlago prvega odstavka 115. člena ZKP bi torej sodišča že sedaj lahko omejila tajnost glasovanja zgolj na zapisnik o posvetovanju in glasovanju z zaprtjem ovojnice po javni razglasitvi izida glasovanja z navedbo sodnikov, ki so glasovali proti odločitvi (pritrdilno ločeno mnenje ustavnega sodnika dr. Mitje Deisingerja, ki se sicer zavzema za možnost podaje ločenih mnenj sodnikov na vseh rednih sodiščih; št. U-I-69/15 z dne 28. 1. 2016).

129.a člen ZKP je bil oblikovan hkrati s komplementarno ureditvijo v KZ-1 (npr. 47. člen). Noveli ZKP-K in KZ-1B sta torej vzporedno urejali ista (procesna in materialna) vprašanja. Pri predlogu o izvršitvi denarne kazni s plačilom v obrokih je bil rok določen z obema predpisoma. Iz vladnega gradiva izhaja, da naj bi se roka med seboj dopolnjevala (ZKP-K, EVA 2010-2011-0009, 02. 06. 2011, str. 60), kar je v praksi vodilo do nejasnosti. Upoštevajoč tudi novejšo sodno prakso (npr. sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. VII Kp 15023/2019 z dne 30. 1. 2020) se pri predlogu o izvršitvi denarne kazni s plačilom v obrokih ohranja le rok iz KZ-1, pri čemer procesna ureditev glede odločanja o predlogu ostaja nespremenjena.

K 15. členu (143.a člen ZKP)

Dopušča se možnost, da ima oseba, ki zaproša za izdajo potrdila (da ni v kazenskem postopku), naslov za vročanje, ki je registriran v informacijskem sistemu e-sodstvo.

K 16. členu (149. člen ZKP)

Upošteva se predlog MNZ, ki bo omogočil zaslišanje prič pri preiskovalnem sodniku, s čemer se rešuje zlasti pereča problematika tujcev, ki so državno mejo prešli nezakonito in jim je odvzeta prostost po drugih pravnih podlagah, za izvedbo njihovega pričanja v kazenskih zadevah proti tihotapcem. Policisti bodo takšno osebo lahko pripeljali k preiskovalnemu sodniku, ki bo to odredil na predlog državnega tožilca. Dopušča se možnost, da se šesturno zadržanje na kraju oziroma privedba podaljšata, kolikor gre za primere prič, ki jim je sicer odvzeta prostost na podlagi drugega zakona (npr. zaradi prekrškovnega postopka, ker so nezakonito prešli mejo). V tem primeru ista oseba nastopa hkrati v dveh postopkih v dveh različnih vlogah – v prvem kot storilec prekrška, v drugem (kazenskem) pa kot priča proti tihotapcem. Glede na naravo kaznivega dejanja je takšno pričanje ključnega pomena za dokazovanje storitve, hkrati pa je zelo težko v kratkem času zagotoviti izvedbo preiskovalnega dejanja zaslišanja priče, ki praviloma poteka s tolmačenjem. Ker je osebi že odvzeta prostost, je potrebno oba postopka medsebojno uskladiti, kar pomeni, da je potrebno zagotoviti tako pričanje kot tudi izvedbo prekrškovnega postopka, oboje v času, ko je osebi odvzeta prostost.

K 17. členu (151. člen ZKP)

Gre za redakcijski popravek. Z novelo ZKP-N sta se med 150. In 151. člen vrnila še 150.a in 150.b člen ZKP, zaradi česar je sklic v drugem odstavku 151. člena ZKP na »prejšnji člen« postal napačen.

K 18. členu (161. člen ZKP)

Predlagana rešitev ureja ravnanje državnega tožilca pred zavrženjem ovadbe, ki jo je podal »kvalificirani«, torej taksativno navedeni državni organ ali institucija, ki izvršuje nadzorno pristojnost nad določenim (pravnim) področjem (seznam državnih organov in institucij je smiselno povzet po 160.a členu ZKP, ki določa, katere organe lahko usmerja državni tožilec; upoštevan pa je tudi Varuh človekovih pravic, glede na to, da ima možnost tudi terenskega nadzora in glede na to, da se pri svojem delu srečuje s konkretnimi kršitvami človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki glede na stopnjo kršitve lahko prerastejo v kazniva dejanja) oziroma ravnanje državnega tožilca pred zavrženjem ovadbe, ki jo je podal oškodovanec (posameznik) za kaznivo dejanje, za katero je v zakonu predpisana kazen zapora več kot pet let zapora (v tem delu se veljavna ureditev širi, saj je trenutno predvideno predhodno posvetovanje z oškodovancem zgolj v primerih, ko je kaznivo dejanje zagrožena kazen več kot osem leta zakona; predlagatelj namreč ocenjuje, da bo širitev instituta pozitivno vplivala na večjo kvaliteto odločanja državnih tožilcev v predkazenskem postopku, hkrati pa se glede na usmeritev Direktive 2012/29/EU z dne 25. oktobra 2012 (t.i. Direktive o žrtvah, zlasti 11. člen) povečuje tudi vloga oškodovanca, torej ne le pri najtežjih kaznivih dejanjih, ampak pri širšem naboru težkih kaznivih dejanj.

Pred zavrženjem ovadbe mora državni tožilec takšnega ovaditelja pisno seznanimi razlogi za zavrženje in mu tako dati možnost, da se do njih predhodno opredeli. S tem se vnaša dodatna varovalka, ki preprečuje neutemeljeno zavrženje, omogoča bolj kakovostno utemeljene odločitve državnega tožilca in s tem višjo kvalitativno raven uresničevanja javnega interesa. Navedeni organi in institucije so namreč »specializirani« za določeno področje, ki ga nadzorujejo in na katerem varujejo javni interes. Ravno njihovo podrobno poznavanje specifične problematike državnemu tožilcu omogoča informirano/bolj kakovostno odločanje o morebitnem zavrženju ovadbe ali nadaljevanju pregona. S predlagano rešitvijo se spodbuja proaktivno delovanje omenjenih organov in institucij: po eni strani gre za izboljšanje pretoka informacij in njihove kakovosti, hkrati pa tudi in zlasti za varovanje javnega interesa. Zagotovljena je tudi ustavno varovana samostojnost državnega tožilca oziroma državnega tožilstva,⁹ saj ima mnenje omenjenih državnih organov oziroma institucij ter oškodovanca le »posvetovalno« naravo. Mnenje se pošlje tudi vodji pristojnega okrožnega državnega tožilstva, kar slednjemu olajšuje možnost ukrepanja po 170. členu ZDT-1, na podlagi katerega lahko prevzame zadevo v reševanje ali jo dodeli drugemu državnemu tožilcu, če so za to podani zakonski razlogi (četrti odstavek 170. člena ZDT-1). Navedeno predstavlja še dodatno varovalko pred prezgodnjim zavrženjem ovadbe.

Predlagana rešitev poleg tega omejuje »posvetovalno vlogo« navedenih državnih organov in institucij le na kazniva dejanja iz njihove nadzorne pristojnosti, torej na kazniva dejanja, ki jih v okviru svojega delovnega področja odkrijejo oziroma zanje izvedo. Pri oškodovancu pa je »posvetovalna vloga« zamejena s samo nevarnostjo/težo kaznivega dejanja.

Veljavna ureditev se dopolnjuje tudi z izjemo glede oškodovancev, katerih naslov ali prebivališče nista znana (torej ne le tistih, ki niso sporočili spremembe naslova ali prebivališča, za katere je izjema že predvidena). Na ta način se preprečuje nesorazmerne ovire pri zavrženju ovadbe (kolikor posvetovalnega mnenja oškodovanca sploh ni mogoče pridobiti iz razlogov, ki niso v sferi državnega tožilstva).

Ker gre za skupni interes državnega tožilstva in ovaditelja za učinkovitost pregona ter le za neobvezujoče mnenje, je mogoče zaključiti, da podrobnejša (kataloška) opredelitev kaznivih dejanj ni potrebna.

Velja poudariti tudi, da predlagana rešitev ne posega v že obstoječo možnost državnega tožilca, da »povabi tistega, ki je vložil kazensko ovadbo« oziroma, da »sme zahtevati potrebne podatke od državnih organov, podjetij in drugih pravnih oseb« (tretji odstavek 161. člena ZKP). Je pa glede taksativno navedenih državnih organov in institucij, upoštevajoč njihovo nadzorno vlogo oziroma glede oškodovancev v zvezi s težjimi kaznivimi dejanji, sedaj predlagano obvezno »posvetovanje« pred zavrženjem njihove ovadbe. Oškodovancu pa poleg tega še naprej ostaja možnost subsidiarnega pregona, če je njegova ovadba kasneje zavržena (zlasti 60. člen ZKP).

Predlagana sprememba šestega odstavka ureja problematiko, ki se pojavlja v praksi, nanjo pa je v preteklosti opozoril tudi Varuh človekovih pravic. Veljavna ureditev stroškov kazenskega postopka (92. člen ZKP) dopušča tudi povrnitev stroškov, ki so nastali v predkazenskem postopku, seveda, kolikor se je kazenski postopek kasneje tudi dejansko začel. V primerih, ko se je predkazenski postopek zaključil z zavrženjem ovadbe, pa je bil osumljenec zaslišan pred policijo, so mu s tem nastali določeni stroški, do njihove povrnitve pa po veljavni ureditvi ni upravičen. Predlog izhaja iz predpostavke, da je povrnitev taksativno določenih stroškov

⁹ »Državnim tožilcem mora biti samostojnost zagotovljena pri izvrševanju njihove funkcije v konkretnih zadevah, saj državno tožilstvo ni takšen del izvršilne oblasti, ki bi ga v smislu političnih in strokovnih navodil v konkretnih zadevah lahko usmerjala vlada ali katero koli ministrstvo.« Odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-42/12 z dne 7. 2. 2013, Uradni list RS, št. 17/2013 in OdlUS XX, 1.

(»predkazenskega postopka«) v tem primeru smiselna in pravična (*a fortiori* glede na to, da je bil pregon ustavljen že v fazi predkazenskega postopka). Izključena je možnost povrnitve stroškov zaradi zavrženja ovadbe, ki sledi uspešnemu poravnavanju ali odloženemu pregonu (glede na naravo obeh alternativnih zaključkov predkazenskega postopka). Zoper sklep o stroških ni posebne pritožbe, možen pa je upravni spor (saj ne gre za odločanje v kazenskem postopku). Stroški se odmerijo v skladu s pravilnikom, ki ureja povrnitev stroškov v kazenskem postopku. Stroški se izplačajo iz sredstev državnega tožilstva, ki usmerja predkazenski postopek in odloči o zavrženju ovadbe.

K 19. členu (nov a165.a člen ZKP)

Razmerje med Uredbo 2017/1939/EU in nacionalnim pravom začrta že sama Uredba, ki izrecno določa, da se za vprašanja, ki jih uredba ne ureja, uporablja nacionalno pravo in če neko vprašanje urejata tako nacionalno pravo kot ta uredba, prevlada uredba (tretji odstavek 5. člena Uredbe). Glede na siceršnje konceptualno izhodišče Uredbe, v skladu s katerim naj bi bil *dominus litis* preiskave EJT (oziroma na nacionalni procesni ravni EDT), je predvideno, da v zadevah, ki bodo vodene na podlagi Uredbe, sodne preiskave ne bo.

Kot je razvidno iz uvodne obrazložitve in citiranih sprememb ZDT-1, je stvarna pristojnost EJT (in EDT) določena na podlagi PIF direktive, Uredbe 2017/1939/EU in nacionalne zakonodaje (torej Kazenskega zakonika).

V skladu s pogoji iz 22. člena Uredbe 2017/1939 so t.i. PIF kazniva dejanja:

1) kazniva dejanja, ki škodijo finančnim interesom EU, med katera PIF direktiva šteje:

a) goljufijo, ki škodi finančnim interesom EU (3. člen), in sicer v zvezi z

- odhodki, ki niso povezani z javnim naročanjem,
- odhodki, povezani z javnim naročanjem,
- prihodki, ki niso prihodki iz lastnih sredstev iz naslova DDV ter

b) DDV goljufijo, če znaša dejanska ali potencialna škoda finančnim interesom Unije več kot 10 milijonov EUR in dejanja, ki zadevajo ozemlje dveh ali več držav članic (d. točka drugega odstavka 3. člena PIF direktive);

c) pranje denarja, ki zadeva premoženje, pridobljeno s kaznivimi dejanji na škodo Unije (prvi odstavek 4. člena PIF direktive);

d) pasivno in aktivno korupcijo, če dejanje škoduje ali bi lahko škodovalo finančnim interesom Unije (drugi odstavek 4. člena PIF direktive);

e) poneverbo, če dejanje škodi finančnim interesom Unije (tretji odstavek 4. člena PIF direktive);

2) kazniva dejanja povezana s sodelovanjem v hudodelski združbi, če je namen te združbe izvršitev kaznivega dejanja, ki škodi finančnim interesom EU.

V našem KZ-1 torej pridejo v poštev:

- 209 KZ-1 (Poneverba in neupravičena uporaba tujega premoženja)
- 229 KZ-1 (Goljufija na škodo Evropske unije)
- 245 KZ-1 (Pranje denarja)
- 249 KZ-1 (Davčna zatajitev)
- 250 KZ-1 (Tihotapstvo)
- 257.a KZ-1 (Oškodovanje javnih sredstev)
- 261 KZ-1 (Jemanje podkupnine)
- 262 KZ-1 (Dajanje podkupnine)
- 294 KZ-1 (Hudodelsko združevanje) in
- t.i. povezana kazniva dejanja.

Glede na izhodišče Uredbe je v prvem odstavku izrecno določeno, da se sodna preiskava ne opravi, a da se določbe iz poglavja o sodni preiskavi uporabljajo, kolikor niso v nasprotju z novim a165.a in dopolnjenim 165.a členom ZKP.

Gre zlasti za določbe, ki urejajo posamezna preiskovalna dejanja. Besedilo člena ne precizira, katere določbe pridejo v poštev, je pa to moč razbrati iz podrobnega branja poglavja o sodni preiskavi (v povezavi z novim a.165.a in spremenjenim 165.a členom ZKP). V poštev pridejo zlasti določbe: 167/2, 171/1, 172/3 in 4, 173, 174, 177, 178, 186, 187, 188 in 190 člen iz poglavja o preiskavi), Določbe tretjega in četrtega odstavka 172. člena ZKP urejajo prepustitev preiskovalnih dejanj oziroma dovolitev ali zahtevo policiji, da fotografira obdolženca oziroma odvzame njegove prstne odtise Nadalje se uporabljata 173. in 174. člen ZKP (torej, da policija ravna po določbah ZKP o posameznih preiskovalnih dejanjih in o ravnanju policije, kadar so jim prepuščena posamezna preiskovalna dejanja). Uporabljajo se tudi pravila 177. člena ter 178. člena ZKP glede navzočnosti oziroma sodelovanja pri posameznih preiskovalnih dejanjih). 180. člen se ne uporablja, ker bo EDT v teh primerih zavrgel ovadbo in torej ni potrebna vloga preiskovalnega sodnika (v odnosu do oškodovanca). Prav tako se uporablja rok glede vlaganje obtožnice, v kateri je predlagano podaljšanje pripora (tretji odstavek 184. člena ZKP). Uporabljajo se tudi določbe o pomoči policije in drugih pri preiskavi (187. člen ZKP) in o možnosti, da se zahteva ohranitev posameznih informacij v tajnosti (188. člen ZKP) ter določbe 190. člena ZKP. V šestem odstavku 170. člena je izrecno dodan stavek glede vložitve neposredne obtožnice v primerih, ko teče postopek po Uredbi.

Pogoje za vodenje (začetek) preiskave po Uredbi določa 26. člena Uredbe, ki terja "utemeljene razloge za domnevo" izvršitev dejanja, za katerega je pristojen EJ. Pri tem velja izpostaviti, da Uredba tu ne predpisuje posebnega dokaznega standarda, ki bi ga bilo treba prenesti v nacionalno ureditev, temveč gre zgolj za splošen izraz, ki pokriva različne možne nacionalne rešitve (vprašanje dokaznega standarda je torej prepuščeno nacionalnim ureditvam). Hkrati se pričakuje, da EJ oziroma EDT preveri prve informacije o sumu kaznivega dejanja (sedmi odstavek 24. člena Uredbe). To pomeni, da bo EDT začel delovati že, ko bo ocenil, da so podani razlogi za sum (kot jih razumemo v slovenski ureditvi), s čimer se omogoči tudi celoten nabor preiskovalnih dejanj in ukrepov, ki jih terja Uredba. Hkrati se dopušča možnost, da storilec še ni odkrit (oziroma niso odkriti), kar je v zgodnejših fazah postopka običajno.

O poteku postopka na podlagi uredbe (sklepu) se obvešča osumljenca, kar pomeni, da so na voljo pisni, neposredni ustni, telefonski ali elektronski načini komuniciranja. Ključno je, da je način obveščanja naknadno preverljiv (ne gre pa pri obveščanju za formalno vročanje), kot ga sicer predvideva ZKP (XII. poglavje).

Obveščanje osumljenca ne bo mogoče, dokler ni znan, če je na begu, če se obvestilu izmika ali če njegovo prebivališče ni znano. Opustitev obveščanja, ker to ni mogoče, nima vpliva na opravljanje dejanj organov postopka, vpliva pa na izvrševanje procesnih jamstev. V prvem primeru o tem niti ni smiselno govoriti, v drugem in tretjem pa osumljenec zavrača udeleževanje v postopku, kar pomeni, da je odgovornost za neobveščenost na njegovi strani. V zadnjem primeru pa je bistveno, da EDT izkaže potrebno skrbnost pri ugotavljanju njegovega prebivališča (torej tudi kadar ni pogojev za odvzem prostosti ali kadar ugotavljanje bivališča ni povezano z izvedbo preiskovalnih dejanj ali ukrepov). Obvestilo opravlja vlogo seznanitve s sumom dejanja in podlago za sum ter s temeljnimi jamstvi, ki gredo osumljencu v (pred)kazenskem postopku.

V skladu z ustaljeno ustavnosodno prakso (U-I-25/95 z dne 27. 11. 1997, 10 Up-3367/07 z dne 2. 7. 2009, 11 Up-3871/07, U-I-80/09 z dne 1. 10. 2009)¹² je mogoče obvestilo o procesnih jamstvih

¹⁰ Uradni list RS, št. 5/98 in OdlUS VI, 158.

¹¹ Uradni list RS, št. 67/2009 in OdlUS XVIII, 79.

(s tem pa tudi njihovo izvrševanje) preložiti. Temu sledi tudi predlagana ureditev, tako jer predvideno obveščanje o poteku postopka po Uredbi 2017/1939/EU takoj ko je to mogoče, brez škode za zbiranje podatkov in dokazov, npr. s prikritimi preiskovalnimi ukrepi ali ukrepi, ki po naravi stvari ne vključujejo obveščanja osumljenca (npr. ukrepi po 149.e ter 156. členu ZKP). Najkasnejša točka obveščanja je torej ob postopku z osumljencem – torej ob zaslišanju oziroma, ker ni sodne preiskave, ob izvedbi posameznih preiskovalnih dejanj, kjer ima pravico biti navzoč (drugi odstavek 165.a člena in 178. člen tega zakona). Predlog ne predvideva obvestila oziroma obveščanja kot samostojne formalne aktivnosti, zato tudi ni predvideno vročanje. Vsebina obvestila bo tako lahko vsebovana na primer v odredbi za hišno preiskavo.

Zaradi ustrezne jasnosti se v četrtem odstavku izrecno določa, da ima osumljenec od obvestila dalje pravico do brezplačne pravne pomoči, če izpolnjuje pogoje po Zakonu o brezplačni pravni pomoči ter pravico do vpogleda v spis (ki je sicer v petem odstavku 128. člena vezana na obdolženca – torej na začetek kazenskega postopka) in v dokazno gradivo pri državnem tožilcu. Glede ostalih pravic, ki grede po ZKP osumljencu oziroma obdolžencu pa ni posebnosti, o njih pa je poučen ob izvedbi posameznega ukrepa ali dejanja, npr. o pravicah iz četrtega odstavka 148. člena tega zakona, o pravici do navzočnosti pri preiskovalnih dejanjih (drugi odstavek 165.a člena in 178. člen tega zakona), o pravici predlagati preiskovalno dejanje (peti odstavek 165.a člena in sedmi odstavek 178. člena tega zakona) itd.

Peti odstavek ureja možnost, da bo EDT prevzel zadevo, ki bo v stanju sodne preiskave, bodisi, da bo šlo za zadevo, ki se bo naknadno kvalificirala kot zadeva iz njegove pristojnosti, bodisi, da bo šlo za t.i. povezane zadeve (tretji odstavek 22. člena in tretji odstavek 25. člena ter 27. člen Uredbe). V tem primeru se bo sodišče izreklo za nepristojno in zadevo odstopilo EDT (ne bo torej ustavilo sodne preiskave, saj bi imelo to učinke *ne bis in idem*). V nadaljnjem postopku bodo uporabni vsi tisti dokazi, ki so bili že pridobljeni v okviru sodne preiskave.

Na podlagi pripomb SDT je v šestem odstavku posebej urejeno tudi vprašanje pripora v zadevah, ki tečejo na podlagi Uredbe. Sodna preiskava ni mogoča, kljub temu pa bo pripor tudi v teh primerih lahko trajal največ šest mesecev pred vložitvijo obtožnice. EDT bo torej lahko po pripornem naroku bodisi vložil neposredno obtožnico, bodisi nadaljeval z zbiranjem dokazov oziroma posameznimi preiskovalnimi dejanji, seveda pa pogoji za odreditev pripora ostajajo nespremenjeni (sodna odločba, utemeljeni sum in zakonski priporni razlogi). Na ta način se zagotavlja, da bo EDT tudi v postopkih, ki bodo tekli na podlagi Uredbe, imel možnost zbiranja dokazov in ne le takojšnje vložitve neposredne obtožnice.

ZKP na več mestih ureja pristojnost preiskovalnega sodnika, ki opravlja preiskavo, glede izvrševanja pripora (npr. 213.b člen). Glede na to, da v zadevah, ki bodo tekle na podlagi Uredbe, ne bo sodne preiskave, je treba predvideti, da bo navedene pristojnosti izvrševal preiskovalni sodnik, ki bo odredil pripor.

Posebej je urejeno tudi skupno trajanje začasnega zavarovanja v postopku, ki teče na podlagi uredbe, upoštevajoč dejstvo, da v teh postopkih ne bo sodne preiskave, na katere je sicer vezana trenutno veljavna ureditev. Skupno trajanje začasnega zavarovanja pred vložitvijo obtožnice (502.b člen tega zakona) tore ne sme biti daljše od štirih let.

(K osmemu odstavku novega a165.a člena)

Uredba 2017/1939/EU vzpostavlja podlago za preiskavo, ki jo opravlja Evropsko javno tožilstvo (EJT) oziroma v imenu EJT evropski delegirani tožilec (EDT).

¹² Uradni list RS, št. 88/2009 in OdlUS XVIII, 42.

4. člen uredbe (naloge) določa, da je EJT pristojno za preiskavo, pregon in obtožbo storilcev in udeležencev pri kaznivih dejanjih, ki škodujejo finančnim interesom Unije in ki so predvidena v Direktivi (EU) 2017/1371 ter določena v tej uredbi. V zvezi s tem EJT opravlja preiskave ter izvaja ukrepe preгона in opravlja funkcije tožilca na pristojnih sodiščih držav članic, dokler zadeva ni dokončno zaključena. V skladu s 26. členom uredbe EDT začne preiskavo.

28. člen uredbe (Izvajanje preiskave) določa tudi, da lahko EDT, ki obravnava zadevo, v skladu z uredbo in nacionalnim pravom preiskovalne ukrepe in druge ukrepe sprejema sam ali to naloži pristojnim organom v svoji državi članici. Gre za rešitev, ki v slovenski procesni ureditvi ustreza zlasti razmerju med EDT in policijo, pa tudi med EDT in drugimi pristojnimi državnimi organi. Gre torej za usmerjanje policije (in drugih državnih organov) v predkazenskem postopku v skladu s splošnimi procesnimi pravili v predkazenskem postopku (160.a člen ZKP), lahko pa tudi v okviru specializiranih preiskovalnih skupin, ki jih vodi državni tožilec, in to pristojnost bo imel tudi EDT (160.b člen ZKP). 30. člen uredbe določa, da imajo EDT pravico, da poleg ukrepov iz odstavka 1 v svojih državah članicah zahtevajo ali odredijo vse druge ukrepe, ki jih imajo na voljo tožilci po nacionalnem pravu v podobnih nacionalnih zadevah (z vidika slovenske procesne ureditve gre tu tako za prikrita preiskovalna ukrepe, kot tudi za posamezna preiskovalna dejanja; torej za dejanja, pri katerih bo garantno funkcijo tudi v postopkih, ki bodo tekli po uredbi, šenaprej ohranil preiskovalni sodnik; uredbi pa se prilagaja ureditev odrejanja posameznih preiskovalnih dejanj).

41. člen uredbe (Obseg pravic osumljencev in obdolžencev) med drugim določa, da imajo osumljenci in obdolženci ter vse druge osebe, vključene v postopke EJT, vse procesne pravice, ki so jim priznane v skladu z veljavnim nacionalnim pravom, vključno z možnostjo, da predložijo dokaze, zahtevajo postavitev izvedencev oziroma pridobitev izvedenskega mnenja in zaslišanje prič ter da EJT pozovejo, da takšne ukrepe pridobi v imenu obrambe.

Predlagana ureditev v a165.a ter 165.a členu ZKP, ki odstopa od sistemske ureditve sodne preiskave (in začetka kazenskega postopka), je zamejena le na primere, ko se postopek izvaja na podlagi uredbe, torej ko EJT oziroma EDT izvaja pristojnost po uredbi in v okviru preiskovanja kaznivih dejanj po PIF direktivi (zaščita finančnih interesov EU) oziroma povezanih kaznivih dejanj. Skladno z organizacijskimi določbami v ZDT-1 je predvideno, da bosta imenovana dva evropska delegirana tožilca, ki bosta delovala v okviru Specializiranega državnega tožilstva, in po ocenah obravnavala nekaj deset zadev letno iz pristojnosti EJT.

Uredba 2017/1939/EU izhaja iz koncepta državno-tožilske preiskave, ki jo ZKP ne pozna, zato je predvidena prilagoditev veljavne ureditve, v skladu s katero bo lahko državni tožilec (EDT) preiskovalnemu sodniku predlagal izvedbo (več) posameznih preiskovalnih dejanj. V veljavnem ZKP pridejo posamezna preiskovalna dejanja v poštev bodisi kot nujna preiskovalna dejanja (npr. 164., 166. in 218. člen ZKP), bodisi kot preiskovalna dejanja, ki jih državni tožilec predlaga, ker je to potrebno zavoljo sprejema odločitve, ali bo nadaljeval s pregonom ali ne (165.a člen ZKP), ali, ker je storilec neznan (165. člen ZKP). Glede na to, da v postopkih, ki se bodo vodili na podlagi uredbe, v skladu s predlaganimi spremembami sodna preiskava ne bo mogoča, bo predlaganje posameznih preiskovalnih dejanj za EDT postal *modus operandi*, kar pomeni, da ne bo več vezano na prej navedene primere oziroma omejitve.

Glede na zgoraj navedeno se vloga EDT po uredbi nesporno krepi, saj je EDT odgovoren za preiskavo, ki bo dala podlago za odločitev, ali bo vložena obtožnica za kaznivo dejanje iz pristojnosti EJT. Pri tem se zastavlja vprašanje, ali je glede na namen tožilske preiskave po uredbi namen sodne preiskave po 167. členu ZKP in namen posameznih preiskovalnih dejanj po 165.a členu ZKP, smiselno predvideti, da EDT zgolj predlaga izvedbo posameznih preiskovalnih dejanj preiskovalnemu sodniku, oziroma ali lahko katera od procesnih dejanj, zlasti zaslišanja

osumljenca in priče izvede tudi sam. Preiskovalni sodnik v predlagani ureditvi, četudi odredi in vodi izvedbo preiskovalnega dejanja, sicer ohranja predvsem garantno funkcijo.

Specializirano državno tožilstvo je v svojih predlogih poudarilo, da mora imeti EDT možnosti zaslišanja osumljenca in prič, saj to izhaja tudi iz *ratia* uredbe, ki uvaja tožilsko preiskavo, prav tako pa je to potrebno z vidika učinkovitosti (tožilske) preiskave po uredbi in delovanja EDT.

Predlagana ureditev torej sledi ureditvi zaslišanja obdolženca in prič pred preiskovalnim sodnikom, ki je urejena v 227. do 244. členu ZKP in ima seveda dokazno vrednost na glavni obravnavi, izrecno pa se omogoča tudi prisilna privedba, če se vabljeni na vabilo ne odzove, kot to ureja veljavni 193. člen ZKP. EDT bo torej vstopil v položaj preiskovalnega sodnika pri zaslišanju osumljenca in prič, pri tem pa se v pravice obrambe glede na veljavno ureditev ne posega. Obramba bo na zaslišanje vabljena in bo na njem lahko tudi aktivno sodelovala, procesna pravila med zaslišanjem pa se, kot že zapisano, ne spreminjajo. Izpovedba osumljenca ali prič pa bo podvržena prosti presoji dokazov na glavni obravnavi (ravno tako kot to že sedaj velja za testimonialno dokazno gradivo zbrano v sodni preiskavi). Po predlagani ureditvi bo zaslišanje izvajal državni tožilec sam, ne pa (zanj) policija.

Iz navedenega torej izhaja, da bo zaslišanje osumljenca ali prič, ki ga bosta izvajala dva EDT, zamejeno le na primere, ko bo postopek potekal po uredbi. Predlog takšnega zaslišanja sicer pomeni dodaten odstop od veljavne sistemske ureditve, ki predvideva sodno preiskavo, vendarle pa ne gre za ponovljeni predlog, ki je bil kritiziran v strokovni razpravi k noveli ZKP-N iz leta 2017, kjer so bili izpostavljeni tako konceptualni pomisleki (prikrito ukinjanje sodne preiskave, redefinicija položaja strank v postopku pred glavno obravnavo) kot tudi čisto praktični (usposobljenost policije in tožilcev ter opremljenost za snemanje zaslišanj za potencialno številne primere). Predlagana ureditev temelji na veljavni ureditvi zaslišanja obdolženca in prič pred preiskovalnim sodnikom in ne na »enostranskem« zaslišanju osumljenca pri policiji, ki je sicer mogoča že po veljavni ureditvi v predkazenskem postopku na podlagi 148.a člena ZKP. Še drugače povedano: ureditev zaslišanja prič se procesno ne spreminja, prav tako se ne spreminjajo pravice obrambe pri tem zaslišanju, spreminja se zgolj subjekt, ki bo zaslišanje izvajal.

Glede na predvideno organizacijsko ureditev, ki jo je predvidela novela ZDT-1C iz leta 2019, torej dejstvo, da bosta zaslišanja izvajala dva slovenska EDT, ki bosta delovala v okviru Specializiranega državnega tožilstva, in bosta morala biti ustrezno usposobljena, zagotoviti pa bo treba tudi ustrezno administrativna podpora, ki bo poleg drugih nalog EDT potrebna tudi za izvedbo zaslišanj. Za delovanje EDT bo treba zagotoviti tudi ustrezne prostorske in druge razmere, vključno z možnostjo izvedbe zaslišanja (npr. možnost snemanja), podobno kot sedaj pri preiskovalnemu sodniku. Z zaslišanjem povezane organizacijske in tehnične prilagoditve bodo torej naslovljene v okviru potrebnih prilagoditev na delovanje EJT oz. EDT.

Kot je bilo že pojasnjeno, se je skupina držav, ki poleg Slovenije pozna sodno preiskavo, soočila s potrebo po oblikovanju ureditve, ki bo skladna z uredbo. Med njimi so npr. Francija, Belgija, Španija in Luksemburg. Večina držav članic že ima (policijsko-) oziroma tožilsko preiskavo. Sistemska zakonodaja je sicer v posameznih državah različna, kar je pri primerjavah treba upoštevati, vseeno pa primeroma velja upoštevati, da je Francija v predlogih sprememb svoje zakonodaje izrecno uredila možnost zaslišanja s strani EDT.

K 20. členu (165.a člen)

Predlagana je dopolnitev veljavnega 165.a člena ZKP, pri čemer prvi trije odstavki ostajajo nespremenjeni. Dodani odstavki pa urejajo predlaganje posameznih preiskovalnih dejanj s strani

EDT in obrambe, ob upoštevanju predpostavke, da v teh zadevah ne bo sodne preiskave in da bo preiskavo aktivno usmerjal EDT.

EDT bo torej prevzel funkcijo preiskovanja, kot to narekuje Uredba. Hkrati bo predlagana ureditev še vedno ohranila vlogo preiskovalnega sodnika kot tistega, ki bo odločil o izvedbi posameznega preiskovalnega dejanja (z omejenimi možnostmi zavrnitve izvedbe) in ki bo to dejanje tudi izvedel (pri čemer bo aktivna preiskovalna vloga na strani EDT).

Ureditev po ZKP je treba razlagati v luči ureditve, kakršno predvideva Uredba. Preiskovalni sodnik tako v zadevah, ki bodo tekale po Uredbi, ne bo pristojen presoјati, katero preiskovalno dejanje je pomembno za odločitev o pregonu ali za razjasnitev stanja stvari (prim. 184. člen ZKP), saj je ta vloga prepuščena EDT (oziroma EJT).

S predlagamo določbo četrtega odstavka 165.a čl. ZKP se EDT omogoča zlasti, da doseže (tudi) zaslišanje prič in (so)obdolžencev ter izvedenstvo. Dopolnitev ne posega v ureditev pogojev in postopka za odreditev posameznih preiskovalnih dejanj (npr. 164., 214., 219.a člen ZKP), ki so v razmerju do tega člena *lex specialis*.

Odreditev in izvršitev preiskovalnih dejanj ostaja v pristojnosti preiskovalnega sodnika. Zato mora predlog vsebovati vse podatke, da preiskovalni sodnik dejanje tudi opravi (npr. vse podatke, potrebne za uspešno vabljenje ali vsaj individualizacijo priče, vse podatke, potrebne za odreditev izvedenstva in tudi predlog vsebine odredbe). V nasprotnem primeru predloga EDT ne bo mogel obravnavati in bo šlo torej za nepopolno vlogo v smislu 76. člena ZKP. Preiskovalni sodnik v tem primeru ravna po tretjem odstavku istega člena.

Preiskovalno dejanje, ki ga predlaga EDT, sme preiskovalni sodnik zavrniti tudi, če so podane okoliščine, zaradi katerih bi sicer prekinil preiskavo (razen, če bi bilo nevarno odlašati - drugi odstavek 179. člena ZKP). Okoliščine, zaradi katerih se prekine preiskava, so namenjene zagotovitvi udeležbe domnevnega storilca v postopku. Tudi v primeru preiskovalnih dejanj po 165.a ZKP bi to pomenilo dejanski zastoj postopka, ki bi se nadaljeval, ko okoliščine (po naravi začasne ali vsaj odpravljive) prenehajo. Podobno kot v preiskavi bo tudi v tem primeru še vedno mogoče izvesti preiskovalna dejanja, ki bi bila namenjena zavarovanju dokazov (prim. Horvat, 2004, str. 413).

Ker je funkcija preiskovanja v skladu z Uredbo prepuščena EJT oziroma EDT, je instrukcijska maksima v tej procesni situaciji zelo omejena. Morebitne intervencije preiskovalnega sodnika ne smejo omejevati pristojnosti EDT, da kot nosilec funkcije preiskovanja "pridobi vse ustrezne podatke, tako obremenilne kot razbremenilne" (4. odst. 5. člena Uredbe). To pomeni:

- da je vloga preiskovalnega sodnika pri izvedbi preiskovalnih dejanj predvsem garantna. Ta vloga se zagotavlja predvsem z zagotavljanjem pravic obrambe (npr. 227. in 228. člen ZKP), kontradiktornostjo zaslišanja (ki je zato primerljivo z zaslišanjem na glavni obravnavi), varstvom položaja prič, ohranitvijo položaja izvedenca kot pomočnika sodišča (in ne stranke postopka) itd.
- da morajo biti predlogi preiskovalnega dejanja oblikovani tako, da preiskovalni sodnik ne sme oblikovati *theme probandi*, samostojno določiti preiskovalnega dejanja ali samostojno določiti dokaznega sredstva (in je zato takšne predloge mogoče zavrniti, ker se ne morejo obravnavati);
- da bo preiskovalni sodnik prepustil postavljanje vprašanj (osumljencu, pričam in izvedencem) EDT, osumljencu ali zagovorniku (in je temu ustrezno treba razlagati sedmi odstavek 178. člena ZKP);
- da si tudi sodnih preiskovalnih dejanj ne bo mogoče predstavljati brez (obvezne) navzočnosti in aktivnosti EDT (kot nosilca funkcije preiskovanja);
- da preiskovalni sodnik ob odsotnosti ali neaktivnosti EDT ne more prevzeti skrbi za materialno vodstvo postopka, ker bi s tem ravnal v nasprotju z Uredbo;

- da bo preiskovalni sodnik zadržan pri omejevanju vprašanj, ki niso v zvezi z zadevo (že navedeni sedmi odstavek 178. člena ZKP), sam pa bo lahko postavljaj vprašanja le, kolikor gre za razjasnitev dejstev, ki jih je kot relevantna že opredelila ena ali obe stranki in
- da preiskovalni sodnik ne more po uradni dolžnosti odločiti, da se opravi kakšno drugo preiskovalno dejanje.

Položaj preiskovalnega sodnika in EDT, kot že zapisano, opredeljuje najprej Uredba in šele nato, kolikor je to še mogoče, ZKP. Predlagana rešitev pa omogoča, da preiskovalni sodnik od EDT, poleg sklepa o ugotovitvi pogojev o postopanju po Uredbi zahteva predložitev dodatnega gradiva (npr. ovadbe).

Novi peti odstavek vzpostavlja upravičenost osumljenca (oziroma zagovornika) vložiti predlog za preiskovalno dejanje. Takšna dopolnitev je potrebna zaradi tretjega odstavka 41. člena Uredbe in zagotavljanja enakosti orožij. Primarno je za odločitev o takšnem predlogu pristojen državni tožilec, kot *dominus litis* preiskovanja po Uredbi.

Osumljenec bo praviloma predlagal posamezno preiskovalno dejanje EDT, slednji pa bo ta predlog, če se bo z njim strinjal, podal preiskovalnemu sodniku. Pasivnost EDT, torej molk EDT glede predloga osumljenca, pa bo vzpostavila legitimacijo osumljenca podati predlog neposredno preiskovalnemu sodniku. Preiskovalni sodnik bo tudi v tem primeru pozval EDT, da se o predlogu izjavi. ZKP sicer za takšno postopanje uporablja tudi termin »zasliši«. Pri izvedbi takšnega preiskovalnega dejanja veljajo za preiskovalnega sodnika enake omejitve kot pri dejanju, ki ga predlaga EDT. Iniciativa pri izvedbi preiskovalnega dejanja bo na strani obrambe.

Predlagani člen ne ureja posebej pravic oškodovanca glede dokaznih predlogov, zato se tudi v tem primerih uporablja sedmi odstavek 178. člena ZKP (smiselno enako velja za drugega prejemnika premoženjske koristi - 500. člen ZKP). Če se udeleži zaslišanja, lahko predlaga izvedbo dokazov tudi v predhodnem postopku; sicer pa na glavni obravnavi oziroma - kolikor bo to mogoče glede na domet priznanja krivde - na naroku za izrek kazenske sankcije.

K 21. členu (168. člen ZKP)

Predvidena je podobna sprememba vsebine zahteve za preiskavo, kot to velja za obtožnico oziroma obtožni predlog (predvidene spremembe 269. in 434. člena ZKP).

Glede na to, da se v praksi pojavljajo težave z neselektivnim prilaganjem celotnega zbranega gradiva, sprememba člena državnemu tožilcu nalaga večjo skrbnost pri pripravi gradiva. Slednji bo tako ob popisu celotnega spisa kazenski ovadbi priložil zgolj tiste spise in zapisnike, ki jih zbere oziroma prejme od policije in za katere oceni, da so pomembni za presojo utemeljenosti suma. Ostanek tožilskega spisa bo na voljo tako sodišču kot strankam. Glede na obvezo, da se priloži tudi popis celotnega spisa, bo preiskovalni sodnik seveda lahko zahteval predložitev tudi drugega gradiva, če bo ocenil, da to rabi za svojo odločitev. Bolj natančno se precizira, katerih predmetov ni treba priložiti (torej tistih, pri katerih to ni smotrno glede na lastnosti).

Praksa zlasti v primerih zahtevnejšega bančnega in gospodarskega kriminala, pri katerih je zaseženo veliko dokumentacije, kaže, da je pomanjkljiva ureditev listinskih dokazov velika ovira za hitro postopanje sodne veje oblasti. S predlagano spremembo se sledi tako predlogom sodstva za bolj kvalitetne zahteve za preiskavo, kot tudi sklepu št. 1, sprejetem na 24. redni seji Državnega zbora dne 22. novembra 2016, po obravnavi Vmesnega poročila o opravljeni parlamentarni preiskavi v zvezi z Factor banko d.d., Probanko d.d. in Banko Slovenije, s katerim je Državni zbor pristojnim organom naložil pripravo sprememb zakonodaje, ki odgovarja na problematiko, s katero se pri obravnavi zahtevnejše kriminalitete soočajo organi odkrivanja, pregona in sojenja.

K 22. členu (170. člen ZKP)

V zadevah, ki jih bo EDT vodil na podlagi Uredbe, ne bo sodne preiskave. Zato bo imel EDT glede na razvoj posamezne zadeve v predkazenskem postopku na voljo bodisi zavrženje ovadbe bodisi vložitev neposredne obtožnice.

Vložitev neposredne obtožnice po prvem odstavku 170. člena ZKP bi bila v nasprotju z Uredbo, ker se preko soglasja k neposredni obtožnici manifestira položaj preiskovalnega sodnika kot nosilca funkcije preiskave. Zato je treba dopolniti institut neposredne obtožnice tako, da se omogoči vložitev neposredne obtožnice v zadevah EJT brez soglasja preiskovalnega sodnika, hkrati pa je treba jasno določiti, da v primeru, ko EDT ne bo zavrzel ovadbe in bo zadeva prešla v sodno fazo, vedno sledi neposredna obtožnica.

K 23. členu (204.a člen ZKP)

Predvidena je možnost EDT, da bodisi na pripornem naroku napove neposredno obtožnico in jo potem tudi vloži v roku 48 ur, ali pa le izkaže, da teče postopek na podlagi Uredbe, s čemer v povezavi z domnevo iz novega a165.a člena ZKP dobi možnost, da tudi v pripornih zadevah še naprej predlaga posamezna preiskovalna dejanja (pripor pa bo v tem primeru časovno omejen tako kot v sodni preiskavi, torej na največ šest mesecev pred vložitvijo obtožnice). Glejte tudi obrazložitev k šestem odstavku a165.a člena.

K 24. členu (208. člen ZKP)

Prvi odstavek 5. člena Direktive 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2013 o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemom prostosti¹³ predvideva obveščanje vsaj ene osebe, ki jo osebe, ki jim je odvzeta prostost, izberejo same, na primer sorodnika ali delodajalca. ZKP v 208. členu predvideva zgolj obveščanje »družine«, zato je predlagana razširitev.

K 25. členu (237. člen ZKP)

Gre za redakcijski popravek slovnične nedoslednosti, do katere je prišlo po spremembi 237. člena z novelo ZKP-N.

K 26. členu (240. člen ZKP)

Glede na možnost, ki jo predvideva nov drugi odstavek 66. člena ZKP, se prikritje oškodovančevega naslova in prebivališča ureja tudi med zaslišanjem. Sodnik na pisno zahtevo izda sklep, da se oškodovanca o naslovu ne vpraša, niti ga ne rabi navesti. Sodnik pred zaslišanjem pričo oziroma oškodovanca pouči o možnosti prikritja naslova iz tega člena oziroma 66. člena ZKP, o čemer se lahko odloči tudi ob zaslišanju.

Ob upoštevanju predloga Informacijske pooblaščenke in drugih predlagateljev, se omejuje dolžnost posredovanja osebnih podatkov za uradne osebe (torej ne le za policiste in pooblaščen osebe, kot velja trenutno). Te osebe bo prav tako treba poučiti o možnosti, da namesto prebivališča navedejo naslov in naziv zaposlitve, če so vabljeni kot priče zaradi svojega dela, sodišče pa bo prepovedalo vprašanja, ki bi lahko razkrila te podatke.

K 27. členu (244.a člen ZKP)

Podrobnejša obrazložitev sprememb veljavne ureditve glede video-konferenc je podana pri obrazložitvi novega 84.a člena ZKP.

¹³ L 294/1 z dne 6. 11. 2013.

K 28. členu (269. člen ZKP)

Glede na to, da se v praksi, predvsem pri bolj obsežnih zadevah, pojavlja težava s preglednostjo navedenih dejstev iz obtožnice, je iz razloga učinkovitosti dela sodišča in ekonomičnosti postopka bolj jasno določen zahtevan standard označb dokaznega gradiva.

Praksa zlasti v primerih zahtevnejšega bančnega in gospodarskega kriminala, pri katerih je zaseženo veliko dokumentacije, kaže, da je pomanjkljiva ureditev listinskih dokazov velika ovira za hitro postopanje sodne veje oblasti. S predlagano spremembo se sledi tako predlogom sodstva za bolj kvalitetne zahteve za preiskavo, kot tudi sklepu št. 1, sprejetem na 24. redni seji Državnega zbora dne 22. novembra 2016, po obravnavi Vmesnega poročila o opravljeni parlamentarni preiskavi v zvezi z Factor banko d.d., Probanko d.d. in Banko Slovenije, s katerim je Državni zbor pristojnim organom naložil pripravo sprememb zakonodaje, ki odgovarja na problematiko, s katero se pri obravnavi zahtevnejše kriminalitete soočajo organi odkrivanja, pregona in sojenja.

Glede na predlagano spremembo 31.a člena ZKP se redakcijsko spreminja tudi četrti odstavek 269. člena ZKP. Predvidena sprememba bo zagotovila, da se v primeru enotnega predkazenskega postopka praviloma vloži »enotna obtožnica«, kar bo pomenilo, da se bo *ipso facto* izvedel tudi enotni sodni postopek.

K 29. členu (276. člen ZKP)

Pristojnost zunajobravnavnega senata, da presoja stanje stvari in zahteva izvedbo ali dopolnitev preiskave, posega v funkcijo nosilca preiskave. To velja za pristojnost po nacionalnem pravu (kjer je nosilec funkcije preiskovanja preiskovalni sodnik) in po Uredbi (kjer to nalogo opravlja EDT).

Hkrati ta pristojnost (dodatno) zmanjšuje dokazno tveganje državnega tožilca po vložitvi obtožnice in (zrcalno) šibi položaj obrambe. Slednje je še najbolj očitno zato, ker ima zunajobravnavni senat to pristojnost šele po vložitvi ugovora oziroma zahteve predsednika senata. To pa ni združljivo s selektivno funkcijo materialnega preizkusa obtožnega akta.

Glede na navedeno je predlagana rešitev, v skladu s katero se opisana pristojnost zunajobravnavnega senata črta. Ker gre po oceni predlagatelja za pristojnost, ki bi jo bilo treba črtati tudi v zadevah, ki potekajo po nacionalnem pravu, je predvideno črtanje pristojnosti v vseh zadevah, torej tako nacionalnih kot tudi tistih, ki potekajo na podlagi Uredbe.

K 30. členu (nov 297.a člen ZKP)

Podrobnejša obrazložitev sprememb veljavne ureditve glede video-konferenc je podana pri obrazložitvi novega 84.a člena ZKP.

K 31. členu (311. člen ZKP)

Načelo neposrednosti zahteva, da se glavna obravnava opravi kontinuirano in kot celota pred istim senatom. Vendar pa v praksi (zlasti v zahtevnih in obsežnih zadevah, v katerih je večje število obdolžencev in drugih udeležencev, prihaja do situacij, ko nadaljevanja preložene glavne obravnave ni mogoče opraviti v roku treh mesecev). Gre predvsem za težave, povezane z zagotavljanjem navzočnosti strank oziroma drugih udeležencev postopka (npr. odsotnost zaradi bolezni, nedosegljivost strank in prič, izvedba organiziranja zaslišanja preko videokonference s tujimi sodišči ipd.) ponovni začetek glavne obravnave pa seveda vodi k podaljševanju trajanja postopka. Šestmesečni rok je po oceni predlagatelja še skladen z zagotavljanjem načela neposrednosti. Pri navedeni rešitvi je namreč treba vzpostaviti ravnotežje med zagotavljanjem načela neposrednosti, ki se zasleduje s tem, da se glavna obravnava opravi brez večjih presledkov ter ekonomičnostjo postopka (ob upoštevanju prepovedi zlorabe procesnih pravic, kot

jo določa 15. člen ZKP). Veljavna ureditev je precej stroga, in je posledično vodila do nesorazmernih posledic tudi v primerih, ko načelo neposrednosti ni bilo znatno okrnjeno. Predlagatelj je tehtal med ohranitvijo obstoječe ureditve in predlogi iz vrst sodstva, da bi bilo treba navedeni rok v celoti črtati.

K 32. členu (315. člen ZKP)

Predvideno je črtanje določbe, v skladu s katero minister za pravosodje podrobneje predpiše pogoje, obliko in način vodenja zapisnika o glavni obravnavi in spisa v elektronski obliki., s čemer se ureditev v tem delu usklajuje z ZPP, ki takšne napotitve glede podzakonske ureditve ne vsebuje.

K 33. členu (363. člen ZKP)

Z novelo ZKP-N se je pomotoma namesto drugega odstavka spremenil tretji odstavek 363. člena ZKP. Predlagan je redakcijski popravek.

K 34. členu (378. člen ZKP)

S predlagano rešitvijo se upošteva odločbo št. Up-96/15, U-I-208/18 z dne 12. 3. 2020 (Uradni list RS, št. 55/2020), s katero je Ustavno sodišče Republike Slovenije ugotovilo neustavnost veljavne ureditve glede (ne)možnosti strank, da se pred sejo pritožbenega senata seznani s poimensko sestavo senata, da bi svojo pravico zahtevati izločitev sodnika lahko pravočasno uveljavile. Predlagana je dopolnitev prvega odstavka, s katero se jasno ureja zahtevo upravičenih oseb in njihovo obveščanje o sestavi senata višjega sodišča, podobno kot je že sedaj urejeno glede zahteve in obveščanja o (času) seje senata. Zahtevo za obveščanje bo možno podati že v pritožbi, vendar najkasneje do same seje senata. Glede na predlagano rešitev bo zahteva za obveščanje katerega koli izmed subjektov iz prvega odstavka 378. člena ZKP, bodisi glede časa seje senata, bodisi glede sestave senate, imela za posledico obveščanje vseh tam navedenih subjektov tako o času seje senata kot o njegovi sestavi.

K 35. členu (380. člen ZKP)

S predlagano spremembo se nekoliko drugače definirajo pogoji za to, da se glavna obravnava opravi pred sodiščem druge stopnje. Predlog tako izrecno določa, da se v primeru, ko je treba zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja ponoviti že prej izvedene dokaze ali izvesti nove, praviloma opravi glavna obravnava pred sodiščem druge stopnje. Le v primeru upravičenih razlogov pravne ali dejanske narave lahko sodišče druge stopnje vrne zadevo sodišču prve stopnje v novo glavno obravnavo, pri čemer pa mora upravičenost razlogov posebej obrazložiti. Podatki iz sedanje sodne prakse namreč kažejo, da drugostopenjska sodišča prepogosto vračajo zadeve nazaj na prvo stopnjo, torej tudi takrat, kadar za to ni res upravičenih razlogov in bi lahko sama meritorno odločila. S predlagano spremembo se zagotavlja pravica do sojenja v razumnem roku.

K 36. členu (383. člen ZKP)

V zadnji noveli ZKP se je razširila možnost pritožbe oškodovanca zoper sodbo. S spremembo se pritožbeno sodišče razbremenjuje dolžnosti, da *ex offio* preveri najtežje procesne in materialne kršitve v primerih, ko se pritoži zgolj oškodovanec. Tako tudi Ustavno sodišče Republike Slovenije v sistemski odločbi o pravici oškodovanca do pritožbe zoper sodbo: »To pa ne pomeni, [...] da bi moral zakonodajalec pri ureditvi pravice oškodovanca do pritožbe zoper sodbo kazenskega sodišča prve stopnje zagotoviti kontrolo prvostopenjske sodbe po uradni dolžnosti, kakor jo sicer ZKP določa v 383. členu.«¹⁴

K 37. členu (403. člen ZKP)

¹⁴ 38. točka odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. Up-320/14, U-I-5/17 z dne 14. 9. 2017; Uradni list RS, št. 59/2017 in OdlUS XXII, 9.

Odločanje o pritožbi zoper sklep o varnostnem ukrepu obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu ali obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti že sedaj sledi ureditvi, ki ureja odločanju o pritožbi zoper sodbo. Glede na predvidene spremembe 378. člena ZKP se ustrezno popravlja tudi formulacija drugega odstavka 403. člena ZKP.

K 38. členu (434. člen ZKP)

Sprememba 434. člena zasleduje enake cilje kot sprememba 269. člena ZKP. Na ta način bo zagotovljeno, da bodo opredeljeni le tisti dokazi, za katere državni tožilec meni, da utemeljujejo sum storitve kaznivega dejanja.

K 39. členu (445. člen ZKP)

Predlagano je črtanje člena, ki ureja posebnosti glede obveščanja oziroma vabljenja na sejo senata pritožbenega sodišča, kadar slednji odloča o pritožbi zoper sodbo, ki jo je izdalo sodišče prve stopnje v skrajšanem postopku. Glede navedene odločbe je odprta ustavnosodna presoja. 445. člen ZKP uvaja drugačno ureditev glede obveščanja oziroma vabljenja in sodelovanja strank na seji senata glede na »redni« postopek. Pritožbeno sodišče tako obvesti stranki o seji svojega senata samo, če predsednik senata ali senat spozna, da bi bila navzočnost strank koristna za razjasnitev stvari, prvi odstavek 378. člena ZKP pa po drugi strani predvideva, da pritožbeno sodišče o seji obvesti vse stranke, zagovornike in oškodovanca, ki se je pritožil zoper sodbo, če katerikoli izmed njih zahteva, da je o seji senata obveščen ali če predsednik senata oziroma senat oceni, da je njihova navzočnost na seji koristna za razjasnitev stvari. Strankam (in oškodovancu, ki ga 445. člen ZKP ne omenja) je torej omogočeno, da zahtevajo obveščanje o seji pritožbenega senata. Glede na navedeno, ker je torej primerna že splošna ureditev, je predlagano črtanje določbe 445. člena ZKP.

K 40. členu (novi 452.a do 452.d člena ZKP):

Novi 452.a člen:

Določba novega 452.a člena ureja domnevo glede starosti, ki je pomembna za položaj osebe v postopku. Določba pomeni prenos drugega odstavka 3. člena Direktive (EU) 2016/800.

Novi 452.b člen:

Novi 452.b člen ZKP ureja usposabljanje sodnikov za mladoletnike, državnih tožilcev, policistov, zagovornikov ter poravnalcev, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku. Posebna usposabljanja so predvidena tudi v Direktivi (EU) 2016/800 v 20. členu. Predlog sledi tudi Smernicam Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje, ki določajo, da bi se morali vsi strokovnjaki, ki delajo z otroki in za otroke, udeležiti nujnega interdisciplinarnega usposabljanja o pravicah in potrebah otrok različnih starostnih skupin ter postopkih, ki so prilagojeni otrokom ter usposabljanja na področju komunikacije z otroki vseh starosti in stopenj razvoja ter s posebno ranljivimi otroki. Omenjeni strokovnjaki bi morali biti usposobljeni in seznanjeni z vprašanji, povezanimi z otrokovimi pravicami, se stalno in temeljito usposablјati ter biti zmožni komunicirati z otroki v skladu z njihovo stopnjo razumevanja.

Predlog usposabljanja sicer ne opredeljuje kot obvezen pogoj za udeležbo v kazenskem postopku. Država zagotavlja izvedbo usposabljanj in spodbuja organe, da poskrbijo za udeležbo vseh, ki sodelujejo v postopkih proti mladoletnikom, na usposabljanjih. Predlog določa, da za odvetnike zagotavlja izvedbo programov usposabljanja Odvetniška zbornica Slovenije, kar izhaja iz svobode opravljanja odvetniškega poklica, za policiste Ministrstvo za notranje zadeve, za ostale udeležence postopkov po tem členu pa Ministrstvo za pravosodje, oziroma Center za izobraževanje v pravosodju, ki deluje v okviru ministrstva. Vpis na poseben seznam odvetnikov z izkazano strokovno usposobljenostjo in s tem z zagotovitvijo dodatnih referenc, bo po presoji predlagatelja ustrezna vzpodbuda odvetnikom za udeležbo vsaj na osnovnem usposabljanju, kar

je opredeljeno kot pogoj za vpis na seznam. OZS vodi in javno objavlja seznam. V prehodnem obdobju država zagotavlja tudi sredstva za usposabljanje odvetnikov, kar je urejeno v prehodni določbi. Država torej zagotavlja ustrezna usposabljanja in vzpodbuja vse udeležence postopka proti mladoletniku, navedene v tem členu, da se usposabljanj redno udeležujejo.

Predlog zaradi varovanja mladoletnikovih koristi in zagotavljanja minimalnih skupnih vsebin določa, da vsebino izobraževanja vseh specializiranih predstavnikov natančneje opredeli minister za pravosodje s pravilnikom. Pravilnik bo torej urejal vsebine in trajanje osnovnega usposabljanja ter spodbujal izvedbo (krajših) rednih usposabljanj.

Novi 452.c člen:

Novi 452.c člen pomeni prenos Direktive (EU) 2016/800 glede pravice mladoletnika do seznanitve s tekom postopka proti mladoletniku in z njegovimi pravicami v predkazenskem in kazenskem postopku ter pravico mladoletnika, da so z njegovimi pravicami seznanjeni tudi njegovi starši, skrbnik ali druga odrasla oseba ter, da ga te osebe spremljajo v postopku (4., 5. in 15. člen Direktive(EU) 2016/800).

V prvem odstavku je določena splošna pravica mladoletnika, da ga v postopku spremljajo starši ali skrbnik. V posameznih členih ZKP pa je ta pravica konkretizirana z določbami o obveščanju in vabljenju ter zagotavljanju pravice do navzočnosti. Kadar kljub prizadevanjem ni mogoče priti v stik s starši, kadar so starši na primer oškodovanci ali sotorilci, kadar bi bilo obveščanje staršev v škodo mladoletnika, ali kadar so podane objektivne okoliščine, ki kažejo na to, da bi obveščanje staršev lahko resno ogrozilo kazenski postopek (na primer, če objektivne in dejanske okoliščine kažejo na to ali vzbujajo sum, da bi lahko prišlo do uničenja in spreminjanja dokazov, vplivanja na priče ali da bi utegnil biti nosilec starševske odgovornosti udeleženec pri domnevnem kaznivem dejanju), morajo pristojni organi poskrbeti, da je o pravicah mladoletnika obveščena druga odrasla oseba, ki ji mladoletnik zaupa in jo določi kot takšno. Če pristojni organ oceni, da tudi ta oseba ni primerna (iz že navedenih razlogov), imenuje drugo primerno odraslo osebo organ sam, ali pa obvesti CSD, da jo imenuje ta. Primerna oseba bo lahko na primer bližnji sorodnik, ob izpolnjenih pogojih tudi skrbnik za poseben primer v skladu z družinsko zakonodajo, ali zagovornik otroka v skladu z Zakonom o varuhu človekovih pravic. Gre za osebo, ki jo bo pristojni organ v kazenskem postopku obvestil o pravicah mladoletnika in ki bo lahko mladoletnika spremljala pri procesnih dejanjih.

V drugem odstavku je določen nabor pravic, o katerih mora pristojni organ poučiti mladoletnika ob seznanitvi ali ob prvem stiku po seznanitvi, da je osumljen ali obdolžen storitve kaznivega dejanja. Gre za minimalni nabor pravic, celotna vsebina pravnega pouka pa je odvisna od procesne situacije, v kateri mu bo dan pravni pouk.

Tretji odstavek je napotilo pristojnim organom, da morajo mladoletnika seznaniti s pravicami iz drugega odstavka ustno, na njemu razumljiv način, kar je predpogoj za učinkovito uresničevanje teh pravic in kar je tudi bistveni namen pravnega pouka. Dodatno določa, da je treba mladoletnika poučiti tudi pisno.

Četrty odstavek ureja pravico mladoletnika, da so o pravicah, o katerih mora biti poučen mladoletnik, obveščeni tudi njegovi starši ali skrbnik.

Peti odstavek vsebuje načelno napotilo, da mora pristojni organ seznanjati mladoletnika in njegove starše ali skrbnika tako, da mu omogočijo njihovo učinkovito uresničevanje, kar pomeni predvsem, da mora biti tak pouk biti dan na njemu razumljiv način, saj jih bo lahko učinkovito uveljavljal le, če bo v polnosti razumel njihovo vsebino in pomen.

Šesti odstavek nadalje določa, da se določbe tega zakona, ki urejajo spremljanje in obveščanje staršev ali skrbnika, uporabljajo za drugo odraslo osebo, kadar in dokler glede staršev ali skrbnika obstajajo razlogi iz prvega odstavka tega člena. To pomeni, da bo pristojni organ v teh primerih zagotavljal mladoletniku, ki ga starši ali skrbnik ne bodo mogli spremljati ali jih ne bo možno ali dopustno seznanjati s pravicami mladoletnika, da te pravice uresničuje preko druge odrasle osebe, ki bo izbrana in določena za ta namen.

Novi 452.č člen:

Ta člen ureja posebnosti zbiranja obvestil in zaslišanja v predkazenskem postopku, kadar gre za mladoletnega osumljenca. Gre za dopolnitev splošnih pravil, kot so že urejena v poglavju o predkazenskem postopku. Če bo zbiranje obvestil predstavljalo tudi prvi stik z mladoletnim osumljencem, bo moral biti poleg splošnega pouka po 148. členu ZKP dodatno poučen po 452.c členu ZKP, s čimer se prenaša 4. člen Direktive (EU) 2016/800.

Prvi odstavek drugače kot 148.a člen ZKP ureja snemanje zaslišanja mladoletnega osumljenca v predkazenskem postopku v skladu z zahtevami 9. člena Direktive (EU) 2016/800.

Drugi odstavek tudi za primer zaslišanja mladoletnika v predkazenskem postopku, torej po določbah 148.a člena ZKP, določa, da se lahko takšno zaslišanje opravi s pomočjo pedagoga ali druge strokovne osebe, kot to določa 470. člen za zaslišanje pred sodiščem.

Enako kot v sodni fazi postopka, je v skladu s tretjim odstavkom tudi mladoletnemu osumljencu v predkazenskem postopku treba vabila vročati na način, kot ga določa prvi odstavek 459. člena ZKP.

Novi 452.d člen:

Ta člen ureja posebne pravice, ki so mladoletniku zagotovljene v času odvzema prostosti, glede vprašanj, ki niso posebej urejena, pa se uporabljajo druge določbe ZKP o izvrševanju pridržanja (157. člen), izven posebnega poglavja o postopku proti mladoletnikom. Tako je glede na potrebo po posebni obravnavi mladoletnika v tem členu urejeno zlasti omogočanje stikov s starši ali skrbnikom, namestitvev ločeno od polnoletnih, razen kadar bi bila namestitvev skupaj s polnoletnimi v njegovo korist ter pravica do zdravniškega pregleda. Podobno so te pravice urejene z veljavno ureditvijo pripora mladoletnika. Ta določba pomeni implementacijo 8. in 12. člena Direktive (EU) 2016/800.

V prvem odstavku je tako določena vsebina pravnega pouka, ki mora biti podan mladoletniku ob odvzemu prostosti, torej o pravicah po 157. členu ter dodatnih pravicah po tem členu. Če bo odvzem prostosti hkrati prvi stik organa z mladoletnikom kot osumljencem, bo moral biti mladoletnik hkrati poučen po drugem odstavku 452.c člena ZKP.

Drugi odstavek ureja posebnost postavitve zagovornika mladoletniku, če si zagovornika ne vzame sam.

V tretjem in četrtem odstavku je urejeno pridržanje mladoletnika ločeno od polnoletnih in dopustne izjeme ter situacije, ko je mladoletnik v času pridržanja že polnoleten, ni pa še star 23 let. V tretjem odstavku je določeno, da mora policija v odločbi o pridržanju posebej navesti tudi razloge za namestitvev skupaj s polnoletnimi.

Peti odstavek določa obveznost pristojnega organa, da o odvzemu prostosti čimprej obvesti starše ali skrbnika (oziroma, v skladu z določbo šestega odstavka 452.b člena tega predloga, drugo odraslo osebo) in mladoletniku omogoči stik z njimi.

V šestem odstavku, ki ravno tako pomeni implementacijo 8. člena Direktive (EU) 800/2016, je urejena obveznost zagotovitve zdravniškega pregleda. Če mladoletnik potrebuje zdravniško pomoč, se zdravniški pregled mora opraviti. Zdravniški pregled se mora opraviti tudi, če to zahtevajo mladoletnik, njegovi starši ali skrbnik ali njegov zagovornik.

K 41. členu (453. člen ZKP):

Konvencija o otrokovih pravicah v prvem odstavku 3. člena določa, da morajo biti pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, otrokove koristi glavno vodilo, uvršča načelo koristi otroka med temeljna načela. Skladno s tem novi drugi odstavek določa obveznost upoštevanja koristi mladoletnika, skladno z uveljavljeno terminologijo v ZKP. Pravni standard »korist mladoletnika« je vrednostni pojem, ki ga je treba v predpisanih okvirih konkretizirati z upoštevanjem vseh okoliščin posameznega primera.

Spremenjeni tretji odstavek pomeni implementacijo drugega odstavka 13. člena Direktive (EU) 2016/800. Določba zavezuje vse udeležence v postopku proti mladoletniku. Zajema načelno napotilo, da morajo ves čas postopka ravnati tako, da v prvi vrsti spoštujejo njegovo dostojanstvo in v postopku vedno ravnati še posebej skrbno in obzirno ter upoštevati individualne lastnosti mladoletnika – njegovo starost, duševno razvitost in psihične lastnosti. Dosedanji drugi odstavek 453. člena, je to zahtevo vezal le na procesna dejanja, pri katerih je navzoč mladoletnik.

K 42. členu (454. člen ZKP):

Z dopolnitvami 454. člena ZKP se razširja nabor primerov obvezne obrambe z zagovornikom. Razširitev je potrebna zaradi implementacije 6. člena Direktive 2016/800. Na pomen obrambe z zagovornikom, kadar gre za kazenski postopek proti mladoletniku, je opozorilo tudi Ustavno sodišče v odločbi št. Up-143/97-14 z dne 19.6.1997, v kateri je navedlo, »da je pravica do obrambe z zagovornikom in ne le pravica obdolženca, da se brani, po določbi druge alineje 29. člena Ustave razglašena za eno temeljnih ustavnih pravic, strokovna pomoč, ki jo lahko nudi le zagovornik, pa za eno od jamstev, ki jih daje Ustava obdolžencu v kazenskem postopku zato, da mu zagotovi uresničevanje drugih ustavnih pravic, na prvem mestu pa pošteno sojenje s strani nepristranskih sodišč.« Pri mladoletnikih pa je v skladu s sedanjim ZKP pravica do obvezne obrambe razširjena, saj sodnik za mladoletnike presodi, ali je zagovornik potreben tudi, če gre za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen zapora krajša od treh let. Ustavno sodišče nadalje v omenjeni odločbi navaja: »po skladnih razlagah posebnega postopka proti mladoletnikom je namreč zaradi specifičnih lastnosti, ki jih imajo mladoletniki kot še nedorasle, psihično in socialno nerazvite osebe očitno, da ne bo zagovornik potreben mladoletniku samo takrat, če je nem ali gluh ali bolan. Gre še za druge, posebne lastnosti in okoliščine (za stopnjo razvitosti, splošne razgledanosti in s tem povezano oceno kaznivega dejanja, obsežnost in zapletenost postopka), ki kažejo, da je zagovornik potreben. Zato lahko sodnik pride do spoznanja, da je zagovornik potreben, v kateremkoli stadiju postopka proti mladoletnikom.«. Ustavno sodišče ne zaključuje, da zaradi nezrelosti potrebujejo zagovornika vsi mladoletni storilci, izrecno pa pove, da je nedoraslost ter psihična in socialna nerazvitost lahko razlog za postavitve obveznega zagovornika.

Prvi odstavek vsebuje splošno določbo, da ima mladoletnik pravico do zagovornika ves čas postopka, torej tudi že v predkazenskem postopku, za razliko od veljavnega člena, ki je določal, da ima pravico do zagovornika od začetka pripravljalnega postopka. Nadalje določa, da mora mladoletnik imeti zagovornika od začetka pripravljalnega postopka, kadar teče proti njemu postopek zaradi kaznivih dejanj, za katera je predpisana kazen zapora nad tri leta. Določba, da mora imeti zagovornika, kadar teče postopek proti njemu za kazniva dejanja, za katera je predpisana milejša kazen, če sodnik spozna, da mu je potreben, je v primerjavi z veljavnim členom dopolnjena s kriteriji za presojo. Poleg varstva koristi mladoletnika, ki mora biti temeljno

vodilo pri vsaki odločitvi v postopku proti mladoletniku, je treba pri presoji upoštevati zlasti duševno razvitost, sposobnost razumevanja in osebne lastnosti mladoletnika, zapletenost zadeve in težo sankcije ali drugih ukrepov, ki jih lahko v konkretnem postopku uporabi proti mladoletniku. Kadar gre za lažja kazniva dejanja, je torej še vedno stvar presoje v konkretnem primeru, ali je mladoletniku zagovornik potreben. V primerih, ko gre za najlažja kazniva dejanja in za nezapleten postopek, namreč predlagatelj ocenjuje, da je že z drugimi ukrepi, določenimi v tem zakonu, v zadostni meri poskrbljeno za ustrezno varstvo koristi in pravic mladoletnika. Tako bodo o postopku in o pravicah mladoletnika vedno obveščeni starši ali skrbnik ali – v primerih, ki jih določa zakon – oseba, ki ji mladoletnik zaupa in jo izbere, če ta ni primerna, pa oseba, ki jo določi organ, pred katerim teče postopek ali CSD.

Glede na splošno določbo, da mora mladoletnik vedno imeti zagovornika, kadar je predpisana kazen zapora nad tri leta in glede na pogoje za izrek kazni mladoletniškega zapora, bo imel mladoletnik zagovornika v vseh primerih, ko bi mu bilo mogoče izreči to kazen, kar je tudi ena izmed zahtev Direktive (EU) 800/2016 (zadnji stavek šestega odstavka 6. člena). Ob tem poudarjamo, da zakon določa posebna usposabljanja za odvetnike, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku, s čimer se omogoča, da se v kazenskem postopku sprejme odločitev, ki je najbolj ustrezna za mladoletnika.

V tretjem odstavku je zaradi implementacije direktive (točka c) 4. odstavka 6. člena) v primerih iz prvega odstavka predvidena obvezna obramba z zagovornikom tudi med preiskovalnimi dejanji, ki se opravijo, preden državni tožilec poda predlog za uvedbo pripravljalnega postopka. Izjema od te zahteve so le nujna preiskovalna dejanja, ki jih lahko policija v skladu z ZKP opravi brez odredbe sodišča. Te izjeme so izrecno določene in pogoji zanje predpisani v 164. in 218. členu ZKP.

V četrtem odstavku se izrecno določa, da mora imeti mladoletnik zagovornika, če mu je odvzeta prostost, kar se nanaša tudi na pridržanje.

Peti odstavek določa, da se v primerih, ko je obramba z zagovornikom obvezna, postavi odvetnika po uradni dolžnosti, če si ga ne vzame sam, pri čemer je glede na določbo 452.b člena za zagovornika po uradni dolžnosti primarno postavljen odvetnik z dodatnimi znanji, seznam takšnih odvetnikov pa oblikuje Odvetniška zbornica. Zaradi velikega pomena obrambe z zagovornikom je za primere, ko sodišču ne bi bil na voljo specializirani odvetnik, predvidena izjema, da se lahko mladoletniku postavi tudi odvetnik, ki ni na takem seznamu. Ker je izjemnega pomena, da za mladoletnikove koristi in pravice skrbijo osebe, ki jim zaupa in s katerimi je že oblikoval določen odnos, je v tem odstavku dodano pravilo, da se mladoletniku, ki že ima postavljenega zagovornika v drugem postopku, praviloma postavi isti odvetnik.

K 43. členu (469. člen ZKP):

S tem členom se spreminja oziroma dopolnjuje 469. člen. V skladu s 7. členom Direktive (EU) 800/2016 morajo biti v najzgodnejši ustreznosti fazi pridobljeni podatki, ki sodišču omogočajo individualno oceno, v okviru katere se opredeli posebne potrebe mladoletnika glede varstva, izobraževanja, usposabljanja in socialnega vključevanja, da se določi, ali in v kolikšni meri bi bili zanj potrebni posebni ukrepi v času kazenskega postopka, obseg njihove kazenske odgovornosti in izbiro ustrezne kazni ali vzgojnega ukrepa. Pri tem je zlasti treba ugotoviti okoliščine, ki se nanašajo na osebnost in zrelost otroka, njegovo ekonomsko, socialno in družinsko ozadje, njegovo življenjsko okolje, ter morebitno posebno ranljivost, kot so učne težave in težave pri sporazumevanju. Zato ta člen dopolnjuje vsebino veljavnega prvega odstavka 469. člena z dodatnimi okoliščinami, ki jih mora sodišče ugotoviti v pripravljalnem postopku, da lahko napravi ustrezno individualno oceno. Sodišču nalaga, da mora vse podatke, ki so potrebni za takšno

individualno oceno, pridobiti v pripravljalnem postopku, torej preden tožilec poda predlog za izrek kazenske sankcije.

Pri tem sodišče samo oceni potreben obseg in podrobnosti individualne ocene glede na okoliščine zadeve, ob upoštevanju teže domnevnega kaznivega dejanja in ukrepov, ki se lahko izrečejo, če se ugotovi, da je mladoletnik storilec takšnega kaznivega dejanja. Sodišče pa mora tekom postopka seveda upoštevati tudi vsako morebitno spremembo okoliščin, ki bi vplivala na odločanje v postopku.

Podatki, ki jih pridobi sodišče, so pomembni za odločanje o morebitnih začasnih ukrepih in sprejemanju vseh odločitev glede mladoletnika po tem zakonu tako med samim postopkom, kot tudi pri izbiri in izreku sankcije.

K 44. členu (470. člen ZKP):

S predlagano spremembo drugega odstavka se izrecno določa, da mladoletnika zasliši sodnik za mladoletnike. V praksi se namreč dogaja, da v pripravljalnem postopku mladoletnika ne zasliši sodnik, temveč strokovni sodelavec, kar je po mnenju predlagatelja neustrezno. Ključno namreč je, da mladoletnika zasliši sodnik sam in si tako ustvari vtis o mladoletniku, pridobi vse potrebne podatke in čim bolj spozna mladoletnika, njegovo osebnost in morebitne posebne potrebe, kar je bistven namen pripravljalnega postopka.

K 45. členu (473. člen ZKP):

V drugem odstavku 473. člena je dodana obveznost pridobitve predhodnega mnenja direktorja zavoda, v katerem se prestaja pripor, glede nameščanja mladoletnika skupaj s polnoletnim.

Tretji odstavek ureja primere, ko je mladoletnik v času prestajanja pripora že polnoleten. Tak pripornik sme biti priprt z mladoletniki še naprej, vendar je treba opraviti presojo, ali je takšna namestitvev v skladu z njegovo koristjo in tudi s koristjo mladoletnih oseb, s katerimi bi bil nameščen.

V četrtem odstavku je dodana dolžnost zavoda, v katerem se prestaja pripor, da nemudoma pridobi podatke o morebitni predhodni obravnavi mladoletnika in prouči možnosti za nadaljnje vključevanje mladoletnika v te programe ali pa mu zagotovi vključitev v druge ustrezne programe, kolikor je to seveda skladno in združljivo s samim institutom pripora, razlogi zanj in v okviru omejitev, potrebnih za zagotavljanje varnosti in ohranitve reda v zavodu. Takšna obravnava mladoletnika je v skladu z zahtevami iz petega odstavka 12. člena Direktive (EU) 800/2016, zlasti iz točk b) in d).

Peti odstavek na enak način, kot je določeno v ZIKS-1 za mladoletnike na prestajanju mladoletniškega zapora, določa, da je v priporu, treba zagotoviti najmanj tri ure gibanja na prostem.

V šestem odstavku se beseda pravice nadomesti z besedo pristojnosti, ki je ustrežnejša.

K 46. členu (478. člen ZKP)

Predlagani novi peti odstavek z doslednejšo izpeljavo načela, da mladoletnik ne sme biti sojen v nenavzočnosti pomeni implementacijo 16. člena Direktive EU 2016/800, torej se mora tudi seja senata opraviti v mladoletnikovi navzočnosti. Člen posebej določa pogoje, kdaj se lahko kot izjema od tega splošnega pravila opravi seja senata tudi brez navzočnosti mladoletnika. Razlika med obveščanjem in vabljenjem na sejo senata pa je v tem, da se brez vabljenih oseb seja ne sme opraviti (razen izjemoma brez mladoletnika), lahko pa se opravi, če se seje ne udeležijo osebe, ki so bile o njej obveščene (mladoletnikovi starši ali skrbnik in predstavnik centra za

socialno delo). Poleg tega se lahko seja senata brez navzočnosti mladoletnika opravi samo, če je sodnik za mladoletnike, ki je vodil pripravljalni postopek in je član senata za mladoletnike, mladoletnika že zaslišal.

V šestem odstavku je določeno, da se o seji senata, poleg centra za socialno delo vedno obvestijo tudi starši ali skrbnik mladoletnika, ki so lahko navzoči na seji senata, s čimer se zagotavlja uresničevanje pravice mladoletnika, da ga starši ali skrbnik spremljajo v postopku, ki je določena v 15. členu Direktive EU 2016/800.

Tudi za sejo senata velja izključitev javnosti. Vzgojni ukrep, ki ga je senat izrekel na seji, se ne razglasi. Če je mladoletnik na seji navzoč, ga po končani seji sodnik za mladoletnike seznani z izrečenim vzgojnim ukrepom in njegovim pomenom. V vsakem primeru pa mora sodišče opraviti tudi vročitev pisnega in obrazloženega sklepa, s katerim je bil vzgojni ukrep izrečen.

K 47. členu (484. člen ZKP):

V skladu z 22. členom Direktive (EU) 2016/800 določenih stroškov postopka mladoletniku ni mogoče naložiti v plačilo, te stroške določa dopolnjeni prvi odstavek tega člena.

K prehodnim določbam in h končni določbi (48., 49., 50. in 51. člen novele)

Združevanje zadev se bolj obvezujoče ureja v predkazenskem postopku (torej s strani tožilcev), temu ustrezno pa se prilagaja tudi ureditev obtožnice. Glede na naravo in formulacijo spremenjenih določb (npr. bolj zavezujoče formulirano določbo četrtega odstavka 269. člena ZKP) in v izogib nejasnostim v zvezi z že začeti predkazenskimi in kazenskimi postopki, je predvideno, da se spremembe glede združevanja zadev in posledično glede ureditve obtožnice ne uporabljajo glede kaznivih dejanj, za katera so bile kazenske ovadbe vložene pred začetkom uporabe tega zakona.

Organ, pred katerim že teče postopek proti mladoletniku, bo moral mladoletnika ob naslednjem stiku poučiti o pravicah po 452.c členu zakona in mu omogočiti uveljavljanje teh pravic. Ostale spremenjene oziroma nove procesne določbe iz XXVII. poglavja pa se uporabljajo glede na končno določbo o začetku uporabe tega zakona.

Predlagano je, da lahko minister za pravosodje izda tehnične odredbe za elektronsko vlaganje, vročanje, pregledovanje in prepisovanje spisa ter za prejemanje potrdila o tem, ali je oseba v kazenskem postopku. Minister bo lahko izdal eno ali več odredb skupaj. Prehodna določba je oblikovana po vzoru takšne določbe iz novele ZKP-I.

Določen je trimesečni rok za sprejem pravilnika o usposabljanju. Predvideno je, da bo Ministrstvo za pravosodje zagotavljalo sredstva za izvedbo usposabljanj odvetnikov v prvih treh letih od uveljavitve zakona. Določen je tudi rok za oblikovanje seznama usposobljenih odvetnikov z upoštevanjem, da bo usposabljanje odvetnikov potekalo dlje časa ter urejen prehodni režim, po katerem se lahko v tem obdobju za zagovornika postavi katerikoli odvetnik.

Zakon se bo začel uporabljati v štirih mesecih po uveljavitvi, razen sprememb in dopolnitev, ki zadevajo delovanje Evropskega javnega tožilstva, saj so slednja vezana na začetek delovanja, ki ga bo s sklepom določila Evropska komisija. Vzpostavitev urada EJT je po določbi 120. člena Uredbe 2017/1939/EU vezana na triletno prehodno obdobje po začetku njene veljavnosti. EJT bo prevzelo naloge preiskave in pregona, ki so mu dodeljene z Uredbo 2017/1939/EU, z dnem, ki ga bo s posebnim sklepom določila Evropska komisija, a ne pred 20. novembrom 2020.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO:

/

**V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA
SKRAJŠANEM POSTOPKU**

/